

አግእዞ

ዳዊ - ለግለሰብ

የዳዊ

“አዲስ የዳዊ ስልጣን ስራ ስራ ስራ”
ዳ/ር አረመ ወረዳ

በህልን ለግለሰብ

ላ-ግለሰብ ስራ ስራ ስራ
ላ-ግለሰብ ስራ ስራ ስራ

“አዲስ የዳዊ ስልጣን ስራ ስራ ስራ”
ዳ/ር አረመ ወረዳ

የዳዊ

የዳዊ ስልጣን ስራ ስራ ስራ
ላ-ግለሰብ ስራ ስራ ስራ

ብሃገራዊ ማሕበር ደቂ- አንስትዮ ኤርትራ ዝዳሎ መጽሔት

አብዛ መጽሔትና ዘለኩም ርእይቶ፡ አበርክቶ
ይኹን ነቐፌታ፡ በዚ ዝስዕብ ኣድራሻ ልኡኹልና፡-

ኣድራሻና

ሃገራዊ ማሕበር ደቂ-አንስትዮ ኤርትራ

ፖ. ሳጹን፡ 239

ተሌ፡ 291-1-111134 - 291-1-118753

ፋክስ፡ 291-1-111140

መርቡብ ሓበሬታ ሃማደኤ

E-MAIL - nuew@nuew.org

WEB SITE - www.nuew.org

ኣሰናዳኢት

ፋጥና ዓብዱራሕማን

ምክትል ኣሰናዳኢት

ዊንታ ገብራይ

ስኢሊ

አሃዱ ስኢሊ ክ/መ/ሓበሬታን ሃማደኤ

ላይኣውት

ኤደን ሃብተአብ

ካቨር ዲዛይን

joሲ

ዘርጋሒ መጽሔት

200454/ 07121322

ትሕዝቶ

02

ልሳን

03

ደብዳቤታት ኣንበብቲ

04

ዜ
ና
ታ
ት

ማ
ሕ
በ
ር

06

“ሓዳርን
ትምህርትን
ብሓባር...

09

ማእከል
ፊዝዮቴራፒ
ኣሮታን...

12

ረኽሲ
መተረብ
ስርዓተ
ሽንቲ

13

ማሕደኤ ንድረኽ ቁጠባዊ
ዓቕሚ
...

15

ዘይጸዓድ ኒሕ - ፍኖተ ዓወት

18

ዘይወሐሰ
ምንጻል
ጥንሰን...

21

ሕድሪ
ስወኢ

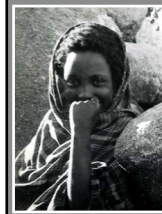
24

ሃብታም ባህሊ
ዝያዳ ከተሀብትሞ
እቲ ዝቐለለዩ

26

ጓፍዮ ንመቐርበይ

29

እቲ ሕቡእ ሓይሊ
ደቀንስትዮ

30

ንሸሽ ዘይትኸኣልዮ
ነገር የለን

32

ምኽሪ ኣግክዞ

34

ማርጋሪት
ሃማልተን፡
ተልእኾ...

36

እታ ፖሊስ
እዋን
“ረስኒ ካኪ”

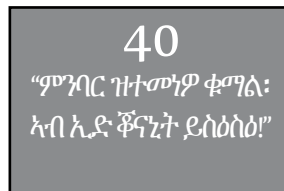
38

“... ከሳብ
ዝበኪየ ኮይነ”
ፕሮፌሽናል...

40

“ምንባር ዝተመነዎ ቁማል፡
ኣብ ኢድ ቐናኒት ይስዕስዕ!”

ልብን

ሰላም ምህርቱ ጽንዓት

ታሪክ ደጋጊሙ ከምዝምስክር፡ ሓደ ህዝቢ ንእዋን ኩናት ይኹን ካልእ ፈተነታት፡ ብጽንዓትን ሓብን ተጻዊሩ ክሰግር ዘኸለሎ ዝዓበየ ጸጋ ስነ-አእምሮአዊ ብቕዓቱ እዩ። ስነ-አእምሮአዊ ብቕዓት፡ ንፖለቲካዊን ሃገራዊን ንቕሓት፡ ንጥምረት ኣተሓሳስባ፡ ንባህላዊ፡ ሞራላዊን ስነምግባራዊን ክብርታት ወዘተ. ዘጠቓልል ኣዝዩ ሰፊሕ ትርጉም ዘለዎ እዩ። ቅኑዕን ፍትሓዊን ዕላማ ዝሓዘ ህዝቢ እምበኣር፡ ነዚ ብቕዓት ዘለዎ ዘማልእ፡ ይዕቦ ይንኣስ ጉዕዞኡ ወትሩ ዕውት እዩ።

ህዝቢ ኤርትራ፡ ነዚ ስነ-አእምሮአዊ ብቕዓት ዘለዎ ስለዝውንን፡ ብዝኸነ ዓይነት ብድሆን ተጻብኦን ከይተረበሸ፡ ብጽንዓትን ልዑል ተጻዋርነትን ኣብ መስመሩ ጸኒዑ ምጉዓዝን ምዕዋትን ልማዱ ገይርዎ እዩ። ወለዶ ገድሊ በዚ ሓያል መንፈስ ወዲ ሰብ ክጸር ዘጸግም መስገደል ሰጊሩ፡ ብኣንጻባራቂ ዓወት ተልእኹ ፈጸሙ። ተረካቢ ሕድሪ ወለዶ ድማ፡ ነዚ ጽኑዕ ፖለቲካዊ ያታዚ ወሪሱ፡ ኣብዚ ዝሓለፈ 20 ዓመት፡ ብዝዘፍ ወተሃደራዊ ወራር፡ ብጻዕቂ ፖለቲካዊን ዲፕሎማሲያዊን ሽርሒታት፡ ኣደንቋሪ ዘመተ ምስይጣንን ታህዲዳትን ከይተሰናበደ፡ ካብ ዲፕሎማሲያዊ ጨለነትን መዋጽኦ ናይ ምድላይ ለኻዕካዕን ርሒቑ፡ ምእንቲ ልዕልና ሕጊን ፍትሒን ጸኒዑ ክቕወም ብምኽኣሉ፡ ኣብዚ ሕጂ ተፈጢሩ ዘሎ ሓድሽን ትስፋውን ናይ ሰላም መድረኽ ክዓልብ በቂዑ። በዚ ድማ፡ ነቲ ዘሓብን ሃገራዊ ታሪኽና፡ ተወሳኺ ርዝነት ወሲኹሉ ኣሎ።

ጽኑዕ መርገጺን ሓያል ቃልሲን ህዝቢ ኤርትራ፡ ነዚ ሕጂ ኣብ ዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን ተፈጢሩ ዘሎ ጥራይ ዘይኮነ ጽልዋኡ ናብ መላእ ዘባና ዝሰፍሖ ዘሎ ሓድሽ ናይ ሰላምን ምትሕብባርን ሰናይ ጉርብትናን መድረኽ ኣብ ምፍጣር ዓቢ ኣስተዋጽኦ ገይሩ እዩ። ኣብዚ ቃልሲ ድማ ከም ወትሩ ግደ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ዓቢ ነይሩ። ከምዝዝከር ህዝቢ ኤርትራ፡ ንሃገራዊ ናጽነት ኣብ ዘካየዱ ቃልሲ፡ ምርግጋጽ መሰልን ማዕርነትን ደቀንስትዮ፡ ሓደ ካብ ዓባይቲ ዕላማታት ሓርነታዊ ቃልሲ ጌሩ ኣብ ፕሮግራሙ ብምስፋር፡ ኣብ ዓለምና ብኣብነት ክጥቀስ ዝኸለል ብርቂ ታሪኽ ብምስራሕ፡ ኣብ ምውጋድ ጾታዊ ልዕልናን ምርግጋጽ ማዕርነትን ዓቢ ዝላ ኣመዝጊቡ እዩ። እዚ ትውፊት ድማ ድሕሪ ናጽነት ናብ ተረካቢ ሕድሪ ወለዶ ሰጊሩ፡ ማዕርነታዊ ምሕዝነት ደቂተባዕትዮን ደቀንስትዮን ከም ባህሊ ብምቕቕት ክስርት ክኢሉ። ሕቶ ደቀንስትዮ ኣብ ኤርትራ ኣብ እምበኣር ክንዮ ጉዳይ ሰብኣዊ መሰል፡ ጉዳይ ምርግጋጽ ሃገራዊ ድሕነትን ምዕባለን ኮይኑ ብግብሪን ብምልኣትን ክስርሓሉ ዝጸንሐ እዩ።

ኣብዚ ሓድሽ እንኣትዎ ዘለና ናይ ሰላምን ዕብየትን ሓድሽን ትስፋውን መድረኽ እምበኣር፡ እዚ ፍሉይን ዘኹርዕን ፖለቲካዊ ተሞኩሮና፡ ማለት ማዕርነታዊ ምሕዝነት ደቀንስትዮን ደቂተባዕትዮን፡ ዝያዳ ሓይሉ ኪቕጽል ይግባእ። ርግጽ እዩ ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ መዳያት ህይወት ምስ ደቂተባዕትዮ ማዕረ ተሳተፍቲ ጥራይ ዘይኮነ ብማዕረ ረባሕቲ ኪኾና ዘኸለለን መሰላት ኣብ ኩሎም ሕግታት ሃገር ሰፊርዎ፡ ሱታፌ ደቀንስትዮ ዘረጋግጹ ፖሊሲታት ልምዓት ተኣታትዮም ይሰርሓሎም ኣሎ። የግዳስ፡ እዚ ሕግታትን ፖሊሲታትን ዘለዘለሉ፡ ኣግኢዞ ደቀንስትዮ ኣብ ምዕራፉ በጺሑ እዩ ክበሃል ኣይከኣልን። ከመይሲ ነቲ ብሕጊ ዝተረጋገጸ መሰልን ዝተፈጥረ ዕድልን ብግብሪን ኣድማዕነትን ክትጥቀመሉ፡ ምዕራይን ተወዳዳሪን ዓቕሚን ብቕዓትን ምድላብ የድሊ። ስለዚ ኣብዚ ሓድሽ መድረኽ እውን ዓቕሚን ብቕዓትን ደቀንስትዮ ናይ ምጉልባት ዕማም ከም ወትሩ ብዕቱብ ክስርሓሉ ዘለዎ እዩ። ምርግጋጽ ሱታፌ ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ መዳያት ህይወት፡ ኣፍራይነት ሕብረተሰብ ብዕጽፊ ዘዛይድ ብምዃኑ፡ መኸሰቡ ንመላእ ሕብረተሰብ እዩ። ካብዚ ወድዓዊ ኣመለካኸታ ብምብጋስ እምበኣር፡ ኣብዚ ሓድሽ መድረኽ ፈጢርዎ ዘሎ ዝዘፍ ዕድላት፡ ሱታፌ ደቀንስትዮ ንምዕዛዝ መላእ ሕብረተሰብ ድርጊቱ ክቕጽሎ፡ መንእሲያት ተፈጢሩለን ዘሎ ባይታ ብግብሩ ክጥቀማሉ፡ መንነትን ክብረትን ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ብምዕቃብ ኣብዚ ትስፋው መድረኽ ዓቕመንን ኣፍራይነትንን ንምዕባይ ክጽዕታ፡ ደገፍ ነፍሲ ወከፍ ከይተፈልየን ኣብቲ ዝድለ ደረጃ ማለት ተወዳዳሪ ብቕዓት ንምጥራይ ኣበርቲዐን ክሰርሓ ትጽቢት ዝግበረሉ እዩ።

ደብዳቤታት አንባቢቱ

“ዝርግሐ መጽሔት አግእዞ ኣብ ሰራዊት ይውሕድ ኣሎ”

ሰላምታይ ብምቕዳም፡ ምስጋና ይብጻሕኩም ኣሰናዳእትን ኣዳለውትን መጽሔት አግእዞ! ፈለማ ብእተቐርብዎ ዘለኹም ኣዘናጋዕን መሃርን መደባት፡ ሕገህን ዕጉብን ምዃኒይ ክሕበር ይፈቱ። ኣነ ካብ ነዊሕ ኣትሒዘ መጽሔትኩም ክከታተል ስለዝጸናሕኩ፡ እዛ መጽሔት ካብ ግዜ ናብ ግዜ ተተኣታትዎ ዘላ ፍሉይ ኣቀራርባ መሳጢ ዓንቀጻትን የስተውዕለሉ እዩ። በዚ ምክንያት ቀጻልነት ናይዛ መጽሔት ንኣንበብቲ ኣገዳሲ ኮይኑ ስለዘሎ ብዝያዳ ሓይሊ ስራሕኩም ክትቅጽሉ እላ። በዚ ኣጋጣሚ ዝርግሐ እዛ መጽሔት ኣብ ሰራዊት ይውሕድ ስለ ዘሎ፡ ዝምልከቶ ኣካል ጠመተ ጌሩ ፍታሕ ክረኽበሉ ብኣኹበሮት እሓትት።

ካሕሳይ ወልዱ
ክፍለ ሰራዊት 55

“ዜናታት ማሕበር እንተዝሰፍሕ”

ኣብዛ መጽሔትዚ ካብ ዘለዎ ዓምዲታት ሓንቲ ዝኾነት፡ ዓምዲ ‘ዜናታት ማሕበር’ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ኣብ ዝተፈለለ መዳያት ብዛዕባ ዘሰላስሎ ዘሎ ንጥፊታት ሓበሬታ እትህበን ምስ ማሕበርን ዕላማታቱን እተላለን ብምዃና፡ ካብዚ ዘላቶ እንተትሰፍሕ ተመራጺ ምኾነ። ምክንያቱ እቲ ዝቐርብ ዜናን ሓበሬታን ውሑድን ኣቐዲሙ ብማዕከናት ዜና ዝተገልጸን ይኸውን ኣሎ። ስለዚ ኣገዳስነታት ናይዛ ዓምዲዚ ተራእዩ። ዜናታት ብብዝሒ ሓዛ ክትወጽእ እላ። ንጥፊታት ማሕበር ብዝርዝር ምስዝገለጸ፡ ኣንባቢ ብዛዕባ ማሕበር ኣፍልጦኡ ክስፍሕ ስለዝሕግዝ።

ኣልማዝ ረዘነ
ኣስመራ

“ደቀንስትዮ ስፖርተኛታት ኪኖ ኣፍልጦ ምሃብ ዝኸይድ ምትብባዕ የድልየን እዩ”

ሰላምታ ድሕሪ ምቕዳም፡ ዓምዲ ስፖርት መጽሔት አግእዞ፡ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ሕታም እተቐርበን ዘላ ኣብነታውያንን ብሉጻትን ስፖርተኛታት ደቀንስትዮ፡ ንካልኣት ደቀንስትዮ ኣብነትን ሞዴልን ክኾና ስለዝኸእላ፡ ብዝሰፍሐ ክትቅጽሎ እላ። ነዘን ኣብነታውያን

ዜጋታት ምስ ህዝቢ ምልላየን ኣገዳሲ እኳ እንተኾነ፡ ንሱ ጥራይ ግን ኣኻሊ ኣይመስለንን። ኪኖ ኣፍልጦ ዝኸይድ ደገፍ ክረኽባ ሃገራዊ እንተ ዝጽዕረለን ከኣ፡ ዓቕሚ ስፖርተኛታት ደቀንስትዮ ሃገርና ዝያዳ እናሓየለ፡ ሰዓብቲ እውን እናበዝሐ ምኻዳ ዝብል ርእይቶ ኣለኒ እሞ፡ ሃማደኤ ኮነ ካልኣት ግዱሳት ቆላሕታ ክግበሩለን እምሕጸን።

ስተል መሓመድ ሓገስ
ማይ-ጭሆት

“ዓምዲ ሕግን ሕብረተ ሰብን ብዛዕባ ፍትሒ ብዙሕ ትምህርና ኣላ”

መጽሔት አግእዞ፡ ኣብ ዓምዲ ሕግን ሕብረተ ሰብን ሓዛቶ እትወጽእ ዓንቀጻት ኣዝዩ ኣገዳሲን መሃሪን እዩ። ሕብረተሰብ ኣብ ሕጊ ዘለዎ ኣፍልጦ ክስፍሕ፡ ብፍላይ ድማ ደቀንስትዮ፡ ሕጊ ዝህበን መሰላት ፈሊጠን ብርእሱ ተኣማንነት ንመሰለን ክጣበቓ ኣዝያ ሓጋዚት ዓምዲ እያ። ነዛ ዓምዲዚ ብቐጻሊ ብምንባብ ጥራይ ብዛዕባ ሕጊን ሕጊ መሰረት ዝገበረ መንበርን ዝምድናታትን እኹል ኣፍልጦ ክህልወካይ ክእል እዩ። ንኣዳላዊኣ ዘለኒ ኣድናቕትን ምስጋናን እናገለጽኩ ድማ፡ መጽሔት አግእዞ ልዑል ኣገዳስነት ናይዛ ዓምዲዚ ንመላእ ሕብረተሰብ ብሓፈሻ ንደቀንስትዮ ድማ ብፍላይ ብምግንዛብ ቀጻልነታ ከተረጋግጸልና እላ። ከመይሲ ግዝኣት ሕጊ ሕላጎት ስልጡን ሕብረተ ሰብዩ! እዚ ወድሓንኩም!

ስናይት ኪዳነማርያም
ዓዲ-ጂላ

“ዓምዲ ሞዛይክ ሓጺራትና”

ካብ ነዊሕ እዋን ጀሚረ መጽሔት አግእዞ ክከታተል ዝጸናሕኩየ። መጽሔት አግእዞ ካብ ግዜ ናብ ግዜ እተምጽእ ዘላ ለውጢ ኩሉ ኣንባቢ ዝዕዘብ ዘሎ እዩ። ሰሓቢ ትሕዝቶ ዘለዎ ተነባቢት መጽሔት እናኾነት ስለዝመጸት፡ ብዙሕ ኣንባቢ ከተጥሪ ክኢላ ኣላ። ስለዚ ኣሰናዳእቲ መጽሔት አግእዞ ስራሕኩም እናምሳኸኩ፡ ዓምዲ ሞዛይክ ካብዚ ዘላቶ ዝያዳ ኣሰፊሕኩም ብምሓዝ፡ መሃርትን ኣዘናጋዕትን ጽሑፋት ብብዝሒ እንተተኣንግዱ፡ መጽሔትኩም ዝያዳ መሳጢትን ተሃራፊትን ምኾነት ዝብል ርእይቶ ኣለኒ።

ተወልደ በራኺ
ተሰነይ

ዜናታት ማሕበር

ፈጻሚ ቦርድ ሃማደኤ ኣብ ገስጋስ ትግባረ መደባት ዘትዩ

ፈጻሚ ቦርድ ሃማደኤ፡ ብ30 ሰኔ 2018 ኣብ ዘታነዖ መንፈቓዊ ኣኼባ፡ ኣብ ገስጋስ ትግባረ ዝተወጠኑ መደባት ዘትዩ።

ፕረዚደንት ሃማደኤ ወይዘሮ ተኽኣ ተስፋሚካኤል፡ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ንቕሓተን በሪኹ ኩሉ-መዳያዊ ተሳትፎኦንን ኣበርክቶኦንን ከዕዝዛ ዝሰላሰል ዘሎ መደባት ዘተባብዕ ውጽኢት የመዝግብ ከምዘሎ ብምሕባር፡ ንዝለዓለ ውጽኢት እቲ ጳዕሪ ብውህደት ክቕጽል ከምዘለዎ ኣገንዚባ።

“ምዕባለ ሕብረተ-ሰብ፡ ብማዕርነት ደቀንስትዮን ውህደት ክልቲኡ ጾታታትን ዝረጋገጸ” ዝበለት ወይዘሮ ተኽኣ፡ ንሓደስቲ ወለዶታት ብባህልን ክብርታትን ሕብረተ-ሰብ ምኹስኳስ፡ ተሳታፍነትን ኣድማዕነትን

መንእሰያት ደቀንስትዮ ኣብ ስራሕን ጽፍሕታቱን ምርግጋጽን ምውሓስን ውዳባን ዓቕሚታትን ደቀንስትዮ ንምድንፋዕን ሓያል ጳዕሪ ክካየድ ኣዘኻኺራ።

ተሳታፍነት ደቀንስትዮ ኣብ መኣዲ ትምህርቲ ዝምስገን ደኣ ይኹንምበር፡ ዝተርፍ ብዙሕ ከምዘሎ ዝገለጸ ተሳተፍቲ ብወገንን፡ ንገስጋስን ብኣሉታ ዝጸሉ ድሑር ልምድታት ክውገድ ተጀሚሩ ንዘሎ ስራሕን ሞጥሰን።

ኣብ መወዳእታ፡ ውዳባታት ደቀንስትዮ ብዓይነትን መጠንን ክብ ክበል፡ ዓቕሚ ደቀንስትዮ ንምህናጽ ምስ ዝምልከቶም ኣካላት ብምውህሃድ ክስራሕ፡ ደቀንስትዮ መንእሰያት ተፈጢሩለን ዘሎ ዕድላት ንኺይጥቀማሉ ዝዕንቅጽ ተርእዮታት ንምውጋድ ብኣድማዕነት ክስራሕ ኣብ ምርድዳእ ተበጺሑ።

ኤርትራ፡ ኣብ ‘መድረኽ ደቀንስትዮ ቀርኒ ኣፍሪቃ’ ተሳቲፋ

ኤርትራ፡ ብ16 መስከረም 2018 ኣብ ከተማ ቭየና - ኦስትሪያ ኣብ ዝተቐንጠ ‘መድረኽ ደቀንስትዮ ቀርኒ ኣፍሪቃ’ ተሳቲፋ።

እቲ ብቕንዱ ኣብ ምሕያል ደቀንስትዮ ዘተኮረ መድረኽ፡ ብኣድማዳዊ ፈደረሽን ሰላም ናይ ኦስትሪያን ተባብሮ ሰላም ቀርኒ ኣፍሪቃን፡ ምስቤት-ጽሕፈት ቀዋሚ ልኡኽ ኤርትራ ኣብ ሕብራት ሃገራት ብምትሕብባር ዝተወደበ እዩ።

ኣብቲ ናይ ሓደ መዓልቲ ዘተ፡ ዲፕሎማሲያን፡ ኣውፊርቲ፡ ወከልቲ ትካላት ሕብራት ሃገራት፡ ከምኡውን ዕዳማት ኣጋይሽ - ካብ ኤርትራ፡ ሱዳን፡ ኢትዮጵያ፡ ቦምባይ፡ ኬንያ፡ ግብጽን ኦስትሪያን ከምእተሳተፉ፡ ዝበጽሓና ሓበሬታ የረድእ።

ተዛተይቲ፡ ብዛዕባ ተመኩሮ ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ኢትዮጵያን ሱዳንን መብርሂ ኣቕሪቡንን ሓሳባት ተለዋዊጠንን።

ዓለምለካዊት መዓልቲ አዋልድ ብዝተፈላለዩ መስናድኦ ተዘኪራ

ዓለምለካዊት መዓልቲ አዋልድ፡ “ምሕያል ጓለንስተይቲ ብተሳትፎኦ” ብዝብል ቴማ፡ ብዘ ጥቅምቲ 2018 ኣብ ኣስመራ - ሆቴል ኣስማራ ፓላስ ተዘኪራ።

ኣብ’ቲ ሰብ-ስልጣን መንግስቲ፡ ሓለፍቲ ሃገራዊና ማህበራት፡ ወኪል ማዕከን ህጻናት ውድብ ሕቡራት ሃገራት (ዩኒሴፍ) ኣብ ኤርትራ፡ ኣብ ኤርትራ ዝመደበርም ኣባላት ማህበራት-ብደፒላማሲንካልኦት ዕዳማትን ዝተረኽቡሉ ኣጋጣሚ፡ ፕረዚደንት ሃማደኤ ወ/ሮ ተኽኣ ተስፋሚካኤል፡ ምርግጋጽ መሰልን ማዕርነትን ደቀንስትዮ - ሓደ ካብ ኣዕነድ ዕላማታት ሓርነታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ምጥራጥ፡ ሕቶ ደቀንስትዮ ኣብ ኤርትራ፡ ክጽገዩ ሰብኣዊ መሰል፡ ጉዳይ ምርግጋጽ ሃገራዊ ድሕነት ኮይኑ ብግብርን ብምልኣትን ዝተሰርሓሉን ዝሰራሓሉ ዘለን ምዃኑ ገለጸ።

“ምዕራይ ስታፌ ደቀንስትዮ መኸሰቡ - ንደቀንስትዮ ጥራይ ዘይኮነ ንመላእ ሕብረተሰብ” ዝበለት ፕረዚደንት ሃማደኤ፡ ንምዕባላ ደቀንስትዮ ዝዕንቅጹ ባህላዊ ልምድታትን ድሑራት ኣተሓሳስባታትን ኣብ ምልዋጥ፡ ናይ ሓባር ስራሕ ከምዝሓትት ኣዘኻኸራ። ኣህጉራዊ መዓልቲ አዋልድ፡ ኣብ ኩሉ መዳያት

ተጨቢጦም ንዘለዉ ምዕባላታት ብምዕቃብ፡ ዝተርፈና ብኣድማዕነት ንምዕማም ቃል እንኣትወላ ዕለት ከምዘኾነት ድማ ኣገንዚባ።

ወኪል ‘ዩኒሴፍ’ ኣብ ኤርትራ፡ ሚስሰ ሻያ ኢብራሂም ብወገና፡ ውድባ፡ ህይወት ህጻናት ኣብ ምምሕያሽ፡ ጉዳኢቲ ልምድታት ኣብ ምውጋድን ተሳታፍነት ደቂ-ኣንስትዮ ኣብ ኩሉ ጽላታት ኣብ ምርግጋጽን፡ ምስ መንግስቲ ኤርትራ ብሽርክነት ክሰርሕ ምጽንሑ ብምሕባር፡ ምዕባላ ጓለንስተይቲ ዝዕንቅጹ ኣተሓሳስባታት ወጊድ ንምባል፡ ቃልሲ መላእ ሕብረተሰብ ወሳኒ ምዃኑ ገለጸ።

ኣብ’ቲ ኣጋጣሚ፡ ካብ ኮለጅ ስነ-መድሃኒትን ስነ-ፍልጠት ጥዕናን ዶክተር ግደይ ገብረዮሃንስ፡ ንመርዓ ትሕቲ-ዕድመ ኣብ ኤርትራን ንኡ ዝደፍኡ ረጅሑታትን ዝምልከት መጽናዕታዊ ጽሑፍ ከተቐርብ እንከላ፡ ዘጋጠመን ብድሆታት ሰረረን ኣብ ትምህርተን ዕወታት ዝኾና ሰለስተ ኣብነታውያን መንእሰያት ድማ፡ ዘሕለፋኦ መስገደልን ምስጢር ዓወተንን ንተሳተፍቲ ኣካፊሉን።

ዓለምለካዊት መዓልቲ አዋልድ፡ ኣብ ኤርትራ ንጊዜ ግዜ፡ ብዓለም ደረጃ ድማ ንሻብዓይ ግዜኦ እያ ተዘኪራ።

ሃማደኤ ጨንፈር ሆላንድ ጉባኤ ኣቃኒዑ

ሃገራዊ ማህበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ጨንፈር ሆላንድ፡ ብ15 መስከረም 2018 ኣብ ከተማ ሮተርዳም ጉባኤ ኣቃኒዑ።

ኣብ’ቲ ጉባኤ፡ ኣምባሳደር ሃገረ ኤርትራ ኣብ ኤውሮጳዊ ሕብረት ኣቶ ነጋሲ ካሳ፡ ቁንስል ሃገረ ኤርትራ ኣብ ሆላንድ ኣቶ ሰለሙን መሓራ፡ ከምኡውን ኣደ-መንበር ሃማደኤ ዘባ ኤውሮጳ ወይዘሮ ንግስቲ ጸጋይን ወኪልቲ ዝተፈላለዩ ማህበራትን ተሳትፎም ።

ኣምባሳደር ነጋሲ ካሳ ኣብ ዘስመዖ ቃል፡ እቲ ጉባኤ፡ ዘባና ካብ ናይ ኣይሰላም-ኣይኩናት ሃዋህው ናብ ናይ ሰላምን ምትሕግጋዝን ዘባ ኣብ ዝሰጋገረሉ ዘሎ እዋን ይካየድ ብምህላዉ “ዮሃና” ድሕሪ ምባል፡ ሃማደኤ ንፍርቂ ሕብረተሰብ ዝውክል ማህበር ስለዝኾነ፡

ንቕሓት ኣባላቱ ብምብራሽ ኣብዚ እንኣትዎ ዘለዉ መድረሽ መሳርዒ ኣደልዲሉ ዓጸፋ ክሰርሕ ትጽቢት ከምዝግበር ኣገንዚቡ።

ትምህርቲ

“ሐዳርን ትምህርትን ብሐባር ከተዕብዮ ይከኣል’ ዩ”

ዶክተር ሐሊማ መሐመድ

የሴፍ ሃይለማርያም

መጽሔት አግኢዞ፡ ንሎማ ኣብ ዓውደ-ምስትምሃር፡ ናይ ነዊሕ ዓመት ተመኩሮ ዘለዎን ብውልቃዊ ጸዕራን ደገፍ በዓል ቤታን በብግዜኡ ደረጃ ትምህርታ ክብ እናበለ ክሳብ ዶክተራይት ማዕርግ ክትረክብ ዝበቐዐት ኣብነታዊት ጋሻ ሒዛትልኩም ቀሪባ ኣላ፡-

♦ ንኣብብቲ መጽሔት አግኢዞ ክትላላይዮም?

ዶክተር ሐሊማ መሐመድ ማሕመድ እበሃል። ካብ ሓረስቶት ወለዲ - ኣባይ መሐመድ ማሕመድን ኣዲይ ሓዋ ዑመርን ኣብ ነፋሲት ተወለዱ። ጓል ሽዱሽተ ዓመት እንክለኹ፡ ብሰንኪ፣ ኣብ 1976 ኣብ ነፋሲት ዝነበረ ናይ ውግእ ሃዋህው፡ ምስ ስድራይን ኣሕዋተይን ዝፍ ገዲፍና ናብ ሳሕል ብምምራሕ፡ ኣብ መዕቐቢ ህዝቢ ድብዓት ኣቲና። ኣብኡ ክልተ ዓመት ምስ ጸናሕና፡ ስድራይ ንነፋሲት ተመሊሶም፡ ኣነን ያሲን ሓወይን ከኣ፡ ክንመሃር ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ተሪፍና። ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ክሳብ ሻውዳይ ክፍሊ ምስ ተማሃርኩ፡ ኣብ ኣስማፕ፡ መምህር ናይ እንግሊዝ ኩይነ ተመዲበ። ክሳብ ሕጂ፡ ካብ ሞያ ምምህርና ከይረሓቐኩ፡ ኣብ ዝተፈላለዩ ጽፍሕታት ሚኒስትሪ ትምህርቲ ሰሪሐ ኣለኹ። ኣብ 1975/76 ንሜዳ ዝወጽኡ ክልተ ዓባይቲ ኣሕዋተይ ዓብዱን ኢብራሂምን ኣብ 1978 ተሰዊኦም። ኣባይ፡ ዓሚ ኣብ መበል 95 ዕድሙኡ ክዓርፍ ከሎ፡ ኣዲይ ብሂወት ኣላ።

በዓል ቤተይ ተሰፋልደት ተኽሊ ይበሃል። ኣብ ሳሕል ብሓንሳብ መማህራን ነይርና። ብሕጊ ህዝባዊ ግንባር ድማ፡ ኣብ 1992 ኣብ ናቕፋ ተመርጲና ሓዳር ጌርና። ሕጂ ክልቴና ኣባላት ሚኒስትሪ ትምህርቲ ኢና። ኣርባዕተ ቁልዑ ኣለዉና። ፊልሞን ዓቢ ወድና ዝሓለፈ ዓመት ተመሪቐ። ምንኣሱ ኤፍሬም ኣባል 31 ዙርያ ሃገራዊ ኣገልግሎት ኮይኑ ልዑል ነጥቢ (34) ክረክብ ክኢሉ ኣሎ። ምንኣሱ ሜላት ተማሃሪት II ክፍሊ ሕሳል ልደ ሄርመላ ሻውዳይ ክፍሊ ኣላ። ልዑል ፍቕሪን ስኒትን ዘለዎ ስድራቤት ኣላትና። ብሩራዊ እየቤልዩ መርዓና ኣብ ሓምለ 2017 - ምስ መመሪቕታ ፊልሞን ወድና ኣብዒልና።

♦ ጉዕዞ ትምህርትኪ?

ኣብ ሜዳ ክሳብ ሻውዳይ ክፍሊየ ተማሃረ። ኣብ ዓፌርብ ኣብ ክረምቲ ይወሃብ ብዝነበረ ትምህርቲ ኹኣ ክሳብ ዓስራይ ክፍሊ ተማሃረ ኣብ 1992 ማትሪክ ተፈቲነ። ናይ ዲፕሎማ ነጥቢ ኣምጺኦ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኣስመራ ኣትየ ብሕሳብ (ኣካውንቲን) ተመሪቐ። ቀጺለ፡ ኣብ 1997/78 ኣብ ዓዲ እንግሊዝ ዩኒቨርሲቲ ለንደን፡ ብስነ-ቋንቋ ማስተርስ ገይረ። ካብ 2014-2018 ድማ፡ ኣብ ሃገረ ሱዳን ካብ ዩኒቨርሲቲ ኣሕፋድ - ካርቱም፡ ናይ ዶክተራይት መዓርግ ረኺብ።

♦ ናይ ዶክተራይት ማዕርግ ዝረኽብኩሉ መጽናዕቲ እንታይዩ?

ብዛዕባ ፖሊሲ ቋንቋ እየኣጽኒዐ። ኣብ መመሪቕታይ ዘቕረብኩዎ መጽናዕታዊ ጽሑፍ፡ ብዛዕባ ቋንቋ ኣዲ ኣብ ፖሊሲ ትምህርቲ ዝበልዮ፡ ኣብ ናይ ማስተራይት ትምህርታይ ውን ቋንቋ ኣዲ ከም ሜላ ማዕርነት ዝበል ነይሩ። ኣብ ናይ ዶክተራይት መጽናዕታይ ድማ ብዝያዳ ኣስፊሐየ። ቋንቋ እንግሊዝ ከም መምሃሪ ቋንቋ

ተጠቂምናሉ እንታይ ረቢሕናሉ? ቋንቋ አደ አብ መባእታ ኩነት አብ ልዕሊኡ ደረጃታት ትምህርቲ ረብሓኡ እንታይዮ? ከለን ቋንቋታት ኤርትራ አብ ምንታይዮን ማዕረግ ተሪፉወን ዘለዎኸ እንታይዮ? አብዚ ግዜዚ አብ ኤርትራ ወግግዊ ናይ ሓባር ቋንቋ ዘይምህላው አብ ትምህርትን ካልእን እንታይ ሳዕቤን አለዎ? ብቋንቋ ላቲን ዝተማህሩ ዜጋታት ብሄረ ቢላን፡ ዓፋርን ሳሆን ናይ ግእዝ ጽሑፍ ዘይምፍላጦም እንታይ ጸገም ይፈጥረሎም? ዝብል ሰፊሕ መጽናዕቲዮ አካይደ። አብ'ቲ መጽናዕቲ 702 ተማሃርን 125 መማህራንን አሳቲፈ። አብ ናይ ቋንቋ ፖሊሲና ዘሎ ሕጽረታት ንምልላይ'ውን፡ አብ ሚኒስትራታት ትምህርትን ዜናን፡ አብ ሃገራዊና ማሕበራትን ካልእን፡ ናይ ትሽግተ በባይናም ጉጅለታት ከትዕ አካይደ። ብተወሳኺ ምስ ሓለፍቲ ህግደፍን አብ ፖሊሲ ትምህርቲ ዝገጥፉ ሓለፍቲ ሚኒስትሪ ትምህርትን መማህራንን ቃለ-መጠይቕ ገይረ። መጽናዕቲይ ንኹሉ አባል ሕብረተሰብ ዘሳተፊዮ ነይሩ። ንመመሪቕታ መጽናዕታዊ ጽሑፍ (Thesis) ጥራይ ዘይኩነ፡ ሰለስተ አርባዕተ መጻሕፍቲ ከጽሕፈኒ ዝኸኸል እኹል ሓበሬታ አኪቦ አላሸ።

♦ **ብመማህራንኪ ዝኸበረ ግብረ-መልሲ ከመይ ይመስል?**

ናይ ብዙሓት ሃገራት አፍሪቃ ተመኩሮ አብ ግምት እናአእተኹ ስለዘዳሸኹም፡ ናይ ብሓቂ ዕውት መጽናዕታዊ ጽሑፍዮ ነይሩ። አብቲ ዩኒቨርሲቲ ንውጽኢት መጽናዕቲይ አመልኪተ ንምሁራትን አብ'ቲ ዓውዲ ዝገደሱ ፍለጣት ሰባትን አርባዕተ ግዜ ሰሚናር ሂበ። ስለዚ፡ መማህራንይ፡ ንመጽናዕቲይ አዝዮ ብሉጽ ውጽኢት (very great great distinction - first class PhD) ክብሉዮም ገሊጸሞ። ጀሚረዮ ብዘለኹ፡ 'ፖሊሲ ቋንቋ አብ ትምህርቲ' ዝብል መጽናዕቲ፡ ብዙሕ ከምርመር ዘለዎ ነገራት ከምዘለዎን ሕቶ ቋንቋ ድማ ንኹሉ ሰብ ከምዘገድስን ክርድኣኒ ክኢሉ አሎ። ብሕጂ ስራሕ ከምዘደሊ'ውን እቲ መጽናዕቲ አርእየኒ አሎ።

♦ **ዝኸበርኩም ብድህነታት?**

ዝበዝሕ ናይ ትምህርቲ ግዜይ፡ ምስ ሓዳር አጣሚረ ዝሓለፍክዎ እዩ። እናወለድኩን እናተመሃርኩን ማለትዮ። ስለዚ፡ እቲ ጸር፡

ምስ ትምህርቲ፡ ምስ ሓዳርን ውላድን ስለዝኸብድ፡ ብድህነት ነይሩም። ብፍላይ ናይ ዶክተራይት ትምህርቲይ፡ አርባዕተ ዓመት ዝቐጸለ ብምንባሩ በቲ ሓደ፡ ሓገዝን ሓለዋን ዝደልዩ አርባዕተ ቁልዑ ምስ አቦአም ገዲፈ ብምኽደይ በቲ ካልእ፡ ቅሳነት ዘይህብን ሓንጎል ዝኸፋፍልን ክኸውን ግድንዮ። ሽዑ ግዜ፡ በዓል ቤተይ ዳይረክተር ሃማምስ አብሳዋ፡ አነሱ ካርቱም ስለዝነበርኩ፡ ደቅና ምስ ቤተሰብን ሰራሕተኛ ዝገን ኢና ገዲፍናዮም ነይርና። ምስ ዕድመኡምን ደረጃ ትምህርቶምን ምእላይ የድልዮም ስለዝነበረ፡ ይኸብደኒ ነይሩ። አብ መወዳእታ ከኣ፡ እቲ ጸር ናብ በዓል ቤተይ ወዲቐ። ስለዚ ስራሕ ክቐይር ተገዲዱ። ኩነታት ደቅና ብቐረባ ስለዝተኸታተለ ድማ፡ አብ ትምህርቲይ ከድህብ ሓቢዘኒ። ብአዝዮ ልዑል ነጥቢ (Great Distinction) ከምረቐኹን በቐዕ።

♦ **ካብ ተሞክሮኺ ሓዳርን ትምህርትን ብኸመይ ክሳክይ ክኸኸል?**

ሓዳርን ትምህርትን ብሓባር እናሃነጽካዮ ክትከይድ ዝከኸልዮ። ተሳንዶ ንክኸይድ፡ ቀዳማይ፡ ናይታ ጓለንስተይቲ ዕላማ ውሳኔ፡ ብርቱዕ ድሌትን ዓቕምን ይሓትት። ካልኣይ፡ ንውሳኔን ዕላማን ናይታ ጓለንስተይቲ ዝድግፍ፡ በዓል-ቤት፡ ሓዊ፡ አቦን ቤተሰብን ክትረክብ ጽብቕ እዩ። እዚ እንተ ሃልዩ፡ ሓዳርን ትምህርትን ተሳንዶ ክኸይድን አብ ዓወት ክበጽሕን ይኸኸል። ደቅኻ ገዲፍካ ክትመሃር ምድላይ'ውን፡ ምስ ጭካነን ዘይተገዳስነትን ክቐጽር የብሉን። ብወገነይ፡ ንኸመሃር ተባዕ ውሳኔን ዕላማን ነይሩንዮ። አብ'ቲ ውሳኔይን ዕላማይን ድማ ዕድለኛ ኩይነ፡ በዓል ቤተይ ደጊፉኒ አብዚ ደረጃዚ በጸሐ። ስለዚ፡ ሓንቲ አደ ፈለማ ንኸትመሃር ክትውስን አለዋ። ዓቕሚ ከምዘለዎ ንበዓል ቤታ እንተ አእሚናዮ ከኣ ዓቕምን ዕላምኡን ተገንዚቡ ኣይክዕንቅጸን እዩ።

♦ **ተራ በዓል ቤትኪ ከመይ ምእጸክዮ?**

በዓል ቤተይ ናይ ትምህርቲ ሰብዮ። ካብ ለይስተር ዩኒቨርሲቲ ብናይ ምልእኣኽ ፕሮግራም፡ 'ዲፕሎማ ድሕረ-ምረቓ' (Post Graduate Diploma) ረኺቡ። ካብ ጀርመን College Kaiserslautern ፕሮግራም ድማ፡ ብናይ ምልእኣኽ ፕሮግራም ናይ ማስተረይት ዲግሪ ዝረኽቡዮ። አብ ህይወት አዝዮ ንፉዕን ተሓባባሪንዮ። ነፍሱ-ጸር ኩይነትን አብ ዩኒቨርሲቲ አስመራ ክመሃር ሓቢዘኒ። አብ ዓዲ እንግሊዝ ናይ ክልተ ዓመት ናይ ማስተርስ ትምህርቲይ ተኸታቲለ ከሳብ ዝምለስ፡ ቁልዓ ይኣሊ ነይሩ። አርባዕተ ዓመት ናይ ዶክተራይት ትምህርቲ ክመሃር ዘተባብዓኒን ቁልዑ ዝሓዘለይንወን ንሱዮ። ስለዚ፡ ዘድሊ ወጻኢታት እናኸፈለዮ አብዚ ደረጃዚ አብጸሐኒ። አብ ከሉ ዝገበርክዎ መጽናዕታዊ-ናይ ማስተርስን ናይ ዶክተራይትን ካልኣት ንኣሽቱን ዓባይትን መጽናዕታዊ ወረቓቕቲ፡ ዳታ አብ ምእካብን ዳታ አብ ምትንታንን፡ ብኮምፒውተር አብ ምጽሓፍ...፡ ደጊፉኒዮ። ስለዚ፡ አብ ሓዳሪይ አዝዮ ዕድለኛዮ።

♦ ዝተምህረት ጓለንስተይቲ ኣብ ስራሕን ኣብ ሓዳሪን ከመይ ከትከውን ኣለዋ ትብሊ?

አነ፡ ኣብ ስራሕ ከኸውን ከለኹ፡ ምህርቲየ፡ ኣብ ዝዞይ ግን፡ ከምዛ እትርእየኒ ዘለኹ፡ ብጃማይ ገይረ፡ ቡዒይን ጸብሓይን እንብር፡ ዝዞ ይውልውል። ኣብ ዝዞይ ንደቀይ ኣደኣም፡ ንበዓል ቤተይ ሰበይቱየ፡ እዚ እናዛመድካ ትኸይድ እንተ ኩይንካ፡ ሓዳርካ ኩነ በዓል ቤትካ ኣይህሰንየ። ንበዓል ቤተይ ኣብ ዝዞይ ዶክተር ወይ ሓላፊት ከኹነሉ እንተተበጊሰ ግን፡ ግርጭትየ ዝመጽእ፡ ስለዚ፡ ጓለንስተይቲ ምስ ተምህረትያ ዝያዳ ከትምቕልል ዘለዋ እብል። ምትሓት ንዝሓር ርእሰኻ ምክባር እየ። ትሕትቲ ጓለንስተይቲ ኣብ ዝሓር ጥራይ ዘይኩነ፡ ኣብ ጎረባብታን መሳርሒታን እውን ከብርቲ እያ። ብቕዳታ ከተርእየሉ ኣብ ዝግባእ ናይ ስራሕ ቦታ ድማ ብልክዕ ዶክተር ምዃና ተርኢ። ኣብ ሓዳር ትዕቢት ግን፡ ሳባቤ፡ ርዳኣየ። ናተይን ናይ በዓል ቤተይን ምትሕግጋዝ ብምርኣይ፡ ኩሎም ደቀይ ብሓባር ኣብ ስራሕ ዝዞይተሓገዙን ይሰርሑንየም። ስለዚ በዓል ቤተይ ጥራይ ዘይኩነ ደቀይ እውን ኣብ ትምህርቲይ ክዕወት ዓቢ ኣበርክቶ ገይሮም እየም። ብልቢ ድማ ኣመስግኖምን።

♦ ደሊብኩየ ካብ ዘለኹ ፍልጠት እንታይ ኢና ክንጸብ?

ጽቡቕቲ ሕቶያ። ብዙሕ ሰብውን ከምኡየ ዝበለኒ። ክሳብ ሕጂ ኣይተመደብኩን ዘለኹ። ከም ባህሪ ግና፡ ተመራማሪት፡ ኣሰልጣኒትን መምህር ድሕረ-ምረቓን ከኸውን እደሊ። ዝካየዱ መጽናዕትታት፡ ኣብ ትግባረ ወሪዶም ንሃገር ዝሕግዙ ከኹኑ ኣለዎም በሃሊት እየ። ኣብ ኤርትራ ብዛዕባ ቋንቋ ብዙሕ መጽናዕቲ ዘድልዮ ጉዳይ ኣሎ። ኣብ ናይ ዶክተራይት ትምህርቲይ ብዝገበርኩም መጽናዕቲ ተገንዚበዮ ኣለኹ። ብዙሕ ክጽናዕ ዝግብኣ ነገራት ከምዘሎ ተራእየኒ ኣሎ። እዚ፡ ኣብ ትግባረን ምምሕያሽን ፖሊስ ኣበርክቶ ክህልዎ ኣነ ኣብኡ ከድህብ እደሊ። ብመሪሕነት ደረጃ ክሰርሕውን ትጽቢት ናይ ሰባት ስለዝኸነ፡ ነዚውን ግምት ይህቦየ - ብፍላይ ኣብ ኮሌጃት ወይ ኣብ ሕቶ ደቀንስትዮ ዘድሃበ። ስለዚ፡ ነቲ ዘምሃረኒ ህዝብን መንግስትን፡ ነዚ ዝጸበ ዘሎ መንእሰይን ዓቕመይ ዘፍቅዶ ክገብር ድለተይየ።

♦ ከሳብ ሕጂ ዝሰራሕኩሉ ቦታታትን ጽፍሒታትን

ካብ ጓል 14 ዓመት ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ጀመረ፡ ክሳብ ሕጂ ስርሐይ ኣብ ዓውደ ትምህርቲየ፡ ድሕሪ ናጽነት፡ መምህር መባእታን ማእከላይን ኣብያተ ትምህርቲ፡ ኣብ ክፍሊ ካሪክለም ኣብምድላው መምሃሪ መጻሕፍቲ ቋንቋ እንግሊዝ፡ ኣብመሰልጠኒ መምሃሪን ኣስመራ (ፐቢ) ድማ፡ ንዊሕ ዓመታት መምህር ናይ እንግሊዝ፡ ሓላፊት ዲፓርትመንት ከምኡውን ኣካዳሚክ ዲን ኮይነ ሰራሐ። ሓላፊት ጨንፈር ሚኒስትሪ ትምህርቲ ዞባ ማእከል ከይነውን ንኸልተ ዓመት ሰራሐ። ኣብ ዝበዝሕ በዓልቲ ሞያን ክኢላን ከይነ ስለዝሰራሕኩን ዕድላት ስልጠና ስለዝረኽብኩን፡

ክዓቢ ሓጊዙኒየ። በዚ ኢጋጣሚዚ፡ ኣብ ኩሉዚ ግዝያትዚ ጽቡቕ ምክትታልን ምትብባዕን ንዝገበሩላይ ሚኒስተር ዑስማን ሳልሕን ሚኒስተር ሰመረ ርእሶምን ኣመስግን።

♦ ምክሪ ንደቀንስትዮ?

ቅድሚ ኣብ ሓዳር ምእታውን ብትምህርቲ እንተወሓደ ካልኣይ ደረጃ ክውድኣ ኣለወን። እዚ ርእሰ ምትእምማንን ዓብዮ፡ ንሓዳረን ብቕሓጣ ክሕግዛሉ ዘኸለለን ሞያ ከጥርያ የኸለለን። እተን ናይ ኮሌጅ ትምህርተን ዝቕጽላ ድማ፡ ቀዳማይ ዲግሪ ምስ ረኸባ፡ ኣብ ሓዳር እንተኣተዋ ተመራጺየ እብል። ሓዳር እናኣለየ ደረጃ ትምህርተን ናብ ማስተርስን ዶክተራይትን ክዕብይኣይ ኸእላእየን። ዕብየት እተደሊ ኣደ፡ ንሂወታ ንብድሆ ድልውቲ ክትከውን ኣለዋ። ምስ በዓል ዘካባብር ኣብ ናብራ ለውጢ ዝመጽእ በዚየ። ስለዚ፡ ደቀንስትዮ ንትምህርቲ፡ ንዕብየትን ሓላፍነትን ነብሰን ከዳልዋ ኣለወን። ደቀንስትዮ ሱዳን ብሰንኪ ሸዕዓ፡ ካብ ዝዞ ዘይወጽኣ፡ ዘይመሃሪን ዘይሳተፋን ይመስለኒ ነይሩ። ምስ ረኣኹውን ግን፡ ገሪሙኒየ። ብዙሓት ዶክተራትን ፕሮፌሰራትን ደቀንስትዮየን ዘለዋ። ንኡብነት፡ ኣብቲ ደቀንስትዮ ጥራይ ዝምሃራሉ ኣዝዩ ሰፊሕ ዩኒቨርሲቲ ኣሕፋድ፡ ዓመታዊ ሓደ ሽሕን ሓሙሽተ ሚእትን ደቀንስትዮ ይምረቓ።

♦ ለበዋ እንተሃኪ?

ትምህርቲ ብሉጽ ዕጥቂየ። ኣብ ልዕሊ ደቀንስትዮ ዝጸንሐ ድሕር ኣመለኻኽታን ኣደራዕን ብትምህርቲየ ዝጠፍእ። ትምህርቲ፡ ነበሰኻን ከባቢኻን ክትፈልጥ፡ ኣብ ሕብረተሰብ ቦታኻ ከተረጋግጽ፡ ቅነዕ መጻምድቲ ክትመርጽን መነባብርኻ ከተመሓይሽን ሓጋዚ እየ። ኣብዚ ዘለናየ ግዜ ደቀንስትዮ ሃገርና ሰፊሕ ዕድላት ተኸፊቱለን ስለዘሎ፡ ጽግዕተኛ ደቂተባዕትዮ ናይ ምዃን ሃንቀውቲ ኣወጊድን፡ ኣብ ትምህርቲ ክደፍኣ ኣለወን። ሃማደኡውን ነቲ ኣብ መጽሔት ኣግኢዞ ዝወጽእ ዘሎ ብሉጽ ጽሑፋት፡ ኣብ ምዝርግሑን ብደቂተባዕትዮ ከምዝገበብ ኣብ ምግባርን ጻዕርታቱ ከሓይል እላበ። ንዕብየትዛ መጽሔት ድማ ኩልና ኣእጃምና ነበርክት።

ጥዕና

ማእከል ፊዝዮቴራፒ ኦሮታን ኣገልግሎቱ

ንጽጉማት ቁልዑን

ሰመረ የውሃንስ

ኣብ ሃገራዊ መወከሲ ሆስፒታል ኦሮታ፡ ሓዲ ማእከል ፊዝዮተራፒ (Physiotherapy) ኣሎ። ኣብዚ ማእከልዚ ዝሰርሐ ሱብ ሞያ ሕክምና ብዙሕ ትዕዛብታት ኣለዎም። ሲስተር ኣልማዝ ሰዩም ገዲም ተጋዳሊትያ፡ ኣብ ሓፈሻዊ ሞያ ሕክምና ልዕሊ 20 ዓመት ኣብ ሞያ ፊዝዮተራፒ ድማ 12 ዓመት ዝሰርሐት እያ።

እቲ ማእከል ብሰናይ ድሌት ኣባላቱ ብዘይ እኹል ዕጥቂ እዩ ኣሃዱ ኢሉ ፈለመ። ብቑዕ ኣገልግሎት ክህብ ንምቅሰቓስ ኣካላት ዝሕግዙ ዝተፈላለዩ መሳርሒታት ክህልውዎ እኳ እንተነበር፡ ኣባላቱ መሳርሒታት የበልናን ኢሎም ኢዶም ኣየጣመሩን። ብቴንዳ ኣብ ዝተሰፈደ ከረጺታት ሓጻ እናመልኡ ዝተፈላለዩ ንምቅሰቓስ ዝሕግዙ መሳርሒታት ባዕሎም ይጣበቡ ከም ዝነበሩ ነርስ ኣልማዝ ተዘገቱ።

ማእከል ፊዝዮተራፒ ኣብ ዝተፈላለዩ ዕድመ ንዝርከቡ ቡብዓይነቱ ጸገማት ዘለዎም ሰባት ኣገልግሎት ዝህብ ዘሎ ትካል እዩ። ብብዝሒ ከኣ ንህጻናት። ኣብቲ ማእከል፡ ሓዩሎ ህጻናት ባህላዊ መራፍእታይና (ኣካፓንክቸር) ተወጊኦም ኣብ ሕቕፊ ኣድታቶም ይርኣዩ። ገሊኦም ይበኽዩ፡ ገሊኦም ይጻውቱ። ገሊኦም እቲ መራፍእ ምስ ወጽኦሎም ዝሰንከሉ መሓውራቶም ንምምሕያሽ ብዝተፈላለዩ መሳርሒታት ተሓጊዞም ዝንቀሳቅሱ እውን ትዕዛቡ። እቶም ኣለይቲ ሓኪም ነቶም ህጻናት ብኣሰማቶም እናጸውዑ፡ ንኣድታቶም “ወድኺ/ጻልኪ ኣማሓይሹ/ሻ፡ ጽቡቕ ለውጢ ኣምጺኡ ኣሎ/ሊ...” እናበሉ ተስፋ ከስንቑዎን ተዓዚብና።

ኣብ ህጻናት ዘጋጥም ኣካላዊ ጸገማት መብዛሕትኡ ጠንቁ ሕማም ዋሕዲ ኣክሲዲን ኣብ ሓንጎል እዩ። ዕሽል ኣብ ማህጸን ኣብ ዝጸንሓሉ ዋሕዲ ኣክሲዲን ከጋጥም እንከሎ፡ ገለ ክፋል ሓንጎል ይህስ፡ ሞተር መትኒታት ዝኾነ ሓንጎል ምስ ዝትንከፍ ድማ መሓውራት ካብ ምቁጽጻር ወጺኢ ይኾኑ። ኣዲ ዋሕዲ ኣክሲዲን ምስ ዘጋጥማ፡ ኣብ ግዜ ሕርሲ ምድንጓይ፡ ጸቕጢ ኣእምሮ፡ ጸቕጢ ደምን ድኻም ሰብነትን የስዕበላ። ዕሽል ድማ ብመንገዱ ዕትብቲ ኣዲ ክረኽቦ ዝግብኦ ኣክሲዲን እንተውሒድዎ ብሕጽረት ኣክሲዲን ይጥቃዕ። ሳዕቤት ድማ ኣብ ኣርባዕተ ደረጃ ከፋፊልካ ክርኣ ይኽእል።

1ይ ደረጃ፡- ናብ ሓንጎል ዝፈሰስ ፈሳሲ ምስ ዝህሉ፡ እቲ ማህሰይቲ

ኣዝዩ ከቢድ እዩ። ንክሕክምውን ተስፋ የበሉን።

2ይ ደረጃ፡- ከቢድ ማህሰይቲ (Sever) ዝበሃል ኮይኑ፡ ገለ ክፋል ሓንጎል ዝህሰየሉ ኩነትዩ። (ርእሲ በዚ ሕማም ናይ ዝተጠቐዐ ህጻን ንእስ ዝበሉዩ) ክሳብ ሓመሽተ ዓመት ኣብ ዘሎ ግዜ ሕክምና እንተረኺቡ ድማ ምሉእ ብምሉእ ይሓደዮ። እቲ ህጻን ብእግሩ ክኸይድ ይኽእል።

3ይ ደረጃ፡- መጠናዊ ማህሰይቲ (Moderate) ዝበሃል ኮይኑ፡ እዚ እውን ስንክልና ክኸትል ዝኽእል እዩ። ከምዚ ዓይነት ማህሰይቲ ዘጋጥም ህጻን ዓመት ክልተ ዓመት ብግቡእ ሕክምና እንተተኸታቲሉ ምሉእ ብምሉእ ክሓደይ ይኽእል።

4ይ ደረጃ፡- ቀሊል ማህሰይቲ (mild) ዝበሃል ኮይኑ፡ እቲ ህጻን ቀሊጢኡ ሕክምና እንተረኺቡ፡ ኣብ መዓልታት ወይ ኣዋርሕ ክሓደይ ይኽእል እዩ።

እዚ ሕማማትዚ ተወርሶላዊ (Heredity) ኣይኮነን። ኣብ መስርሕ ሕርሲ ብዘጋጥም ጸገማት ዝኸሰት እዩ። ስለዚ ድማ ህጻን ምስ ተወልዶ ጸገሙ ኣለለኻ ቀልጢፍካ ናብ ሕክምና ክውሲድ ይግብኦ። እንተኾነ ብኸመይ ከተለለዩ ትኽእል? ዝብል ሕቶ ኣሎ። ነርስ ኣልማዝ “ኣዴታትና ይፈልጥኦ እኳ እንተኾና፡ ከም መዘኻኸሪ ብፍላይ ንባሕራት ሓበሬታ ምሃብ የድሊ” ትብል። ህጻን ምስ

ተወልደ ከበኪ አለም። ጡብ አደ ቀልጢፉ ንክረኩብ ድማ ኢዱ ከዝርግሕ አለም። ኣብ ሰለስተ ወርሒ ዕድሚኡ ርእሱ ብግብኡ ከቆጸጸር። ኣብ ሽዱሽተ ወርሒ ኮፍ ክብል፡ ኣብ ዓመት ድማ ብኸልተ መሓውሩ ደው ኢሉ ታተ ክለማመድ ክኸእል አለም። ድሕሪ ሰለስተ ወርሒ ርእሱ ምቁጽጸር ዝኣብዮ እንተኾይኑ፡ መሓውሩ ምቁጽጸር እንተኣበይዎ፡ ርእሱ ትሕቲ ንቡር ንእስ ዝበለ እንተኾይኑ፡ ኣኢዳውን ኣኢጋሩን ዝጨባብጥ ምስ ዝኸውን፡ ነታ ኣደ መባእታዊ ሓበሬታ ስለዝኾነ፡ ብዝቐልጠፈ ናብ ሓኪም ህጻናት ክትወስዶ አለም።

ብዘይካ ውሑዳት፡ ዝበዝሑ ኣቦታት ሰንኩል ቆልዓ ምስዝህልዎም ምስታ ኣደ ከምቲ ዝድለ ኣይተሓጋዝን እዮም። ሕብረተሰብና ሽሕ ግዜ ስልጡን እንተኾነ፡ ኣብ ሕክምናዊ ምትሕግጋዝ ግን ከምቲ ዝድለ ከም ዘይኮነ ብኣብነታት ኣሰንያ ነርስ ኣልማዝ ተዘንቲ። ናብ ሕክምና ብብዝሒ ዝመላለሳ ኣዲታት እየን። ኣብ ዝባ ቆልዑ ገዲፈን እየን ነቲ ሕመም ሓኪሸንኦ ዝመላለሳ። ጠባይቶም ቆልዑ ንቡር ስለዘይኮነ ድማ ኣብ ምእላዮም ምሓር ይሸገራ። እዚ ኹሉ እናገበራ ብዙሓት ካብኣተን ብኣዳሪን ቅሱናት ኣይኮናን። ካብተን ናብዚ ማእከል ዚ ዝመላለሳ ኣዲታት ዝበዝሓ ፍቱሓት ምዃን ኣልማዝ ትገልጽ።

ቅድሚ ናብ ጸገም ኣዴታት ምስጋር፡ ናይ ሓደ ኣብነታዊ ኣቦን ጓል 24 ዓመት ጓሉን ከነዘንቲ። ሄለን ኣማንኤል ተኸለ ትበሃል። መዛኑኣ፡ ምሉእ ጥዕና ስለዝረኸባ ብዝተፈላለየ ዓውዲ ኣብ ክለጃት ተመሪቓን ኣብ ስራሕ ዓለም ክዋፈራ እንከለዋ፡ ገለ ድማ ብመርዓን ካልእ ዕድላትን ህይወተን ኣብ ምምራሕ ይርከባ።

ሄለን፡ ኣብ ግዜ ሕርሲ ክፋል ሓንጎላ ብዋሕዲ ኣክሰጅን ስለ ዝተጠቐመ መሓወራታ ለሚሰ። ተጸባይት ሰብ ኮይና። ወላዲታ ኣልማዝ ተኸለ ኣብ ዝባና ጸይራ ኣሳልያታ። ድሓር ግን ዕድል ሄለን መሊሱ ስለ ዝበኣሰ ወላዲታ ሄለን ኣብ መበል ሸሞንተ ዓመታ ብሞት ንሓዋሩ ተፈልያታ። ኣቶ ኣማንኤል፡ ልዕሊ ሞት ብዓልቲ ቤቱ ጉዳይ ሄለን ከበድዎ። ንሄለን ተሸጊሞካ ናብ ማእከል ፊዝዮቴራፒ ኦርታ ምምልላስ ምስ መዓልታዊ ስርሑ ዓቕብ ኮይኑ ተራእይዎ። ጓሉ ድሕሪ ኣዲኦ ግዳይ ጸገማት ከይትኸውን፡ ነቲ ኣዲኦ ዘልመደታ ሕክምና ኣብ ዝባኑ ጸይሩ ከመላልሳ ጀመሩ። ኣካላት ሄለን፡ ከምቲ ዝድለ ከበጽሖ ዝግብኦ ዋላ ኣይወሸኽ፡ ሰብ ተሸጊሙ ካብን ናብን ንኸመላልሶ ግን ጸሩ ከበደ። ምስ ጉርዝውና

ዝኸሰት ጉዳያት ደቀንስትዮ ድማ መዓልቱ ጸብጺቡ ጀመሩ። እቲ ከም ኢዳን እግራን ኮይኑ ዝኣልያ ኣብነታዊ ኣብ ንኹሉ ዘድሊ ጉዳይ ንጽህና የማልኡ።

ጓል ሸውዓተ ዓመት ፋጥማ ሳልሕ መሓመድ ትበሃል። የማነይቲ እግራ ካብ ትሕቲ ብርኪ ተቐሪጸ። ወላዲታ ስዕዲ ግህር ካብ ጸርና እናተመላለሰት እያ ተሓከማ። ኣካላት ፋጥና እናገበዘ ስለ ዝኸይድ፡ ዓጽሚ ናይ እግራ እውን ዕቤቱ ጸብጺቡ ይውሰኽ። ኣብ ሰሰለስተ ወርሒ ድማ እቲ ዓጽሚ ብመጥባሕቲ ይቐረጽ። ፋጥና፡ በዚ ቐጻሊ ሕክምናዊ ጉዳይ ትምህርታ ክትከታተል ተሸጊራ እያ። ቃዝን ጸር ካልኣት ሰባት ክትከውን ድማ ዝዓበየ ሸግራዩ። ወላዲታ ስዕዲ ኣብ ኣስመራ ክትሓድር ስለ ትጽገም ካብ ጸርና ሰዓት ሰለስተ ለይቲ ተበጊሳ ተሰኪማታያ ንኦርታ ተመላልሳ። እዛ ኣደ ድማ ብኸፊል ሸግራ ዝፈትሓላ ኣናደየት።

ኣበል ኣብርሃም ወዲ 13 ዓመትዮ። ሰንክልናኡ ብሰንኪ ዋሕዲ ኣክሰጅን ክፋል ሓንጎሉ ስለ ዝተሃሰየ ክብድ ኢሉዮ። ናብ ማእከል ፊዝዮቴራፒ ኦርታ ንዓመታት ተሸጊሞም ከመላልሰዎ ንስድራ ቤቱ ዝኸበደ ጸርዮ።

ፊዮሚታ ዮናስን ቤተላሂምን ኣሕዋት እየን። ዓሰርተ ሰለስተን ዓሰርተ ክልተን ዓመት ኣቐጺረን ኣለዎ። ጥዕና ናይዘን ክልተ ኣሓት ከምዚ ኣቐዲምና ዝረኣናዮ እዩ። ንኸልቲኡን ጸይራ ካብ ምጽዋዕ ትመላለስ ኣደያ። ጸር ናይዛ ኣደ እቲ ዝኸበደ እዩ። ንመነን ኣብ ዝባና ንመነን ክትሓቁፍ ይጨንቃ። ኣብ ርእሷ ክብደት ድማ እቶም ቆልዑ ክሓርቱ እንከለዉ ምስ መንደቕ ከይተረፈ ስለ ዝጋጨዉ ሓለዋ ለይትን ቀትርን እዩ።

ተጋዳሲት ዛይድ ኣብርሃ፡ ብ1983 እያ ኣብ ቃልሲ ተሰለፋ። ኣብ 1988 ኣብ ግንባር ሓልሓል ከቢድ መውጋእቲ ዘጋጠማ ዓይነ ስውርቲ እያ። ዓይኒ ኮይና/ኩ ዝመርሓ ውላድ ድማ ትብህግ ነይራ። ባህጋ ሰሚሩላ ኣብ 2009 ድቂ ሓዛ። እንተኾነ ግን እቲ ጥንሲ ሸውዓተ ወርሒ ምስ ገበረ፡ ከቢድ ጸቕጢ ደም ኣጋጢምዎ። ኩነታት ጥንሳ ኣሰካፊ ምስ ኮነ፡ ብመቀላጠፊ ኣብ ሸሞንተ ወርሒ ዕሽል ተገላጊላ። ትምህታ ስለ ዝሰመረ “ህያብ” ሰምያታ። ህያብ፡ ብሰንኪ ሕማም ወላዲታ ኣብ ማህጸን እንከላ ኣክሰጅን ስለ ዝሓጸራ፡ ሓንጎላ ተሃሰየ፡ ላዕለዋይን ታሕተዋይን መሓውራ ለሚሰ። ኣእምሮኣ ድማ ጉድለት ገይሩ። እቲ ሕማም ብፊዝዮቴራፒ ክመሓየሽ ከም ዝኸእል ምስ ተሓበራ ዛይድ ተሰፋ ረኺባ። ካብ ንዳይፍ ንሆስፒታል ኦርታ

ሸውዓተ ዓመት ጌሆብ ኣብ ዝባና ጸይራ ተመላሊሳ።

ዛይድ፡ ኣብ ገዝኣ ከቢድ ጸገም ኣለዋ። ሓካይም፡ ልዕሊ'ቲ ኣብ ሕክምና ዝግበር ምንቅስቃስ ናይ ዝህምን ምንቅስቃስ ወሳኒ ምዃኑ እዩም ዝገልጹ። ዛይድ ነዚ ትርድኦ እኳ እንተኾነት፡ ኣብታ ኮፍ ክትብል እንተዘይኮይኑ ክትንቀሳቐስ ዘይተፍቐድ ክልተ ብኸልተ ሜትሮ ዝሰፍሓታ እትነበረላ ቤት ኮይና ክትገብር ትኽእል ነገር ዳርጋ የለን። ኣባላት ማእከል ፊዝዮተራፒ ኦሮታ፡ ብዙሕ እዩም ዝደናገጹሉ። ጌሆብ ብሸክለታ ስንኩላን (ዊልቸር) ሂሳማ። እንተኾነ ግን ዛይድ ዓይነ-ስውርቲ ብምዃን ብኣኣ እናደፍኣት ከተመላልሳ ኣይትኽእልን እዩ። ካብ ኣቦ ይኹን፡ ካልእ መቐርብ ዝሕግዝ የለን። ብኣንጻሩ'ኳ ደኣ ሱብ ክርሕቓ ከም ዝጀመረ ዛይድ ብግልጺ ትዛረብ።

ዛይድ ብመገዲ ሚኒስትሪ ዕዮን ሰብኣዊ ድሕነትን፡ ኣብ ከባቢ ስታዲዮም ኣስመራ ኣብ ዝርከብ ሓድሽ መሸጣ ኣሕምልቲ (ኩዳር) ቦታ እኳ እንተተዋሀባ፡ ስንክልቲ ቆልዓ ኣብ ዝገደፋ ክትወፍር ስለ ዘይትኽእል ግዳይ ዕዳ ኮይና ትርከብ።

ሎሚ ኣብ ኤርትራ ኣብ ዝኸድካዮ ሕክምና ብቐረባ ይርከብ እዩ። ኣዲታት ቐድምን ድሕሪ ሕርሲን ኣገልግሎት ሕክምና ክረኽባ ሰፊሕ ዕድል እዩ ዘሎ። ክንዲ ዝኾነ፡ ኩላን ኣዲታት ካብ እዋን ጥንሰን ጀሚረን ሕክምና ምስ ዝከታተላ ብዙሕ ካብቲ ከጋጥም ዝኽእል ጸገማት ክወገድ ዝኽእል እዩ። ኣብ መዳይ'ዚ ግደ በዓል ቤት ኣገዳሲ እዩ። ኣቦ ንጥንሰቲ በዓልቲ ቤቱ ዝግባእ ክንክን ክገብረላን ኩነታታ ብቐረባ ክከታተልን ይግብኡ። ኣብ ኤውሮጳ ኣደ ክትሓርስ

እንከላ፡ በዓል ቤት ምስ ሓካይም በጃ ክዳን ለቢሱ ከምዘወዘብ ይግበር እዩ። ጸዕራ ምስ ርኣዩ ውላድ ንኸተምጽእ እትኸፍሎ ዋጋ ጽቡቕ ገይሩ ክስቆሩ ይኽእል ማለት እዩ።

ተራ ሕብረተሰብ እውን ኣዝዩ ኣገዳሲ እዩ። ጥዑይ ሕብረተሰብ ንምፍጣር ኣዲታት ጥዑያት ቆልዑ ክወልዳ ኣለውን። ስለዚ ሕብረተሰብ ኣብ ደቀንስትዮ ዘሎ ኣረኣኢ ከማዕብል፡ ምስ ሕርሲን ጥንሰን ኣብ ዝተኣሳሰር ክንክን ሓፍነታዊ ክኸውን ይግባእ። ብፍላይ ዝተፋትሓ ደቀንስትዮ ዘጋጥመን ጸገም ብምስትብሃል ሕብረተሰብ ተሓጋዝን ሓብሓቢን ክኸውን በዚ ኣጋጣሚ ምዝኽኸር ኣገዳሲ እዩ። ኣብ መወዳእታ እቲ ጸገም ጸር ሕብረተሰብ ምዃኑ ስለዘይተርፎ።

ማእከል ፊዝዮተራፒ ኦሮታ ብዙሕ ዕብዮት ብምምዝጋብ ዝምስገን ኣገልግሎት (ነዘም ብኣብነት ዝገለጽናዮምን ካልኣትን) ዝህብ ዘሎ ትካል እዩ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ን342 ጽጉማት ቆልዑ ካብ ዝተፈላለዩ ርሕቐት ሃገርና ዝመጽኡ ብናጻ ሕክምና፡ መግቢ፡ ከምኡ'ውን ብሸክለታ ስንኩላን (ወልቸር) ይሕግዝ ኣሎ።

ኣገዳስነት ናይዚ ትካልን ዝህብ ዘሎ ኣገልግሎትን ብምርኣይ፡ ገለ ገበርቲ ሰናይ ደቂ-ሃገር 150 ዓረብያ (ወልቸር) ነዘም ዝገለጽናዮም ህጻናትን ካልኣት ማለት ነተን ህጻን ምስ ተገላግላ ድሕሪ ሓደ ዓመት ተታ ኢሎም ካብ ሕቕፊን ክገላገሉ ዝግብኦም፡ ክሳብ 24 ዓመት ካብ ሕቕፊንን ማእከል ዘይተገላገሉ ናይ መሓውር ጸገማት ዘለዎም ኤርቻይልድሁድ (Eri child Hood) ዝተባህለ ኣብ ሀገረ ሸወደን ዝርከብ ናይ ኤርትራውያን ገባሪ ሰናይ ማሕበር ሓደሲቲ ብቐዓተን ብልክዕ ንሱንኩላን ህጻናት ንኸገልግላ ብትእዛዝ ብዘመናዊ ኣገባብ ዝተሰርሓ ብመንገዲ ማእከል ፊዝዮተራፒ ኦሮታ ንወለዲ እቶም ስንኩላን ህጻናት ተረኪቦን። እዘም ገበርቲ ሰናይ ኤርትራውያን፡ ነቶም ብሰንኪ ዓረብያ ብሸኽም ማእከል ዘይተገልገሉን ከከባቢ ኣደጋት ሩፍታ፡ ነቶም ህጻናት ድማ ኣብ ከከባቢኦም ግዳም ወጽዮም ብዘይ ስክፍታ ንፋስ ንኸህረሙ ክሕግዝኦም እንከለዎ ንኣባላት ማእከል ፊዝዮተራፒ ኦሮታ ድማ እዚ ፍታሕ ንኸርከብ ዘካየድዎ ጸዕሪ ቀለል ስለ ዘይነበረ ጸምኡም ዝረኽቡሉ ኣጋጣሚ ስለ ዝኾነ ረዚን ምስጋና ይግብኦም።

ሓገዝ ካብ ገበርቲ ሰናይ ንጽጉማት ቆልዑ

እዚ ትካል'ዚ ኣብ ርእሲዚ ዘለዎ ማእከል መርኣዪ ዳግመ ብቐዓት (pediatric rehabilitation center) እንተዝውሰኽሉ ዝያዳ ብሉጽ ኣገልግሎት ክህብ ከምዝኽእል ኪኣሊታት'ቲ ዓውዲ ይገልጹ። ተገልገልቲ ብወገኖም ዘለውዎ ቦታ ምቹእ ምዃኑ ይገልጹ።

ረኽሲ መተረብ ስርዓተ ሽንቲ

እሙና ሳልሕ

ዝጠቀሱ ደቂቶታትና ብረኽሲ ስርዓተ ሽንቲ (Urinary tract Infection) ይጥቅሙ። እዚ ብሰንኪ ባህርያዊ አቋወሚ ስርዓተ ሽንቲን ስርዓተ ቀልቀልን ደቀእስተዮ ዝኸሰት ኩነትዮ። ካብ ከባቢ መሃንቲብ ባክተርያ ናብ መተረብ ሽንቲን ፍትሕን ከሰጋገር ዘሎ ተኸኢሎ ልዑልዮ። ቀንዲ ምልክታት ረኽሲ ስርዓተ ሽንቲ ኣብ እዋን ሽንቲ ዘቃጽል ስምዒት፡ ደም ኣብ ሽንቲ፡ ረስኒ፡ ምህዋኽ ሽንቲ፡ ምሙላቕ ወይ ዘይምቁጽጻር ሽንቲ (Stress Urinary Incontinence) ዝሓብዮም ሓበሬታታት እየዎ።

እዚ ምልክታትዚ ኣብ ድሓን ደረጃ እንኳሎ እቲ ረኽሲ ብቐልጠፍ እንተተፈቐሰ፡ ሓደጃ ሳብን ከኸትል ኣይከኣልን። ግዜ ምወሳድን ሃዊሕ እዋን እቲ ረኽሲ ኣብ ሰብነት ምስ ዝጸንሕን ግን፡ ናብ ኮላሊትን ፍትሕን ከሰጋገር ዕድል ይፈጥር። ምፍቃቡ ደማ ዝተሓላለኸ ሕክምናዊ ጻዕሪ ይሓትት። ረኽሲ ፍትሕ ደቀእስተዮ ጸረ ረኽሲ መድሃኒት ብምወሳድ ብቐሊሉ ክገድፍን ኣይከኣልን። ብተደጋጋሚ ጸረ ረኽሲ መድሃኒት ምዝውታር ከኣዘይሚዛናዊነት ፈጠሩ ንረኽሲ ከየሕወዮ፡ ነቶም ኣብርሕሚ ዝረከቡ ጠቕሞቲ ነፍሳት ኣጥፊኡ ካልእ ዘድሊ ሳብን የኸትል።

እዚ ጥዕናዊ ጸገማትዚ መብሕትነትን ደቀእስተዮ ዋላ ምስ ሓካይ ገርህ ኣለን ዘይዘረባሉ ኮይኑ ንረኽሲ፡ ሰኣን ጸገማትን ምክፋል ደማ ብዘሕይላቕዮ፡ ኣብ ዓለምና ካብ 30-50% ዝኸፍ ደቀእስተዮ ምስ ረኽሲ ስርዓተ ሽንቲ ዝተኣሳሰር ጸገማት ከምዘለዉን ይግምገሙ። ብመንጽር ዕድሚ ደማ 10% ካብኡትን ኣብ ትሕተ 40 ዓመት ዕድሜ ዝርከባ እየን።

ምሙላቕ ወይ ዘይምቁጽጻር ሽንቲ ብዘሕ እዋን ኣብ ግዜ ምህንግስ፡ ምስዓልን ምስሓቕን ገኒኑ ይኸሰት። ምስ ዕድሜ ምድፋእ ከምዘዘድ ደማ መጽናዕቲታት የረጋግጹ። ኣብ ክሊ ዕድሜ 40-65 ካብ ዝርከባ ደቀእስተዮ፡ ካብ 6 ሓንቲ ከምዚ ዓይነት ጸገም ከምዘለዉን ይግምገሙ። ኣብ ልዕሊ 65 ዕድሜ ዝርከባ ደቀእስተዮ ደማ እቲ ቁጽሪ ከባቢ ይኸኣል።

- ዝሓብ መጠሊ ጠንቅታት ምጥቃስ፡
- * ምድካም ናይ ጎሎ ጭዋዳታት
 - * ጥንሲ ዝፈጥር ጸቕጢ (ድሕሪ ሕርሲ ይገድፍ)
 - * ጻዕሪ ዘለዎ ሕርሲ
 - * ተወርሶኣዊ
 - * ሕፃናዊ ሳዓል (ብፍላይ ብምትካኽ ሽጋራ ዝስዕብ)
 - * ልዕሊ ዝጥላ ጸቕጢ ኣብ ከባቢ ኩቡዲ ዝፈጥር ሳብን (ምኽራሽ) ከኸወን ይኸኣል።

እዞም ጸገማትዚ ኣብ ምስ ዕድሜን ጽጌር ጽግያትን ልዑል ምትእስሳር ኣለዎም። ደቀእስተዮ ጽጌር-ጽግያት ምስ ኣተዋ ኣብ ኣካላተን ብዘሕ ስኩህይ ወታዊ ምቕይያር ይኸሰት እዩ። እዚ ለውጢዚ ምዝጸባ ናይ ሆርሞን ምጣነ ይፈጥር። ከም ሳብኒ ደማ መጠሊ ጸገም ዘይምቁጽጻር ሽንቲ ከኸወን ይኸኣል።

ዝሓብዮም ኣብ ሳብ ዝጠቐስዮም ምልክታት ብሰንኪ ረኽሲ ከኸሰቱ ይኸኣሉ። ምቕጻል ኣብ እዋን ሽንቲ ብኸልእ ምክንያት እውን ይኸሰትዮ። ኣብ እዋን ጽጌር-ጽግያት ዝኸሰት ምጽባብ ርሕሚ ኣብ እዋን ሽንቲ ናይ ምቕጻል ስማዒት ይፈጥርዮ። መድሃኒታት መከላኸሊ ጥንሲ እውን ናይ መትረብ ሽንቲ ቁጠታን ምቕጻልን ከፈጥር ተኸኢሎ ኣሎ። ስለዚ እቲ መጠሊ ናይዮም ምልክታት እንታይ ኣርገጽኻ ምፍላጥ ናይ ሰብ ሞያ ሓገዝ ምሕታት የድሊ።

ከንክሽናዊነት ረኽሲ መትረብ ሽንቲን

ጸቕጢ ረኽሲ ኣብ መትረብ ሽንቲን (UTI and SUI)

ባዕልና ኣብ ቤት ከንዝወትሮ እንኸኣል ፍቱን መከላኸሊ ረኽሲ፡ ቪታሚን ሲ ምዝውታር እዩ። ምክንያቱ ቪታሚን ሲ ረኽሲ ኣብ ምክልኻል ኣዝዩ ጢቓሚ እዩ። ካብ 1000-2000 ሚሊግራም መጻልታዊ ቪታሚን ሲ ምወሳድ ወጺታዊዮ። እንተደኣ እቲ ረኽሲ ምስ ስጋዊ ርኽብ ዝተኣሳሰር ኮይኑ ቅድሚ ርኽብ 1000 ሚሊግራም፡ ድሕሪ ርኽብ ደማ 1000 ሚሊግራም ቪታሚን ሲ ምዝውታር ይኣኣል። ብጠብሒ ፊሳሲ ኣዘውትርኻ ምስታይ ኣብ ምኣይ ሳብናት ረኽሲ ሓጋዚዮ። ብጠብሒ ፊሳሲ ዘዘውትራ ደቀእስተዮ ረኽሲ ዘስዕቡ ባክተርያ ኣብ መናደቕ ስርዓተ ሽንቲ ከይጠብቁ ይከላኸላሉ። ድሕሪ ስጋዊ ርኽብ ምፍጻም ኣብ ሓጸር ግዜ ሽንቲ ኮፍ ምጣል ጢቓሚዮ። እዚ ማለዚ ዝተቀመጠ ደቀእስተዮ ካብተን ንረኽሲ ከይቃኣን ዝተሸደፈል ኣለውን።

ደቀእስተዮ ከንዝወትሮ ዘለፍ ነተን ህጻናት ደቅና ውን ከንግሥሪን ዘለፍ ኣገዳሲ ነገር ኣሎ። ዝሓብ ኣገዳጅ ምድሪ ከንጥቀም እንኳሉ፡ ጎዳኡ ባክተርያ ናብ መትረብ ሽንቲ ብኡ ኣብሉም ደማ ናብ ኮላሊትን ፍትሕን ከይኣትወ ከንክሸል ከምዘለፍ እዩ። ድሕሪ ዓይኒ ምድሪ ምጥቃምና ከንጸረን ከንጸረን እንኳሉ ካብ ቅድሚት ንድሕሪት ኣገባብ ጽሬት ከንጥቀም ተመራ እዩ። ብከኣል መጠን ድሕሪ ዓይኒ ምድሪ ምጥቃም ማይ ምትጽብጢ ጢቓሚዮ።

ኣብ ሰሙን 2-3 ግዜ ንታሕተዋይ ሽንኽ ኩቡዲ ዘይቲ ጉልዳ ምድራዝ ካብ ረኽሲ ስርዓተ ሽንቲ ከም ዝከላኸል ብመጽናዕቲ ተረጋገጹ እዩ። ናይ ምጽዋር ዓቕሚ የመሓይሽ፡ ብረኽሲ ዝፍጥር ጸቕጢ ምኣላይ ይሕጥዝ። ኣብ ጎሎ ዝረከቡ ጭዋዳታት ከም ዝድልድሉ ይገባር። ምስ ዕድሜን ኩነታት ጥዕናን ዝዘመድ መጠናዊ ኣካላዊ ስፖርትን ምትእስሳርን ምዝውታር እውን ሓጋዚ ግድ ኣለዎ። እዚ ብግብእ ምስ እንጥቀሙ ብመጽናዕቲ ከምዘተረጋገጸ ልዕሊ 75% ደቀእስተዮ ጸቕጢ ረኽሲ ኣብ መትረብ ሽንቲ ዝፈጥር (SUI) ጸገማት ከቃልላ ይኸኣላ እየን።

ብጠብሒ ቡንን ሻሂን ምዝውታር እውን ሽንቲ ዘይምቁጽጻርን ምሓዝን የጋድድ እዩ። ስለዚ ልዕሊ ዝግባእ ቡንን ሻሂን ዘይምዝውታር።

ኣብ መወዳእታ በዚ ጸገምዚ ዝሓቕዮ ደቀእስተዮ ወሓዳት ስለዘይኮና ሓብኢቲ ፈውሰና ከይኮና፡ ጸገምና መፍትሒ ከም ዘለዎ ተገዚብና ከይትሰከፍና ሓገዝ ሰብ ሞያ ከንኣትት ይግባእ። ነቲ ጸገም ሓዝካዮ ትም ምጣል ግን ናብ ዝተሓላለኸ ደረጃ ከዕርን ይኸኣል እዩ። ስለዚ ብኣጸር ግዜን ዝውሓድ ጸጋን ከተዊዝኻል ምዃን ተገዚብና ሓገዝ ሰብ ሞያ ካብ ምሕታት ኣይንቐጥብ።

(Source- Women's Body Women's Wisdom)

ቁጠባ

ማ . ሕ . ደ . ኤ . ንድራሽ ቁጠባዊ ዓቕሚ ደቀንስትዮ

ዓንደም ግርማይ (ወዲ-ደረሰ)

ራሴ ሚኒስትሪ ሕርሻ - ዘመናዊ ወጽኢታዊ ተወዳዳሪን ቀጻሊነት ዘለዎን ሕርሻዊ ልምድን ምርግጽ እዩ። ኣብ ባይታ ብግብሪ ምርግጽ ደማ፡ ዘመናዊ መስኖአዊ መስርሕ ተጠቒምካ ብሉጽ ፍርያት ምስፋሕ ጸዕርታት ኣብ ምክያድ ይርከብ። ምዕቡል ቴክኖሎጂ ብምትእትታው፡ ውሕስነት መግቢ ምርግጽን ቁጠባዊ ዕቤት ምድራዕን መኩብሮ ህዘቢ ምምሕያሽን ደማ ካብ ኣዕኑድ ዕላማታት ናይቲ ሚኒስትሪ እዩ። ክንዲ ዝኾነ፡ ብጉጅለ ኮነ ብደረጃ ውልቀሱ፡ ኣብ ዘመናዊ ሕርሻዊ ንጥፈት ንዝዋፈሩ ዜጋታት ፍሉይ ኣቓልቦ ብምሃብ፡ ንዕቡባም ዓቕሚ ሃገር ብዘፍቅዶ መጠን ንቀታዊን ሞራላዊን ደገፋት ክገብር ይጸዕር።

ማሕበር ሕርሻዊ-ንግዲ ደቀንስትዮ ኤርትራ (ማሕደኤ)፡ ብደቀንስትዮ ዝቑመት ማሕበር እያ። እዛ ማሕበር ዚኣ፡ ብ2003፡ ኣብ ትሕቲ ሃገራዊ ቤት ምክሪ ንግዲ ኤርትራያ ተመስሪታ። ኣብ ምምስራታዊ ማሕበር፡ ኣብ ቤት ምክሪ ንግዲ ኤርትራ ሓላፊት ምርምርን ስልጠናን ምምዕባል ደቀንስትዮን ወይዘሮ ጸሃይቱ ዳኒኤል ልዑል ምዃሩ፡ ኣባላት ማሕበር ምስናይ ምስጋና ይገልጹ። ማሕደኤ ፈለማ ክትቐውም እንከላ ብሓመሽተ ኣባላትያ ተበጊሳ፡ ዕላማኣ ደማ፡ ውሕስነት መኣዊ መግቢ (Food Nutrition) ምርግጽን ምውሓሽን ኣብ ዝካየድ ዘሎ ሃገራዊ ወፍሪ ኣበርክቶ ምግባር፡ ኣብ ንግዳዊ ሕርሻ ዝካየድ ደቀንስትዮ ብምጥርናፍ ዓቕሚን ክብ ዝጠለሉን ፍርያትን ካብ

ዘበታዊ ዕዳጋ ሓለፉ ንሰደድ ዝቐንጹሉ በዚ መገዲ ደማ እጃመን ኣብ ዕብዩት ቁጠባ ሃገር ዝገብዩሉን ዝያዳ ረባሕቲ ዝኾናሉን ኩነት ምፍጣር እዩ።

ማሕደኤ፡ ኣብ ዝተመስረተሉ ግዜ “ኣዋን” ዝብል ስያመ እዩ ነይርዋ። ዝርጋሕኣ ደማ ኣብ ዘባ ማእከል ዝተደረተዩ ነይሩ። ሳላቐጸሊ ጉሳኣንን ጸዕሪን መስራትቲ ኣባላታ ግን፡ ቍጽሪ ተጽንብርቲ ኣባላት ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናበረሽርኡ ዕቤት ከመዝግብ ክኣሉ።

ኣብ ጥሪ 2013፡ መስራቲ ጉባኤ ዘካየዱት ማሕደኤ፡ ስማ ናብዚ ሕጂ መጽዊኣ ከዐይኑ ዘሎ፡ “ማሕበር ሕርሻዊ ንግዲ ደቀንስትዮ ኤርትራ” ቀይራ። ኣብ ዘባ ማእከል ጥራይ ተደራፊ ዝከበረ ጨናፍራ፡ ናብ ከላን ዘባታት ኣስፊሓቶ፡ ካብ እትምስረት ሓመሽተ ዓመታ ኮይኑ ዘሎ ማሕደኤ፡ ኣባላታ ንጥፈታት ሕርሻዊ ንግዲ ክጅምሩ እንከለዋ፡ ብሃውሪ ኣብ ዘይተጸንዑ ዓውዲታት ኣይነጠፉን። ኣብዮኖት ዓውዲታት (ጽላት) ንግዳዊ ሕርሻ እንተነጠፉ ኣደማዒ ወጽኢት ደረኽባሉ ብምጽናዕ፡ ኣብ መፍረ ዘበናዊ ንግዲን መዓርን፡ መፍረ ደርሁን እንቋቑሉን፡ ምርባሕ ከብቲ፡ ጸባን ወጽኢቱን፡ መፍረ ዕንባባ፡ ኣትምልቲን ፍረታትን ወዘተ. ወፍሪ ከካይዳ ተበጊሳ።

ማሕደኤ፡ ደቀንስትዮ ከም ፍርቂ ኣካል ሕብረተሰብ መጠን፡ ብዘመናዊ ቴክኖሎጂ ኣብ ዝተሰነዩ ሕርሻዊ ንጥፈት ተዋፈረን እቶታውተን ከኻዕቢታ ዓሊሙ እዩ ዝካየድ ዘሎ። ኣብ ትሕቲ ጽላል

ሚኒስትሪ ሕርሻ ብምዃን ደማ ንጥፈታታ ኣብ ምስልሳል ትርኩብ፡፡ ብወጥን ሚኒስትሪ ሕርሻ ካብ ዝደቐቐ ክሳብ ተከራይ ንጥፈታት ኣባላት ማሕበር፡፡ ግዜን ከኣታትን ብዝጠልቦ መዓዲ ብዕቱብ እናተኸታተለ፡፡ ዝገብሩ ጠለባትን ኣብ ምምላእ ዝከኣሉ ምድግጋፋት ይግበረሉን እዩ፡፡

ከለን ኣብዛ ማሕበር ዝተጠርፉ ኣባላት፡ ነገሪ ዝኣ ርእሰን ትካላት ዝውጥን እየን፡፡ ተራ ማሕበር ከኣ ኣባላት ኣብ ዝተጥፋሉም ዓውዲታት ብምትኳር ዝተፈለለዩ ስልጠናታትን ኣስተምህሮታትን ብምሃብ ደረጃ ፍልጠታን ክብ ምባል እዩ፡፡ ብተወሳኺ ስራሕን ክድንፍዑ ምእንቲ፡ ካብ ውሽጢ ኣባላት ማሕበር ከፊት፡ ካብ ካልኣት ትካላትን ውልቀ ሰባትን ተክኒካዊን ጸጋዊን ሓዘት ምውህሃድን ምስላጥን፡ ኣብ መንጎ ኣባላት ሓበሬታታት ብቐሊሉ ዝመሓለፈሉ መርቡብ ምዝርጋጅን ተመክሮታት ዝለዋወጣሉ ባይታ ምፍጣርን፡ ኣብ መወዳእታ ደማ፡ ኣብ ከለን ዘባታት ዝርከባ ሓደሶቲ ተጽንብርቲ ኣባላት፡ ጥርፍፊ ዝህልዎ ጥቕሚ ንምርዳእ ጉሰዳሰ እናኣካየድካን ኣስተምህሮታት እናሃብካን ነቲ ማሕበር ምሕደልን ካብ ቀንዲ ኣዕኑድ ንጥፈታት ተክኒካዊ ማሕበር እዩም፡፡

ኣባላት ማሕደኤ፡ ቅዋም ማሕበረን ብዝኣዘዘ ሕጺ ተቐይሮን እየን ንጥፈታትን ዘሰላሰሉ፡፡ ቅዋም ማሕበር፡ ማሕበር ኣብ ዝተጥፋሉም ዓውዲታት ክትነጥፍ እትደሊ ዕድሚኣ ልዕሊ 18 ዓመት ዝኸነት ጓለንስተይቲ ኣባል ክትከውን የፍቅድ፡፡ ኣባል ማሕበር ዘይከፍት፡ ግን ከኣ፡ ብወለንታ ሞራላዊን ምክራዊን ሓዘዝ ክትገብር እትደሊ ጓለንስተይቲ ወን ነቲ ማሕበር ደገፍ ክትገብር ፍቕድ እዩ፡፡

ምምዕባል ዓቕሚ ኣባላት (Building Capacity)፡ ሓደ ካብ ቀንዲ ዕማማትን መትከልን ማሕደኤዩ፡፡ በዚ ደማ ማሕበር ካብ ዝተመሰረተሉ ግዜ፡ ብርክት ዝበሉ ናይ ትምህርቲን ስልጠናን መደባት እናተወደበ ስልጠናታት ክወሃብ ጸኒሑ ኣሎ፡፡ ኣባላት ማሕደኤ፡ ብደረጃ ዘባታት ኣብ ዓውድታት፡ ምርባሕ ኩባቲ፡ ጸባን ወጽኢት ጸባን፡ ምርባሕ ንህቢ፡ ምርባሕ ደርሁ፡ ምፍራይ ማግኒዲ፡ ቃንጥሻ፡ ዝተፈለለዩ ዕንባታትን ምፍራይ ኣትምልኲን፡ ምምስራሕ መግቢ እንስሳታት ኣተሓሕዞ ገዝብ፡ ነበሰ ኣትኣላልዩ፡ ምልወዋጥ ተመክሮ፡ ኣወሃህባ ኣገልግሎት ዓምባልን ዘጠቓለሉ ስልጠናታት ወሲደን፡ ካብ ወጻኢ ብዝመጹ ክኢሊታት እውን ቡባዝኢኡ ኣስተምህሮታት

ይወሃብ እዩ፡፡ ዑደት ናብ ዘባታት ብምክደድ ሓድሕዳዊ ምይይጣት፡ ከምኡውን ምስ ዝተፈለለዩ መንግስታውያን ዘይመንግስታውያን ትካላት ንምሕደራ ገዝብን ንብረትን ዝምልከት ተሞክሮ ናይ ምልወዋጥ ርክባት ዝኣመሰለ ንጥፈታት እውን ከምእተሰላሰሉ ሰነዳት ናይቲ ማሕበር የረድኡ፡፡ እዚ ንጥፈትዚ ክኢሊታት ብምዕዳም ኮነ ኣባላት ኣብ ነፋድሕደን ዝገብርሉ ምልወዋጥ ተመክሮ ዘጠቓልል እዩ፡፡ ሚኒስትሪ ሕርሻ ብወጥኡ፡ ኣብ ወጻኢ ሃገራት ናይ ትምህርቲን ስልጠናን ዕድላት ክርከብ ንኣባላት ማሕበር ማሕደኤ ይህበን እዩ፡፡ ከም መርኢዩ ናይዚ፡ ኣብ መፍረ ቃንጥሻ፡ መዓር፡ ጸባን ወጽኢት ጸባን ዝተጥፋ ኣባላት ማሕበር ናብ ሃገረ ቻይና ተላኢኸን ከምዝመሃራ ተገይሩ፡፡ ማሕደኤ ብዘይካዚ ምስ ዝተፈለለዩ መንግስታውያንን ዘይመንግስታውያንን ትካላት ርክባት ብምክደድ ኮነ፡ ኣብ ተመሳሳሊ ዓውዲ ምስ ዝተጥፋ ዘባውያንን ዓለማዊያንን ማሕበራት ዝምድና ፈጠርካ ብቐሊሉን ብቐረባን ተመክሮ ስራሕ ናይ ምልወዋጥ ባይታ ምንጻፍ፡ ሰሚናራትን ዓውደ-ዘተን ወዲብካ ዓቕሚ ኣባላት ምሕያል ኣተኩሮ ገደራ ካብ እትነጥፈሉ ዕማማት እዩ፡፡ ማሕደኤ ምስ ትካላትን ማሕበራትን ካብ ዝገበረቶም ርክባት ሓደ፡ ምስ ትካል ቪታ ኤርትራ እዩ፡፡ እቲ ርክብ፡ ንመጻኢ ተሰፋ ዝህብ ምዃን፡ “ኣግሪ ቢዝነስ ደብላጦምን” ኣብ ዝበል ዓውዲ፡ ተወሃሂድካ ብሓባር ምስራሕ ኣብ ዝበል ስምምዕ ተበጺሑ ከምዘለን ደማ ሰነዳት ማሕበር የመልክት፡፡

ኣብ ትሕቲ ማሕበር ማሕደኤ፡ ናይ ጉጅለታት ጥርፍፊ እውን ኣሎ፡፡ እተን ዛጊት ቈይመን ዘለዎ ጉጅለታት ደማ እዞን ዝስዕባ እየን፡-

ጉጅለ ምፍራይ ቃንጥሻ፡- እዚ ጉጅለዚኣ ኣብ ዓመተ 2013 ዝተመሰረተት እዩ፡፡ ኣብ ምምስራታ ኣቓልባን ደገፍን ሚኒስትሪ ሕርሻ ኣይተፈልፈያን፡፡ እቲ ሚኒስትሪ ኣብ ርእሲቲ ሞራላዊን ገዋታዊን ሓዘዝ፡ ንኣባላት እዚ ጉጅለ ኣብ ውሽጢ ቀጽሪ ማእከላይ ቤት ጽሕፈቱ፡ ንመፍረ ዝኸውን ቦታ ሂቡ ምህርቱን ከደንፍዑ ይደግፈን ኣሎ፡፡ በዚ ደማ ፍርያታ ካብ ዓመት ናብ ዓመት እናዓበየን እናዘየደን ይኸይድ ኣሎ፡፡ ጠሉብ ቃንጥሻ ኣብ ህዝቢ ደማ እናወሸኸ ይኸይድ ኣሎ፡፡

ጉጅለ ምፍራይ ማግኒዲ፡- እዚ ጉጅለዚኣ II ኣባላት ብምጥርፍና ስራሕ ዝጀመረት ትኹንምበር፡ ኣብዚ እዋን ቀጽሪ ኣባላታ፡ ናብ ሽዑሽተ ወራዳ ይርከብ፡፡ ሚኒስትሪ ሕርሻ ኣቐዲሙ ኣብ ዘባ ማእከል ንኡስ ዘባ ጋሉ-ጥሩሒ፡ ኣብ ሕምብርቲ ንምፍራይ መግቢ ማግኒዲ ዝኸውን ቦታ ፈቐዱለን ነይሩ፡፡ እቲ ቦታ ካብ ከተማ ወጻኢ ብምዃን ግን፡ ኣፍራይቲ ጠሉብ ተጠቀምቲ ንምምላእን ፍርያቱን ኣብ እዋኑ ናብ ዕዳጋ ንምቕራብን ኣጸጋሚ ኮይኑ ወን ይርከብ፡፡ ሓደ ጠንቂ ምኡዳል ኣባላት እዚ ጉጅለ እውን እዚ ጸገምዚ እዩ፡፡

ጉጅለ ምምስራሕ ዕረ፡- ብ5 ኣባላት ቈይማ ኣብ መጽናዕቲ ንፈተኒታትን ዘላ ጉጅለያ፡ ምክንያቱ ምምስራሕ ዕረ ዓሚቕ ምርምር ዘድልዮ እዩ፡፡ ሓመሽቲኣን ኣባላት ጉጅለ ደማ፡ ዝወሰድኦ ተባብሮ ወጽኢታዊ ኮይኑ ፍረ

ዳማ ዝርከቦ ዓውዲ ገዢውን ኣብ ከቢድ ጸዕሪ ተጽማዚን ምህላወን ይዛረባ። ማሕበር ብግዳ፡ እተን ኣባላት ዝጀመሩሉ ስራሕ ምዕዋት፡ ክልተ ካብ ኣባላትታ ጉጅለ ናብ ቻይና ከይደን ተመክሮ ከም ዝቐሰማ ገይሩ። ብተወሳኺ፡ ካብ ወጻኢ ሃገር ብዝመጹ ክኣልታት ናይ ሰለስተ ሰሙን ስልጠና ከም ዝወሃቡን ተገይሩ።

ምምስራሕ መግቢ፡- ኣባላትታ እዞን ጉጅለ/ዘኣ ዝተፈለለዩ ዓይነታት ዕሽግ መግቢታት ምድላውን ምምስራሕን ዝክእሉሉ ደረጃ ምዕብጻሕ ሓይል ጸዕሪ ኣብ ምክያድ ይርከባ። ደረጃ ብቐዓት ናይቲ ዝዳሎ ዕሽግ መግቢ ምርግጽ ደማ ፍርያተን ናብ ትካል ደረጃታት ኤርትራ ብምልኣኽ እቲ ትካል ከምዝቆጸጾ ይገብራ ኣለዋ። ካብቲ ትካል ዝረኽቡኦ ግብረ መልሲ ደማ እወታዊ ምዃን ይገልጻ።

ማሕደኤ ኣብ ከባቢኣን ዝረኽባኦ ጸጋ ተጠቒመን ማሕበር ኣብ ዘተኮረሉም ግዳዊ ሕርሻ ዝኮፋ ገሸቲ ኣውፈርቲ (ግራስ ናት) ደቀንስትዮ ኣተባቢዕካ፡ ዝያዳ ኣፍረይቲ ከም ዝኾና ምግባር፡ ወጽኢት ፍርያተን ደማ ኣብ ዕዳጋ ውሽጢ ሃገር ቀሪቡ ኣቓልቦ ክረከብ ካብኡ ሓሊፉ እውን ብመልክዕ ሰይፍ ገደጻኢ ተሓኢኹ ጠሉብ ዝረኽቡሉ ዕድላት ምንዳይ ብተግዳስነት ኣተተኩረሉ ዕማም እዩ።

ማሕደኤ ኣብዚ በጺሓቶ ዘላ ደረጃ ምዕባላ ንክትበጽሕ፡ ምምስራሕ ዘባታትን ገሰፋን ዘባታትን፡ ጨናፍር ሚኒስትሪ ሕርሻ ኣብ ዘባታት፡ ሃገራዊ ቤት ምክሪ ግዳ ኤርትራ፡ ቤት ጽሕፈት ውድብ መግቢን ሕርሻን ዓለም (FAO) ኣብ ኤርትራ፡ ቤት ትምህርቲ ስማፕ፡ ብዓቢኡ ደማ ሚኒስትሪ ሕርሻ፡ ከምኡውን ግዳላት ውልቀሰባት ዓቢ ኣበርክቶ ገይርም እዩም። ኣብ መጻኢ ተሳትፎኡም ከግዳላት ምድግጋፋቶም ክደፍእሉ ደማ ለበዋ ናይ ከላን ኣባላት ማሕበር እዩ።

ብሓሙሽተ ኣባላት ዝተጠበቡትን ኣብ ትሕቲ ጽላል ሚኒስትሪ ሕርሻ ተሓቐፋ ገጥፊታታ ኣብ ምስልሳል እትርከቡን ማሕበር ሕርሻዊ ግዳ ደቀንስትዮ ኤርትራ (ማሕደኤ)፡ ቡባዝኡ ሓይሰቲ ኣባላት እናተጸንገረኡ፡ ኣብዚ እዋንዚ፡ ኣብ ዝተፈለለዩ ዓውዲታት ሕርሻዊ ግዳን ኣብ ከላን ዘባታትን ሃገርና ዝኮፋ 150 ኣባላት ሓቐፋት ሕርከቡ። ካብዚኣን እተን 87 ገጠፋት ኣባላት ማሕበር ምዃንን ሰነዳት ማሕበር የጽር።

ዘይጸዓድ ኒሕ - ፍኖተ ዓወት

ዓንዶም ግርማይ (ወዲ-ደረሰ)

ኣብ ወርሒ ጥቅምቲ ናይ 1995 ዓ.ም. ካብ መሳርዕ ገድሒ ተግይሳያ ሰቢላዊ ህይወት ክትመርሕ ጀመረ። ድሕሪ ምጥያሳ ዝከበራ ክልተ ዓመት፡ ነቶም ኣብ ርእሲ ርእሲ ዝወለዱቶም ወዲን ጓልን ደቃ ኣብ ምእላይ ተጽማዚ ኣካሊፋተን። ዓመተ 1997 ኣብ ህይወታ እታ ነጥብ መቐይሮ ኢላ እትሰምዖ ዓመት እዩ። ኣብታ ዓመትቲኣ ሃገራዊ ኮሚሽን ምጥያሕ ኣብ ዝወደበ ትምህርቲ ምምራሕ መኪና ክትሳተፍ ዕድል ብምርካባ ሳልሳይ ደረጃ ፓተንት ክትሕዝ ክኣላ። ካብ 1998 ክሳብ 2003 ንሓሙሽተ ዓመት ኣብ ግዳዊ ኮርፖሬሽን ቀይሕ ባሕሪ (O9)፡ መራሕቲ መኪና ኮይና ሰራሓ። ይኹንምበር፡ ወርሒ ተጸቢኻ ዶሞዝ ዝክፈሎ ስራሕ ኣየዕገባን። ስለዚ ደማ ባዕላ እትውግዖ ትካል ክትገብር፡ እንተዘይከወይኑ ከኣ፡ ዝሓሸ ኣታዊ ክትረኽቡሉ እትክእል ገለ ነገር ክትገብር ከም ዘለዋ ሓሲባ።

ተጋዳሲት ለምለም ሰዩም ገብረኪዳን፡ ሃገራዊ ማሕበር ሰንኩላን ኩናት ኤርትራ፡ ኣባላቱ ልቓሕ ወሲዶም ኣፍረይቲን ረባሕቲን

ዜጋታት ክኾኑ ዝተፈለለዩ ፕሮጀክቲታት ሓንጻጹ ዝሰርሕ ምዃኑ ኣቐዲማ ተገዚባቶ ዝከበረት ጉዳይ እዩ። ክንዲ ዝኾነ፡ ጸንክልንኣ ዝገልጹ ሰነዳት ሓዚ ናብ ቤት ጽሕፈት ሃገራዊ ማሕበር ሓርበኛታት ሰንኩላን ኣምራሓ። ሰንኩላን ሰራሕም ዝክፍልዎ ናይ ልቓሕ ዕድላት ተጠቓሚት ምዃን ደማ ላምብሬታ (ሰለስተ እግራ መኪና) ክትወሃባ ሕቶ ኣቐሪባ። ሕገ ማሕበር ዝጠልቦ ግዴታታት ስለዝከበረ፡ ካብ ጠቐላላ ዋጋታ ላምብሬታ 94 ሺሕ ናቕፋ፡ እቲ 40 ሺሕ ናቕፋ ሽዑ ክትከፍል፡ ዝተረፈ ሰራሕ ክትከፍሎ ተሓቢርዋ። ኣብቲ እዋንቲ ክንድኡ ዝኣክል ገዝብ ኣብ ኢዳ ኣይነበራን። “ብዝኾነ መግዲ ክኸፍላን ኣለኒ” ኢላ ስለዝተጠበባት ከኣ፡ ካብ ፈተውቲ ተለቂሓ 40 ሺሕ ናቕፋ ከፈላ ኣብ 2003 ላምብሬታኣ ተረኪባ።

“ዘይሓሰብኩዮ ርኽብ ኣይመርገም ኣይምርቓ” ተባሂሉ ከም ዝምሰል፡ ለምለም፡ ጽቡቕ ኣታዊ ዘለዎ ስራሕ ተኸሲቱላ እንገራኣ ምዕባይ መዓልቲን ለይቲን ከይበለት ኣብ ሓይል ጸዕሪ እንክላ፡ ኣብ 2005 እቲ ካብ ነዊሕ እዋን ኣትሒተ ምስኣ ዝጸንኣ ጸገም ሰንክልና እዝኒ፡ ግዳይና ብምሓዝ ከነገሃድጀመረ። ኣብ እዋን 6ይ ወራርብ ደምጹ

ተኩሲ ከበሮ ሓንቲ እዝና ስለዝተቐደ ናይ ምስማዕ ጸገማት ነይሩዎ እዩ። ኣብ 2005 ድማ ሓንቲ ዓይና ዑረት ከንጸላልዎ ጀመረ። እቲ ጸገም ምስ እዝና ዝተሓሰሰ ምዃኑ ብሓካይም ተሓቢርዎ። ንወጻኢ ሃገር ከይዳ ብቐልጠፍ ክትሕከም እንተዘይክኢላ ዑረት ከጋጥማ ከምዝኸኢል ስለዝተነግራ ድማ፡ ብህጹጽ (Urgent) ናብ ኬንያ ኣምራሓ። ካብ ዑረት ዓይኒ ንምድሓን ኣብ ዝገበረቶ ጉዳ፡ ተራ ሃገራዊ ማሕበር ሓርበኛታት ስንኩላን ኤርትራ ኣዝዩ ልዑል ምንባሩ ትገልጽ።

ለምለም፡ ኣብ ኬንያ ሓንቲ ዓይና ናብ መወዳእታ ደረጃ ዑረት በጺሓ ከምዝነበረት ብሓካይም ዓይኒ ተገርዖ። ንሹዳሽተ ወርሒ ዝኸውን ኣብ ትሕቲ ዕቱብ ምክትታልን ጽዑቕ ክንክንን ኬንያውያን ሓካይም ተዓቕቦ። መገዳእቲ ዓይና ከቢድ ስለ ዝነበረ፡ መጥባሕቲ ክትገብር ግድን ነበረ። ብዙሕ ገዝተብ ዝሓትት ድማ እዩ። እቲ እንኮ መጥባሕቲ ክትገብረሉ እትኸኢል ዕድል ናብ ሆንዲ ምዃድ እዩ ነይሩ። ለምለም ብሰንኪ ገዝተብ ንዑረት ፈትያ ከይፈተወት ክትቅበሎ ኣይመረጸትን። ዝተሓትተ መጠን ገዝተብ ይተሓትት መጥባሕቲ ክትገብር ናብ ሆንዲ ኣምራሓ። ኤምባሲ ኤርትራ ኣብ ሆንዲ፡ ብዙሕ ከምዝተሓጋዝ ድማ ተዘገቡ።

ለምለም፡ ድሕሪኡ ዝገደፈቶም ክልተ ደቃ ኣየቐሰኩዎን። ሓካይም ዓይኒ ሆንዳውያን፡ ዝገበረቶ መጥባሕቲ ንምክትታል፡ ዓቕሊ ገይራ ክትጽብ ብተደጋጋሚ እኳ እንተመኸርዎ፡ “ናብ ደቀይ ክኸይድ እየ” እናበለት ኣሸንገራቶም። ኣብ መወዳእታ እቲ ዝተረፋ ሕክምናዊ ፍወሳን ክንክንን ኣብ ኬንያ ኮይና ክትፍጽም ፈቐደሙላ። ድሕሪ ከቢድ ጸዕሪ ሆንዳውያንን ኬንያውያንን ሓካይም ዓይኒ ከኣ፡ ኣንጸላልዮ ካብ ዝነበረ ዑረት ድሓና፡ ጥዕናኣ ተመሓይሹ ናብ ሃገራ ተመለሰ። ኣብ 2006 ዓገም ኣብ ኮረሻ ለምብሬታኣ ተወጢሓ ዝጀመረቶ ስራሕ ክትቅጽሎ ክኢላ። ክሳብ 2014 ከኣ ንኣሲታት ሸምንተ ዓመት ጽብቕ ሰራሐ።

ንግዳዊ ኮርፖሬሽን ቀይሕ ባሕሪ (09)፡ ኣብ 2003 ሸኮር ናብ ዱኳናት ኣብ ዝዘርግሓሉ ዝነበረሉ እዋን፡ ለምለም ናይ ቅድም ሰራሕተኛ እቲ ትካል ብምንባራ፡ ኣብቲ ጽዑቕ ሰራሕ ምዝርጋሕን ምክፍፋልን ሸኮር እጃማ ከተበርከት ተፈቐደላ ነይሩ። “ኣነ ዓጣሊት (ረፋዕ)፡ ለምብሬታይ ናይ ጽዕነት መኪና ብምዃን ጽብቕ ሰራሕና። ከም ውጽኢቱ ኹኣ፡ ዝነበረኒ ዕዳ 40 ሺሕ ናቕፋ ነዊሕ ከይጸናሕኩ ከፈለ” ብምባል፡ ኣብ 2004 ዝነበራ ዕዳ ምሉእ ብምሉእ ከፈለ ከምዘጸጸየት ለምለም ትገልጽ።

ኣብ 2014፡ ለምለም ሓዲ ሓሳብ ኣንቐላ። ኣብቲ እዋን ደቂ ሰውኣትን ስንኩላንን ታክሲ ከኣትዉ ብሚኒስትሪ መጓዳዝያን መራኽቢታትን ዝተዋህበ ዕድል ነይሩ። ለምለም እዚ ዕድልዚ ከምልጣ ኣይደለየትን። ብቐጥታ ናብ ሚኒስትሪ መጓዳዝያን መራኽቢታትን ኣምራሓ።

ብሃገራዊ ማሕበር ሓርበኛታት ስንኩላን ኩናት ኤርትራ ተመራካ ክትመጸም ተሓቢርዎ። ዝተባህለቶ ንምግባር ተጓዪያ። እቲ ማሕበር፡ ስንኩላን ኩናት ተኸፊልቲ እቲ ዕድል ክኸው “ኮታ” ከወሃብም ኣቐዲሙ ናብ ሚኒስትሪ መጓዳዝያን መራኽቢታትን ጠሉብ ኣቕሪቡ ነይሩ እዩ። ለምለም፡ ጠለባታ ከማላኣላ እንተድኣ ከወይኑ፡ ብመሰረት ሕጊ ማሕበር ስንኩላን ኣቐዲማ ዝተዋህበታ ለምብሬታ ክትመልሳን ናብ ካልእ ስንኩል ከተሰጋግራን ነይሩዋ። ኣብ መወዳእታ ለምለም ንኹሉቲ ብሚኒስትሪ መጓዳዝያን መራኽቢታትን ሃገራዊ ማሕበር ሓርበኛታት ስንኩላን ኩናት ኤርትራን ዝሕተት ቅጥዒታት ብዝገባእ ኣማሊኦ - ኣብ ፈላማ 2014 ታክሲ ከተኣቱ ተፈቐደላ።

ለምለም፡ ታክሲ ካብ ሱዑዲ ዓረብ ክትዕድጋ ከምዘለዎ ኣቐዲማ ፈሊጣቶ ዝነበረት ጉዳይ እዩ። ዋጋ ታክሲ ቡቲ ናይቲ እዋን ኣስታት 1 ሚልዮን ናቕፋ እዩ ነይሩ። ክንድኡ ዝኸውን ገዝተብ ግን፡ “ካቢይ ደረኽብ?” ኣዋጣሪ ሕቶ ነበረ። ለምለም፡ ገዝተብ ኣብ ምቕጣብ ጥቓቕቲ ምዃናያ ትዛረብ። ኣቐዲማ ዕዳ ለምብሬታ ድሕሪ ምክፋላ፡ ሰራሓ ዘዋህለላቶ 200 ሺሕ ናቕፋ ነይርዋ። ሽያጥ ናይታ ለምብሬታ ምስ ተደመሮ ድማ ርእሰ ማላ ናብ ኣስታት 500 ሺሕ ናቕፋ ክብ ኣሉ። እቲ ዝተርፋ ኣስታት 500 ናቕፋ ዝምልኣላ ሱብ ደልያ። ብቐረብ ጸገማታ እትካፈል ፈታዊት 200 ሺሕ ናቕፋ ኣለቂሓታ። ካልኣት ኣብ ውሽጢን ወጻኢን ዝነበሩ “ኣጃቪ” ዝብሉ ቤተሰባን ፈተውታን ኣስታት 180 ሺሕ ናቕፋ ምስ መልኣላ ድማ ባህጋ ሰሚሩ፡ ታክሲ ዓዲጋ።

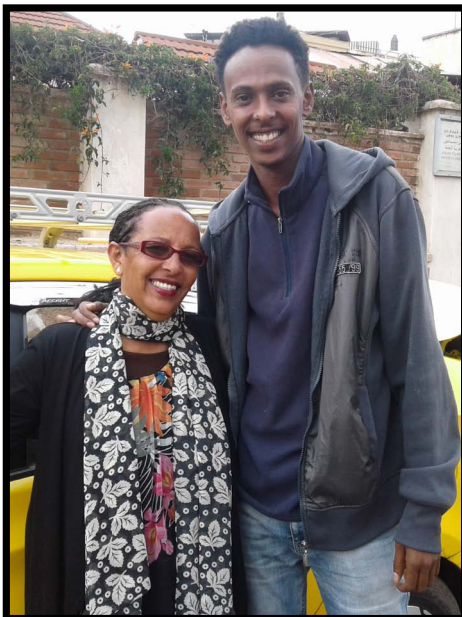
ለምለም፡ ሰራሕ ታክሲ፡ “ኣሃዱ” ኢላ ዝጀመረትሉ ኣብ 2014 እዩ። መንግስቲ ንወሃንቲ ታክሲ ናይ ነዳዲ ድጋማ ዝተሰራረሉ ዝነበረ እዋን እዩ። ለምለም በዚ ዕድልዚ ተተባቢዳ ንዝተወሰና ዓመታት ምሉእ መዓልቲን ላይቲን ብዘይ ዕረፍቲ ሰራሓ ድኣን ኣታዊ ከምዘመዝገበት ትጽዊ። ከም ውጽኢቱ ዝነበራ ልዕሊ 400 ሺሕ ናቕፋ ዕዳ ነዊሕ ከይጸንሐት ኣብ 2016 ምሉእ ብምሉእ ከምዝኸፈለት ትገልጽ።

ቤት ጽሕፈት ምውፋር ታክሲ፡ ኣብ ልዕሊ ደቀንስትዮ መራሕቲን ወሃንቲን ታክሲ ልዑል ሓልዮትን ሓለፋታትን ብምግባር ዝምስገን ምትሕብባር ከምዝገብረለን ለምለም ብሰናይ እትገዝኮ ነገር እዩ።

ኣብ ኤርፖርት ተረኛ ኮይና ኣብ እትምደበሉ ዝኸበረት እዋናት፡ ደቀንስትዮ መራሕቲ ታክሲ ካብ ተገልገልቲ ፍሉይ ኣድናቕትን ክብሪን ይረኽባን፡ ኣብ ርእሲ'ቲ ግብእ ክፍሊተን ብተገልገልቲ መቐሸሽ ይወሃቦን ምንባሩን ብጽብቕ እትገዝሮን ዘይትርስዎን ምትብባብ ናይ ዜጋታት እዩ።

ኣብዚ እዋንዚ፡ ለምለም ደቃ ኣኸሊምላ፡ ኣብ ሞያ ምምህርና ዝርከብ ቦኹሪ ወዳ ኣኸሊሉ ማናን ኣብ ባንክ ተመዲባ ትሰርሕ ዘላ ምንኣሱ ልዋም ማናን ኣብ ስራሕ ዓለም ተዋፊርም ይሕግዝዋ ከምዘለዉ ትገልጽ። መምህር ኣኸሊሉ ኣብ ግዜ ዕረፍቱ፡ “መማየይ ንከቢድ ስንክልናኺን ማሕበራዊ ሽግራትን ተወሲኽዎ ከም ኣቦን ኣደን ክንኪ ኣምሂርኪ ኣብ ዝብጻሕ ኣብጻሕክና ኢኺ። ደጊም ከም ወላዲት ኣዕረፊ። ትርጉም ወሉድኪ ከተስተማቕሪ ንድኻማትክን ጸዕሪታትክን ክድብሰን ክኸሕሰን ግዴታይ ከልዕል እዮ” ብምባል፡ ወላዲቱ ንዝጥረየታን ኣብ ምዕባዩን ምምሃሩን ኣስተዋጽኦ ዝገበረትን ታክሲ፡ ካብ ወላዲቱ ተቐቢሉ ኩብርያ በቛዑ ምህላወ ትገልጽ።

ለምለም፡ ንቦኹሪ ወዳ “ኣኸሊሉ” ዝብል ስም ዘጠመቑዎ ምኽንያት ኣለዋ። ተጋዳላይ ኣኸሊሉ ጸጋይ ናይ ሜዳ ብጻያን መጻምዳን ዝኸበረ እዩ። ኣብ 1979፡ ተጋደልቲ ለምለም ስዩምን ኣኸሊሉ ጸጋይን ካብቶም ናይ ፈለማ ብመምርሒን ሕጊን ውድብ ህግ ዝተመርገዉ እዮም። ንውላድ ዝኸውን እኹል ግዜ እንተነበርም እኳ፡ ለምለም ግና ነቲ ናይ ምውላድ ሓሳብ መጻምዳ ተጋላይ ኣኸሊሉ ትሰማማዓሉ ኣይነበረትን። ሓደ እዋን፡ “ኣንቲ ለምለም እንታይዮ ጉዳ?” ክብል ብዛዕባ ውላድ ምስ ኣተምብሃላ፡ “ኣከሊ ሓወይ፡ ብዛዕባ ዝጠንጎን ዝወልዳን መጋድልቲይ ኣብ ኣኼባታት ዲግ ኢላ ክማንትን ክወቕስን እናወዳልኩ፡ ብዛዕባ ውላድ ሕሰብሉ ክትብላኒ” ኢላ ዝገንሐትሉ እዋን ነይሩ። ዕድመ ሂብምም ናጽነት ክርእዩ እንተድኣ በቛዶም ጥራይ ብዛዕባ ውላድ ክሓስቡ ከምዘለዎም ድማ ኣተሓሳሲቦቶ።

ለምለም ምስ ደቃ

እንታይ እሞዩ፡ ብሉጻት ከይከፈልካዶ ሓርነት ይርከብ ኮይኑ? ተጋዳላይ ኣኸሊሉ ጸጋይ ካብ ዝፈትዎ ብጻይቱን መዛምድቱን ዝሕቆፍን ዝሰዓምን ቁልዓ ከይርእዮ፡ ኣብ ካልኣይ ገጽ መጥቃዕቲ “ውቃው እዝ” 1984፡ ኣዛዚ ሓይሊ ከወይኑ እናተዋግኣን እናዋግኣን ብጅግንነት ንስለ ህዝቡን ሃገሩን ዝተበጀወ ጅግና ብምዃን ኣብ መዝገብ ሰውኣት ሰፊሩ። ለምለም፡ ብመስዋእቲ ዝተፈልየ ናይ ገድሊ ብጻያን መዛምድን ተጋዳላይ ኣኸሊሉ ጸጋይ ንምዝካር እዩ፡ መጻውዒ ቦኹሪ ውላዳ ክትከውን ነታ ስም ሓርያታ።

ለምለም፡ ኣብ ብዙሕ ጽንኩር እዋናት ገድሊ እጃማ ዘበርከተት ተጋዳሊት እያ። ብዙሕ ግዜ ከቢድን ፈኩሰን መውጋእቲ ኣጋጢምዎ እዩ። 6ይ ወራር ምስ ብርጌድ 51 ከወይና እናተዋግኣት ዘጋጠማ፡ ኣብ ድሓር ናብ ዑረት ዓይኒ ዘምርሐ ጽመት እዝኒ ሓደ ካብኡ እዩ። ኣብ ግዜ ሰላሕታ ወራር 1983 እውን፡ ኣብ ግንባር ናቕፋ ናር ኣብ ዝበሃል ቦታ፡ ከቢድ ማህረምቲ ኣፍልቢ ልቢ ኣጋጢምዎ ነይሩ። ተጋዳላይ ግን ተወጊኡ እንተዘይተሰዊኡ፡ ክሳብታ ዝሰዋእ ተመሊሱ ናብ ውግእዮ ዝመለሰ። ከረን ንምሓዝ፡ ኣብ ኩሉኩ ኣብ ዝተኸየደ ብዙሓት ጆጋኑ ዝተኸፍልሉ ብርቱዕ ጥምጥም እውን ዳግማይ ማህረምቲ ኣፍልቢ ኣጋጢምዎ ነይሩ።

ኣብ 1962 ኣብ ከተማ ኣስመራ ዝተወልደት ለምለም ስዩም ንብረኪዳን፡ ዕድሜኣ ንትምህርቲ ምስ ኣኸለ ክሳብ 6ይ ክፍሊ ኣብ ቤት ትምህርቲ መገዲ ባቡር (ቸንትሮ) ተማሂራ። ኣብቲ እዋን ዝኸበረ ዕግግር ቀሪኻን ዘምህር ስለዘይነበረ ከኣ፡ ከም ኩሎም መንእሰያት ናይቲ መድረኽቲ፡ ክትጋደል ኣብ መስከረም 1977 ንሜዳ ወጸኣ። ኣብ መድብር ታዕሊም ብሌቓት ንሽዳሽተ ወርሒ ወተሃደራውን ፖለቲካዊን ትምህርቲ ቀሪማ፡ ናብ ክፍሊ ሕርሻ ኣሃዱ ቴክኒክ ተመዲባ። ኣብ ጊዜዳ፡ ደንበሎ፡ ጋሕቴላይን ካልኣት ከባቢታትን እናተንቀሳቐሰት ከኣ ስራሕ ሰውራ ኣሃዱ ኢላ ፈለማቶ።

ኣብ 1978 ስትራተጂያዊ ምዝላቕ ኮይኑ ተጋዳላይ ናብ ዕርድታት ሳሕል ምስ ኣምርሐ፡ ለምለም ናብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ተመዲባ፡ ከም ኣላዩት ተማሃሮ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ከወይና ንልዕሊ ክልተ ዓመታት ኣገልገላ።

ለምለም ስዩም፡ ከም ኣብ ምምጻእ ናጽነት ዝኸፈለቶ ዋጋ፡ ካብ መሳርዕ ገድሊ ተጣይሳ ስቪላዊ ህይወት ክትመርሕ ዝኸፈለቶ ዋጋ እውን እንተኹሉ ብቐሊሉ ዝጥመት ኣይኩነን። ሳላ መንፍጻታን ዘይሕለል ጸዕሪን ሰራሕ ምጡን ድራር ዕለታ ንዘይከልኣ ፈጣሪ እናመስገነት፡ “ደጊም ዕረፍልና!” ብዝብሉ መምህር ኣኸሊሉን ልዋምን ደቃ ማማጃ ብሰላምን ፍቕሪን ትኑበር ኣላ።

ጤግን ሕብረተሰቡን

ዘይወሑስ ምንጻል ጥንሰን ሳዕቤናቱን ክሳብ መዓስ?

ሚኪኤል ጸጋይ

ምንጻል ጥንሰ ብመንገዲ ሕክምና ዝፍቀደሉ ፍሉይ ምክንያታት ከምዘሎ ትሰምዕ ስለዝነበረት፡ ዘይተጸበየቶ ጥንሰ ክንጸለላ፡ ኣብቲ ትኩበረሉ ከተማ ናብ ዝርከብ ሕክምና ከደት። ካብቲ ገጢምዎ ዝነበረ ጭንቂ ክትገላገል ዓሚቑ ድልዎትን ተስፋን ሓዛ ድማ ነበረት። ኣለይቲ ሕመማት፡ እንተላይ'ቲ ንጉዳይ ዝወሰነ ሓኪም፡ ንእስነታን ክሳብ ክንደይ ተጨኒቓ ነይራን ኣስተብሂሎም ብዓይኒ ድንጋጽ ርኣዩዎ።

እቲ ሓኪም ኣብ ፍሉይ ክፍሊ፡ ኩሉ

እቲ ክሓታ ዝግባእ ሓተታ።

ንሓደት ካልኢታት ትም

ምስ በለ፡ ኣስመረት፡

ተስፋ እንተንበበት

ናብ ገጹ ጠመተት።

ንሱ ግን ሓዝዎ

ዝነበረ ብርዒ ኣብ

ጠረጴዛ ተኸለ፡

ሓሳብ የሰላሰል

ነበረ።

ሓኪም፡ ነታ

መንእሳይ ጥንሰ ኣብ

ምንጻል ክተሓባበራ ዘኸኸሎ

ሕጋዊ ምክንያታት ክረክብ ሃሰስ

ይበልግምበር ኣይረኸበን። ነቲ መሪር

መልሲ ድማ ክነግራ ነበሮ።

ዕድሚኣ 19 ዓመት፡ ዘጋጠማ ጥንሰ ካብ ዓርካዩ ነይሩ። “ኣብ ድሕን ኩነታት ኣለኹ” ብዝብል ናይ ዝዕድላይ ስጉምቲ፡ ብፍቓዳ ኣብ ዝፈጸመቶ ስጋዊ ርክብዮ ጥንሰ ኣጋጢምዎ። ናይ ክልተ ወርሒ ጥንሰዮ ነይርዎ። ቆልዓ ከተዕቢ ድልውቲ ዘይምንባራን ምስ ዓርካ ዝነበራ ዝምድና ድማ እናተዳኸመ ይኸይድ ምንባሩን ተረዲኦ ነቲ ጥንሰ ክትቅበሎ ከበዱ። ክሳብ ሸዕኡ ድማ ንወለዳ ወይ ኣሕዋታ ኣየካፈሉቶምን።

ኣብ መወዳእታ እቲ ሓኪም ጥንሰ ክንጻል ከምዘይከኣል፡ ኣብ ካልኣት ደቀንስትዮ ወን ዘጋጥም ምዃኑ፡ ክትጭነቓ ከም ዘይግባእ፡ ምስ ዓርካን ስድራቤታን ክትዝትየሉ ከምዘለዎ፡

ዘረሳርስ ምክሪ ሂቡ ኣፋነዎ።

ድሕሪ ዝለሰመናት፡ ሓንቲ መንእሳይ ብቓፊ ዘተጸይራ ናብቲ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ሕክምና መጽኣት። ገጻ ጸዕድዮ፡ ሃለዋታ ኣጥፊኦ ነይራ። እቶም ኣለይቲ ሕመማት፡ ስማ ኣስመረት ምዃኑ ምስ ተነግሩ፡ መዝገብ ርእዮም፡ ጥንሰ ክንጸለላ ሓቲታ ዝነበረት ምዃና ዘከርዎ። ንምድሓና ዝተገብረ ላዕልን ታሕትን ኣይተዓወተን።

ጥንሰ ናይ ምንጻል ክእለት ኣሎኒ በሃሊት፡ ኣብ

ዝኣከልተ መዓልትን ሓደ ላይትን ሓዚታ

ብምቕናያ ደንጉዮ ነይራ። ብዙሕ

ደም ፈሲስዎ ስለዝነበረ፡ ድሕሪ

ሰለስተ ሰዓት ዓረፈት። እታ

ልምዳዊት ነጻሊት ጥንሰ

ድማ ኣብ ትሕቲ ቀይዲ

ኣተወት።

ብመሰረት ኣብ 2003

ዝቐረበ ጸብጽብ ኣህጉራዊ

ወድብ ጥዕና፡ ኣብ ዓለም፡

ዓመታዊ ኣስታት 68,000

ደቀንስትዮ ብምክንያት

ዘይወሑስ ምንጻል ጥንሰ

ህይወተን ይሰእና። እዚ ኣሃዝዚ ክሳብ

2009 ድሕሪኡን ከምዝቐጸለ ብኸልኦት

መጽናዕትታት ወን ተደረፉዮ። ካልኣት ብሚልዮናት

ዝቐንጸራ ደቀንስትዮ ወን ካብ ሞት እኳ እንተደሓና፡ ነባሪ ወይ

ነዊሕ ዓመታት ዝጸንሕ ጥዕናዊ ማህሰይቲ ኣትሪፈንዮን። ዝላ

ካብቲ ጥዕናዊ ሳዕቤናት፡ ተቐሪጹ ዝተርፍ ምንጻል፡ ረኽሲ

ኣካላት መፍረ (sepsis)፡ ምፍሳስ ደም፡ ምቕዳድ ማህጸን ክጥቀስ

ይከኣል። ኣብ ሃገርና ወን ሓሓሊፉ ብምክንያት ምንጻል ጥንሰ

ሞትን ናይ ጥዕና ጉድኣትን ከምዘስዕብ ዝፍለጥዮ።

ካብዚ ብምብጋስ እተን ምንጻል ጥንሰ ብሕዚ ዝፍቀዳ ሃገራት፡

ብወሑስ መድሃኒታትን መሳርሕን ስለዝፍጽመኦ፡ ብምንጻል

ጥንሰ ዝመጽእ ሞት ይኹን ናይ ጥዕና መሓዳሪቲ ኣብኣተን

ዝወሓድዮ ዝብል ኣረዳድኦ ከይሰረጸ ኣይተረፈን። ካብ ቅድሚ

ሓይሎ ዓመታት ድማ፡ ኣብ ብዙሓት ሃገራት ምንጻል ጥንሰ

ምርጫ ናይታ ጥንስቲ እንተኹይኑ ብመገዲ ሕክምና ክንጸለላ ፍቕድ ክኸውን ዝቐርብ ሕቶታት ኪጋጥም ጸኒሒኑ ኣሎን።

ከም ጉዳይ ኣስመረት፡ ዘይድሊ ጥንሲ ብዘይወሒሰ መንገዲ ክንጸል ኣብ ዝግበር ሃቕን ዝወርድ ዘሎ ኣሰቃቂ ጉድኣት ኣብ ሰባት ዝተፈላለየ ኣረኣኢያታት ከሕድር ግድግዩ።

ሓደ ካብቲ ኣረኣኢያ፡ ምንጻል ጥንሲ ብሕግን ብመገዲ ሕክምናን ክካየድ እንተዝፍቀድ፡ ዘይተሓሰበሉ ጥንሲ ብወሒሰነት ክንጸል ምኽኣሉ፡ ዝብል'ዩ። ብተወሳኺ፡ ጓለንስተይቲ ኣብ ኣካላታ ዝርከብ ድቂ ምእላይን ዘይምእላይን ናይ ምምራጽ መሰል ክህልዎ ይግባእ። ካብ 12 ሰሙናት ንታሕቲ ዝዕድሚኡ ድቂ፡ ኣብ ደረጃ ሰብ ስለዘይበጽሐ፡ ምንጻሉ ሰብ ከም ምቕታል ዝወሰድ ኣይከኣን። ስለዚ ድማ ጓለንስተይቲ ጥንሲ ብሓገዝ ሕክምና እንተዘጸለገ ንሳ ይኹን ሓኪም ክቕጽዑ ኣይግባእን። ብሰንኪ ዘይወሒሰ ምንጻል ጥንሲ ዘጋጥም ሞትን ማእለያ ዘይብሉ ጥዕናዊ መጉዳእትን ድማ መኸተመ ወይ ምቕንሰ ዝብል'ዩ።

እቲ ካልእ ኣረኣኢያ ድማ ምንጻል ጥንሲ ብሕገ ክፍቀድ ኣይግባእን። ድቂውን መሰረት ናይ ሰብ ስለዝኹነ ብህይወት ናይ ምንባር መሰል ኣለዎ። ብህይወት ናይ ምንባርን ናይ ዘይምንባርን መሰሉ ቢታ ጥንስቲ ክወሰን ኣይግባእን። መሰል ህይወት ድማ ካብ ማህጸንዮ ዝጀምር። ስለዚ ምንጻል ጥንሲ ሰብ ምቕታል'ዩ። ከኣ ኣልካ ጥንሲ ምንጻል ብህይማኖት ሓጥያት፡ ብባህሊ ነውሪ፡ ብዓይኒ መሰል ክርእኹሎ ድማ ዘይሕጋዊዮ ዝብል'ዩ።

ገለ ካብቶም ምንጻል ጥንሲ ብሕገ ክፍቀድ የብሉን በሃልቲ፡ ኣረኣኢያኦም ካብ ምግላጽን ተቓወምኦም ካብ ምስማዕን ሓሊፎም፡ ኣብ ገለ ሃገራት፡ ኣብቲ ጥንሲ ብሕጋዊ መገዲ ዝፍጸሙሉ ክለኒካት እናኹዱ ተደጋጋሚ ናዕቢታት ኣካይዶምዮም። ከም ወጺኢቱ ድረስ ኣብ ልዕሊ ሓካይምን ካልኣት ኣለይቲ ሕመማትን ናይ ህይወትን ኣካልን መጉዳእቲ ወራዳ። ንብረትውን ዓገዱን ተቓጽሉን። ኣመሪካ፡ ኣወሰትራልያ፡ ካናዳ፡ ኒውዚላንድ ናይዚ ከም “ግብረ-ሽበራ ኣብ ጎጽል ጉዳይ” ዝሰመዮኦ ተግባራት ኣብነትዮን። ኣብ ሃገረ ኣመሪካ ከም ኣብነት እንተወሰድና ካብ 1990 ክሳብ'ቲ ድሕሪኡ ዝሰዓበ ወሒድ ዓመታት ጥራይ፡ 11 ቅትለት ሰብ (4 ሓካይም፡ 2 ሰራሕተኛታት ክለኒክ፡ 1 ዋርድያ፡ 1

ፖሊስ፡ 2 ዘይተነጸሩን 1 ተሓጋገዝን) ተራእዩ። ካብ 1977 ንጀው ድማ 41 ፍንጃረታት ቦምብ ክኸሰት እንከሎ፡ 173 ናይ ክለኒካት ቃጸሎ ኣጋጢሙ።

ብመሰረትዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ዓባይቲ ናይ ኣረኣኢያ ፍልልያት ምብኣር ምንጻል ጥንሲ ብምርጫ ጓለንስተይቲ ኣብ ገለ ሃገራት ፍቕድ፡ ኣብ ገለ ሃገራት ድማ ኩልኩል ኩይኑ ይርከብ። እቲ ብዛዕባኡ ዘሎ ፍልስፍናን ስነ-ሓሳብን ኣብ ቀጻሊ ክርከርን ግጭትን ከም ዝርከብ ከኣ ኣብ ዕለታዊ ዜናታት ዓለም ንሰምዖን ንዕዘበን ኣሎና። ገለ ይፈቐድ ኢሎም ኣብ ጉድግዳት ክወዕሉ እንከለዉ፡ ገለ ድማ ምፍቃዱ ብምቕዋም ድምጺም ከስምዑን ናዕቢ ከልዕሉን ይርኣዩ።

ኩለንተን ጥንሲ ምንጻል ዝኸልክላ ሃገራት፡ ኣብ ፍሉይ ጸገማት ወይ ምኽንያታት ጥንሲ ብመገዲ ሕክምና ክንጸል የፍቅዳዮን። ሃገርና ኤርትራውን ካብተን ጥንሲ ምንጻል ብሕገ ዝኸልክላ ኩይና፡ ኣብ ወሱን ንደቀንስትዮ ዘጋጥም ናይ ጥዕና ይኹን ማሕበራዊ ጸገም ዝተመርኩሳ ምንጻል ጥንሲ ብመገዲ ሚኒስትሪ ጥዕና ምስ ዝካየድ ከም ሕገ ምጥሓስ ኣይወሰድንዮ።

ብዙሓት ደቀንስትዮ ግን ነቲ ሕገ ካብ ዘይምፍላጥ ወይ ድማ ብዝተፈላለየ ምኽንያታት ብዘጋጥም ምድንጓዶት፡ ነቲ መሰል ከይተጠቐማሉ ከምዘተርፉን ግዜ ምስ ሓለፈ ድማና ብዘይወሒሰ ምንጻል ጥንሲ ከምዘምርኣን ይፍለጥ። ስለዚ ድማ ኣብ ከመይ ዝኣመሰለ ጥዕናዊ ወይ ማሕበራዊ ጸገማትዮ ጓለንስተይቲ ብሓገዝ ሕክምና ጥንሳ ክንጸል ዝፍቀድ? ነቲ ሓገዝ ክትረከብኩ ንሳ ትኹን መቐርባ እንታይ ክገብሩ ከም ዝግባእ ምፍላጥ ጠቓሚ'ዩ።

ዘይተሓሰበ ጥንሲ ዘጋጠማ ጓለንስተይቲ ጥንሳ ብሓገዝ ሕክምና ክትንጽል ዝፍቀደላ ኣብዞም ዝሰዕሩ ምኽንያታትን ኣገባባትንዮ።

1) ነታ ጥንስቲ፡ ካብ ከቢድን ዘላቂን ናይ ህይወት ወይ ናይ ጥዕና ሓደጋ ዘድሕና እንተኹይኑ፡ ንኡብነት፡ ልዑል ጸቕጢ ደም ዘለዎ፡ ወይናዊ ጥንሲ (ጥንሲ ዝመስል ግን ዘይከኣ)፡ ምዕባላ ዘቋረጸ ድቂ (ወሱን ኣዋርሕ ምስ ጸንሐ ብህይወት ዘይቀጸለ)፡ ካብ ማህጸን ወጺኢ ዝበቐለ ጥንሲ ንኡብነት ኣብ ሻምብቆ ማህጸን ዝተተኸለ ጥንሲን ካልእ ብሓካይም ከም ሓደገኛ ዝርእጸ ጸገማትን፡

2) ሓደገኛ ዝኹን ኣካላዊ ወይ ኣእምሮኣዊ ምጭናቕ ናይታ ጥንስቲ ምስ ዝህሉ፡ ኣእምሮኣ ምስሓታ ወይ ኣብ ከቢድ ኣእምሮኣዊ ጸቕጢ ከምዝኣተወት ብሓኪም ኣእምሮ ናይ ወሳኝ ወረቐት ተጻሒፉ፡ እቲ ወረቐት ናብ ክፍሊ መወለዳን ምስ መጽኣ።

ንምጥቕላል'ምበኣር፡ ሳዕቤን ናይ ብዘይዉሒስ መዓዲ ዝግበር ምንጻል ኣብ ልዕሊ ብዙሓት ደቀንስትዮ ዘስዕቦ ዘሎ ሞትን ናይ ጥዕና ጸገማትን ይሃሉ'ምበር፡ ምንጻል ጥንሲ ፍቕድ ወይ ድማ ብምርጫ ጥንሲ ዘጋጠመን ክወሰን ምፍቃድ ቀለል ኣይከብን። ኣብ መንጎ ደፊቕድ በሃልትን ይከልከል በሃልትን ዘሎ ሓሳብን ግርጭትን ካብ ዝባላሕ ነዊሕ ዓመታት ይሕለፍ'ምበር፡ ኣብተን ዘፍቀዳ ይኹን ዘየፍቀዳ ገና ተቐባልነት ብዙሓት ዘይረኽቦ መዓይ ናይ ህይወትዮ።

እቲ ሓቂ እዚ ስለዝኾነ፡ ናብ ዘይተደልየ ጥንሲ ካብ ዘምርሕ ተግባራት ንምድሓን ነበሰ-ግትኣት ከነማዕብል፡ መንእሲያትናን ትሕቲ ዕድመን ብምኽሪ ክንሕግዝ፡ ከም ዓመጽን ምትላልን ዝኣመሰሉ ማሕበራዊ ጸገማት ድማ ክብርታትን ስነ-ምግባርን ብምምሃር ከምኡዉን ንበነኛታት ግቡእ መቕጻዕቲ ብምሃብን ብምእራምን ምውጋዶም ወይ ምውሓዶም ተመራጺ ይመስል። ዘይተደልየ ጥንሲ ዘጋጠመን ጓለንስተይቲ ድማ ኣብ ክንዲ ምድሃልን ኣብ እዋን ጸገማ ምኽሓድን ከነተባብዳ፡ ነበሳ ከትግድእ ካብ ምድፍፋእ ድማ ትሃድኣሉን ጸገማታ እተሰግረሉን መሳልል ክንፈጥረላን ክንሕግዝን ግቡእ ይመስል። እንተ'ቲ ክንጻል ብሕክምና ዝፍቀድ ግን ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ሓበሬታ ክንጥቀም ኣገዳሲ'ዩ።

3) ጥንሲ ዘጋጠመ ብሰንኪ ዓመጽ እንተኹይኑ። እቲ ዓመጽ ንፖሊስ ተመልኪቱ፡ ብመዓዲ ኣኽባር ሕጊ ናብ ቤት ፍርዲ ቀሪቡ፡ ናይ ዓመጽ ጥንሲ ምዃኑ ንሚኒስትሪ ጥዕና (ክፍሊ መወለዳን) ምስ ተላእከ፡

4) ጥንሲ ዘጋጠመ ምስ ናይ ቀረባ ዘመድ ብዝተገብረ ስጋዊ ርክብ እንተኹይኑ። እዚ'ውን ብተመሳሳሊ፡ ብመዓዲ ፖሊስን ኣኽባር ሕግን፡ ቤት ፍርዲን ናይ ውሳኔ ወረቐት ናብ ክፍሊ መወለዳን ምስ በጽሖ፡

ኣብ ገለ ሃገራት፡ ምንጻል ጥንሲ ንምፍቃድ ዘኽእሉ ተወሰኹቲ ምክንያታት ኣለዉ። ንሳቶም ድማ ፍጹም ድኽነት ናይታ ጥንስቲ (በተኽ)፡ ድቂ ምስ ተወልዶ ንምንባር ዘጸግሞ ዘይንበር ኣካላዊ ኣፈጣጥራ እንተሃልይዎ፡ ጥንስቲ ዘይምርዕውቲ እንተኹይና ወዘተ እየም።

ክርሳዕ ዘይግባእ ኣገዳሲ ነጥቢ፡ ምንጻል ጥንሲ ዋላ ብሓዝ ሕክምና ይፈጸም፡ ዉሒስ ድሕነት ዝህሉ፡ ዕድመ ጥንሲ ካብ 12 ሰሙናት (3 ወርሒ) ዘይሓለፈ ምስ ዝኸዉንዩ። ስለዚ፡ ብሕልፊ ኣብቲ ብቤት ፍርዲ ዝረጋገጽ ብዓመጽ ዝሰዓበ ጥንስን ካብ ናይ ቀረባ ዘመድ ዝሰዓበ ጥንስን፡ እታ ጓለንስተይቲ ወይ ድማ ምስ መቐርባ፡ ምህላው ጥንሲ ከረጋግጹ፡ ጥንሲ ንምንጻል፡ ወሳኒ ቤት ፍርዲ ክረኽቡ ከም ዝደልዩ ብግሉጽ ከመልከቱ ይግባእ። ቤት ፍርዲ ከምዚ ዓይነት ጉዳይ ንምውሳኔ ዝምርሓሉ ናይ ዝተቐላጠፈ መስርሕ ዳንነት ስነ-ስርዓት ስለዘለዎ፡ ስለስተ ወርሒ ቅድሚ ምእካሉ ወሳኒ ክትረክብ ትኽእልያ። ኣብ ጉዳይ ዓመጽ፡ ዓመጽ ምስ ተፈጸመ ቀልጢፋ ከተመልከትውን ግቡእን ጠቓምንዩ። ኣብ ምስሓት ኣእምሮ ወይ ጭንቀትዉን ወሳኒ ካብ ሕክምና ስነ-ኣእምሮ ተቐላጢፉ ከመጽእ ይግባእ። ጥንሲ ብምክንያት ሕማም ቅድሚ ምንጻሉ፡ ጥንስቲ ወይ ድማ ንሳ ዘይትዛረብ እንተኹይና መጻምዳ ወይ ወለዳ ወይ ደቃ ፍቓዶም ክሕተቱ ከምዝግባእ ከዝንጋዕ የብሉን።

ማህደር ታሪክ

ሕድሪ ስዉእ

ራሄል በርህ

ካብ ደንክል ብተማላእተኛ ዝመጸታ ደብዳቤ ከፊታ ምስ ረአየታ፡ ኣለም ገብረእንድርያስ ትርፈ፡ መላእ ኣካላታ ፍሉይ ስምዒት ወረሮ። ኩሉቲ ምስ ኣፍቃሪ ፍስሃዮ ዘሚከኤል (ሳሉኪ) ዘሕለፈቶ ፍቕራዊ ሂወት፡ ኢድ ወሓለ ስነ-ጥበባዊ ዝሓለፎ ናይ ካንቫስ ስእልታት ኮይኑ ተቐጀላ። ኣሃዱኡ ናብ ዝነበረቶ ቦታ ከይዳ ብዓይና ከትርእዮ ሓይል ድርቂት ፈጠረላ። ደብዳቤ ሳሉኪ (ፍስሃዮ) ዓሚቕ ፍቕራዊ ናፍቕት ጥራይ ዘይኮነ፡ ረዚን ሓላፍነት ዘሰከም ዕቡብ መልእኽቲ ዝሓዘለዮ ነይሩ። እቲ ከም መግቢ ምጽጋቡ፡ ከም ማይ ደማ ምርዋዮ ስኢና ደጊማ ደጋጊማ ዘንበቡቶ ደብዳቤ ትሕዝቶኡ ከምዚ ዝስዕብ ነበረ።

25/11/1988

ሀ.ግ.ሓኤ

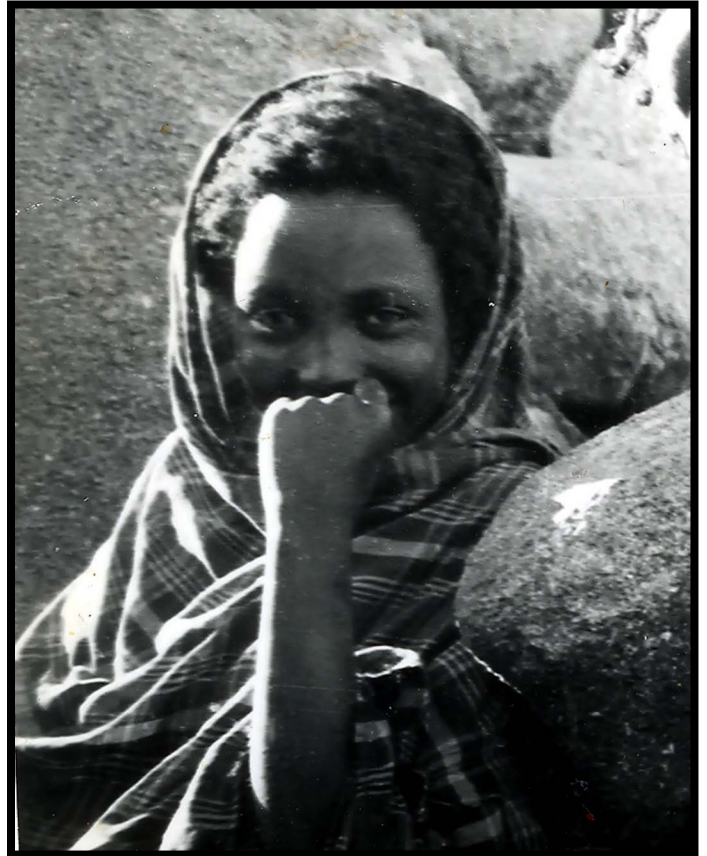
ሀ.ሲ.ሓኤ

ናብ፡- ዝተናፈቕኪ ኣለም!

ብመጀመርታ ዕዙዝ ሰውራዊ ሰላምታይ ይብጸኽኪ። ኣነ ብዘይካ ናትኪ ናፍቕትን ሓሳብን ምስ ብጽተይ ጽብቕ ኣለኹ። እሽኪውን፡ ከምዚ ኣነ ዘለኹዎ ከትህልዊ ትጽቢተይ ደረት የብሉን። ሓላለይ!... ግዜ ይገዋሕ ይሕጸር ብዘየገድስ ክንራኽብ ኢና። ኣጃኹ!... ነዚ ጠሰጣሽ ሰራዊት ደርግ ደምሲሰና ክንገድግ ኢና። ናብራ ገድሊ ኮይኑ ብዛዕባ ወሊድና ኣጥቢቕና ተሓታተትና ኣይገፈልጥን ኢና። ኣባይ ፍስሃዮ ዘሚከኤል ተሰፋጻን፡ ኣደይ ኣመተ-ልደት ኣብርሃም ኣሚን ይብሃሉ። ተወሊደ ዝዓበኸሉ ከኣ ከረን ላዕላይ (ጀንገሬንዮ)። ሓንቲ ክላወበኪ ዝደሊ፡ እሽኪ ከትሰውኢ ትኽእሊ፡ ኣሃውን ከምኡ። ምናልባት ብህይወት እንተወጸእኪ፡ ሓደራ!... ነታ ቁልዓ እንድራይ ሃብላይ፡ ወይ ደማ ኣላልደላይ፡ ቻው ሓላለይ!

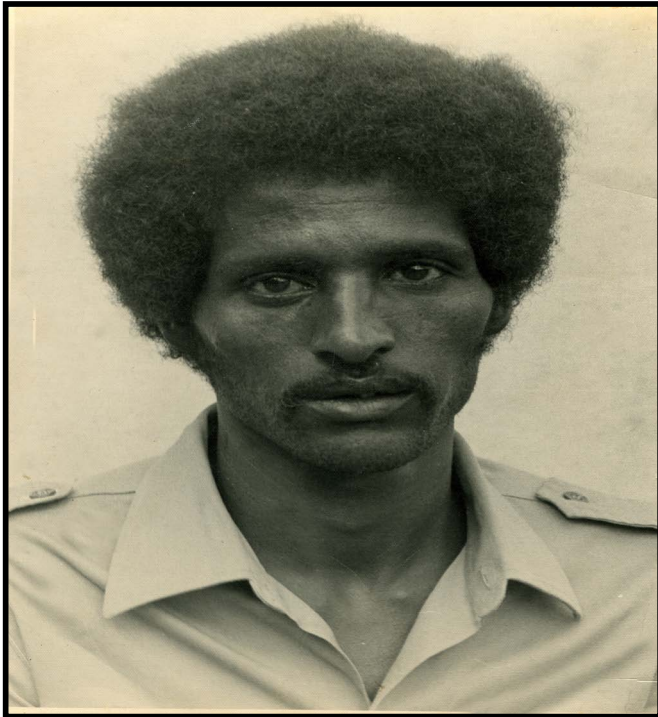
ዓወት ንኣፋሽ!"

ፍቕሪ ገድሊ "እምባ ከትኮነና መጽዓዒ፡ ሜዳ ከትኮነና መሳፍሒ" ብምባል መውሰዕ ጽብጹብካ ዝፍጸም ኣይኮነን። ኣብ ሓይል ውድባዊ እምነት፡ ተወፋይነት ንስራሕን መስዋእትን ዝተመስረተ

ብጻዩዊ ዝምድናዮ። ኣለምን ፍስሃዮን ብዓይኒ ፍቕሪ ክጠማመቱ ዝኸኣሉምበኣር፡ ዝተሰለፉሉ ዕላማ ኣብ ሽቶኡ ንምብጻሕ ክልቲኦም ኣባላት ብርጌድ 51 ኮይኖም ድሕሪ ምምዳቦምዮ። ኣብ 1983 ኣብ እምባህራዮም ተራኺቦም። ንሳ ኣጋር ሓኪም ከትመሃር ካብ እምባ ደንደን ወራዳ ናብኡ ከትመጽእ እንክላ፡ ፍስሃዮ ኣባል ስለያ ቦጦሎኒ ኮይኑ ኣሃዱኡ ኣብቲ ከባቢ ዓስኪራ ነበረት።

ፍስሃዮ ዘሚከኤል (ሳሉኪ) ንኣለም ገብረእንድርያስ ብዓይኒ ፍቕሪ ምስ ጠመታ ከይተማትኦዮ ማሕበራዊ ዝምድና ከምስርቱ ብድፍረት ሓቲትዋ። ንሳውን ልዕሊኡ እኳ ብፍቕሩ ተማሪኻ እንተነበረት፡ "ኣጋር ሓኪም ከትመሃር ካብ ድፋዕ ወራዳስ ፍቕሪ ተራእይዋ!" ተባሂለ ብብጽታ ከይትወቀስ ድሊት ከምዘይብላ ሓበረቶ። መልሳ ግን ንውሽጣዊ ባህግታታ ጨሪሱ ዘይውክልን፡ ካብ ክሳድ ንላዕሊንዮ ነይሩ። ይኹንምበር፡ ከይተሓለለ ደጋጊሙ ምስሓተታ ነቲ ስክፍታ ፈጠሩላ ዝነበረ መጋረጃ ሕሜታ ብምቕንግጥ ብምሉእ ልቢ ተቐበለቶ። ክልቲኦም ንሓለፍቶም ብምሕባር ከኣ ዝምድናኦም ኣማእከልዎ። ኣብ ሰውራ ዘይተማእከለ

ከምእትጥሕልዮ ጌርዋ። ዕድመ ተጋዳላይ ዕምሪ ዛዕዛዕታ ምዃኑ ኣብ ኩሎምቶም ዝተሳተፉቶም ዓውደ-ወግኣት ትርእዮ ነይራ እያ። ኣብ ቅድመኣ ዝተሰውኡ ጀጋኑ ሓደ ብሓደ ተዘከርዋ። ስለዚ ድማያ ህላወኡ ዘረጋግጽ ደብዳቤ ምስ በጽሓ ብኣካል ክትረኽቦ ኣመና ዝበሃኣት።

ናብ መጻምድታ በጽሓ ናይ ምምላስ ሕቶኣ ብሓላፍታ ቅቡል ኮይኑ ምስ ተረኽቦ፡ ኣለም ሓጎሳ መሊኡ ፈሰሰ። ኣብ ታዕሊም ምስ ዝጸንሑ ሓደስቲ ኣባላት ኮማንዶ ክትብገስ ምዃና ስለዝተሓበረት ከኣ፡ ኣብ ዓንበርቡብ ናብ ዝርከብ ወትሃደራዊ ቤት ጽሕፈት ተላእከት። ይኹንምበር፡ ቅድሚ ምብጋሳ ሓይልታት ኮማንዶ ኣብ ከባቢ ዓሳዓላ (ደንከል) ወትሃደራዊ መጥቃዕቲ ፈጸመን ኣብ ልዕሊ ጸላኢ ድመቕ ዓወታት ከምዘመዝገባ ዝገልጽ ዜና፡ ካብ ደምጺ ሓፋሽ ክፍና ምስ ሰምዐት ምልኣት ሓጎሳ ክንደል ተሰምዓ። “ኣነስ ትም ኢለየ ዝብገስ ዘለኹ። ምትራፍ ምሓሸኒ” ክትብል ከኣ፡ ንኤፍሬም ኦፐረይተር ናይቲ ቤት ጽሕፈት ተዛረቡዮ። ዓወታት ህዝባዊ ግንባር ክቡር ዋጋ ዝኸፈሎ ምዃኑ ኣዳዕዲዓ ትፈልጥያ። ዕጫ ፍስሃየውን መስዋእቲ ከይከውን እናተጠራጠረት እያ ጎበ ልባ ነቐላ።

ኣለም ካብ ዝፈርሓቶ ኣይወጸተን። ጃርበት (ድሕሪ መስመር) ምስ በጽሐት፡ “ኣሃዱኺ ናብ ሽረ እንዳስላሴ ገጸም ይንቀሳቐሱ ስለዘለዉ ምስኡም ክትኩዲ ትኽእሊ”ኺ። እንተዘየለ ግን፡ ናብ ቦታኺ ክትምለሲ እኺ” ብምባል የማነ ሰባህቱ (ጀምቢል)ጠርፍፊ ናይታ ናብ ደንከል ትጓዳዝ ዝነበረት ኣሃዱ ኮማንዶ ሓበራ። ኣለም በቲ ካብ ትጽቢታ ወጸኢ ዝኾነ ሃደቢታዊ ሓበሬታ ብምግራም “ስለምንታይ?” ክትብል ሓተተዮ።

“ፍስሃየ ዘለዋ ኣሃዱ ናብ ኣሶሳ፡ ኢትዮጵያ ተንቀሳቐሳ ስለዘላ፡ ክትረኽቡዮ ኣይትኽእልን ኢኺ” ዳግም ሕቶ ዘየስዕብ ኢሉ ዝኣመነሉ መልሲ ሃባ።

ገለ እንተዘይሰምዕ ከምኡ ክብላ ከምዘይከእል ተረዲእዋ፡ ኣለም ነባሳ ግንብንብ በላ።

“ኣነኳ ቆልዓ ኣይኮንኩን። ገዲም ተጋዳሊትየ። ተሰዊኡ እንተድኣ ኮይኑ ኣግሂድካ ንገረኒ። ብዝተረፈ፡ በዚ ትብሎ ዘለኻ ሎሚ ኣይምለስ!... ጽባሕ ኣይምለስ!” ብትሪ መለሰትሉ።

መስዋእቲ ዋላኳ ተጋዳላይ ዝሕበነሉ ገድላዊ ክብሪ እንተኾነ፡ ባህርያዊ ተፈጥሮ እውን ዘይተርፍ ኮይኑ፡ ኣለም ብጓሂ ሕርር በለት። ነቲ ስግኣቱ ዘንጸባርቕ ዝጸሓፈላ ደብዳቤ ብሕልና እናዳህሰሰት ድማ ዝርንዝሕ ነበረት። ንብዓት ፍቕርን ሓበንን።

ኤርትራ መከራኣ ብሓርነት ምስ ተደበሰ፡ እቲ ዝዓበየ ዕዮ ዝ ኣለም ሕድሪ ፍስሃየ ምፍጻምየ ነይሩ። ፍረ ክልቲኣም ዝኾነት ህጻን ዮዲት፡ ካብ መዕበዪ ህጻናት ተረኪባ ንወለዱ ምሃብ። እቶም ካብ ሳሕል ተበጊሶም ኣሰመራ ዝኣተዉ ህጻናት፡ ኣብ ቤት

ፍቕራዊ ዝምድና (ኣፍልጦ ሓላፍቲን ኣሃዱን ዘይብሉ) ግዳይ ነቐፊታን ወትሃደራዊ መቐጻዕትን ዝገብር ዘይስኩምግባራዊ ባህሪ ሰውራ ብምዃኑ፡ ብዝወሰድዎ ስጉምቲ ከቢድ ጸር ዘራገፉ ኮይኑ ተሰምዖም። እቲ ብድሕሪኡ ዝተኸሰተሎም ፍቕራዊ ሓርነት ድማዮ፡ ኣብ ሚያዚያ 1985 ዮዲት ዝሰመይዋ ቆልዓ ንኸወልዱ ዘብቐዖም። ኣለምን ፍስሃየን ዕለተ - መርዓኦም ጥሪ 1986 ኣብ ገርገር (ከባቢ ናብ ዓንሰባ) ድሕሪ ምጽንባሎም፡ ንሱ ካብ ስለያ ብርጌድ ናብ ሓይልታት ኮማንዶ ተቐይሩ ናብ ደንከል ክጓዳዝ እንከሎ፡ ንሳ ቆልዓኣ ንምዕባይ ናብቲ “እንዳ 17” ተባሂሉ ዝጽዋዕ መዕበዪ ህጻናት ናይቲ ብርጌድ ከደት።

ፍቕሪ ሰውራ ኣብ ትሕቲ ዘይንቡር ኩነታት ዝፍጸም ብምንባሩ፡ ኣብ ደስ ዝበለካ ቦታን ደረት ንዘይብሉ መዓልታትን ተስተማቕሮ ኣይኮነን። ዝ ፈለኸ ናብራኽ ተጣይሰሉ ኩነት የለን። ድሕሪ ዝተወሰነ ናይ ሕጽኖት ቅንያት ድማ ነናብ ቦትኦም ክኸዱ ተቐሰቡ። እዚ ከኣ ሓደ ካብቲ ተጋዳላይ ጸይርዎ ዝኸይድ ዝነበረ ንቡር ገድላዊ ህይወት እዩ።

ኩናት ልዕሊ ኩሉ ቀዳምነታት ኣብ ዝስርዓሉ ወትሃደራዊ ኩነታት፡ ቆልዓኽ ከተዐቢ ካብ ኣሃዱኽ ምፍላይ ብመዛሕትኣን ተጋደልቲ ቅቡል ምርጫ ኣይነበረን። ስለዚ ድማያ ኣለም፡ ኣብ ድሮ ምጀማር መጥቃዕቲ ‘ናደው እዚ’ ነታ 2 ዓመትን 7 ወርሕን ዝዕድሚኣ ውላዳ ገዲፋ ናብ ኣሃዱኣ ዝተመልሰት። ኣብ ዘመነ ገድሊ ቆልዓ ኣዲኡ ድኣ ትውሉዳምበር፡ ናይ ምዕባዩ ሓላፍነት ዝስከምሲ ህዝባዊ ግንባርዮ። እቲ ቆልዓ እውን ናይ ሓፋሽን ናይቲ ውድብን ስለዝኾነ።

ፍስሃየ ተኸእሎታት መስዋእቲ ኣብ ግምት ኣእትዮ ብዛዕባ ጸሉ ዝገደፈላ ለበዋ፡ ንኣለም ኣብ ማዕመቕ ፍቕሮም ዝያዳ

ትምህርቲ መባኢታ ላልምባ ከምዘዕረፉ ድሕሪ ምርግጋጽ ከኣ፡ ህላዊኣ ንምፍላጥ ናብቲ ቤት ትምህርቲ ከደት። “ኣነ ኣባል ብርጌድ 51የ። ኣብዚ ዮዲት ፍስሃየ ትብሃል ቆልዓ ኣላትኒ” ብምባል ንኣላፊ ናይቲ ቤት ትምህርቲ ብርሃነ ዘርኣ (ጣውላ) ሓተተዮ።

“እሞ ተላልዪያ ዲኺ?” ሕዮ ኣስዓባላ።

“እንድዲ!...ጌል 2 ዓመትን 7 ወርሕን፡ ኣብ 1987 ምስ ገደፍኩዎየ” መለሰትሉ።

ብርሃነ ነቶም ህጻናት ጽዮዲት ክዳሃይዎ ምስ ሓበሮም፡ ንኣዲኣ ጋሻ ብዝኾነ ስም “ዲዶም!...ዲዶም!” ብምባል ጸዊዓም ኣምጸእዎ። ኣለም ናይ ወላዲት ነገር ከብዳ ሕቡጭብጭቡ ባላ።

“ዮዲተይ!” ብምባል ክትሰዕማን ክትሓቕፋን እንተደለየት፡ ኣዲኣ ምዃና ክትፈልጥ ብዘይምኽኣላ ምልጋብ ኣበየታ።

“ኣዴኺ” ኣእያ ዲዶም” ብምባል ብርሃነ ብሓይሊ ከም እትሰዕማ ይግበርምበር። ከም ኣዲኣ ስለዘይትፈልግ ኣይተቐበለታን። ኣለም ከም ኣደ መጠን ዝተሰምዓ ስምዒት ከቢድ እኳ እንተነበረ፡ ኩነታት ገድሊ ዝፈጠሮ ስግንጢር ኩነት ብምዃኑ ኣብ ውድባዊ እምነታ ዘምጸኣ ለውጢ ኣይነበረን።

ኣለም መስዋእቲ ተጋደላቲ ብወግዲ ከይተገልጸ ናብ ስድራ ቤት ኣፍቃሪኣ ፍስሃየ ክትበጽሕ ድሌት ኣይነበረን። ይኹንምበር፡ ድሕሪ ናጽነት ካብ ኡጋንዳ ዝመጽኡ ኣባ መርከ ዘምኪኡል ዝተባህሉ ካህን ሓወባኣ ክታ ቆልዓ ክወስድዎ ደልዮም፡ ብዘይፍቓድ ወላዲታ ከምዘይከኣል ተሓቢርዎም ምንባሩ ኣረጋጊጸ ነበረት። በዚ ምኽንያት ደማ፡ “እዛ ቆልዓ ኣብኣ ስወእየ። ምናልባት መጺኣም ጌል ወድናያ ክንወስዳ” እንተድኣ ኢሉሙኻ ብናተይ ሓላፍነት ሃቦም ኢኻ” ክትበል ንብርሃነ ጣውላ ተላበወዮ።

ድሕሪ ምንጋር ኣሰማት ስወኣትን ምኽድ ህጻን ዮዲት ናብ እንዳባሓኣን፡ ኣለም ንፈለማ ግዜ ብሓትኖኣ ተሰንያ ምስ

ስድራቤት ስወኣ ኣፍቃሪኣ ገጽ ንገጽ ተራኸበት። ነቲ ሽዑኡ ዝመስረተኣን ክሳብ ሕጂ ዝቐጽለኣ ዘለዋን ድልዱል ፍቕሪ ከምዚ ክትበል ብሓበን ትዝክር።

“ሓማተይ ነታ ቆልዓ ባዕላ ከተዕቢያ ባህጊ ስለዝነበራ፡ እሞዛ ቆልዓ ድኣ ከመይ ክትከውንያ? ብምባል ሓቲታትኒ። ኣነ መደዓዓሲ ቆልዓ ስለዘለኒ ንሸኪ ናይ ስወኣት ደበስ እንዳተቐበልኪ ኣዕቢዪያ እብላ። ብጣዕሚ ስለዝተሓገስት ብሊ ዝዚ ጥራይ ሓዝኪ ትም ከይትበሊ። ውሉዲ ባዕላይ ከም ወላዲትኪ እንዳመጸኹ ከሕርሰክን ከጠምቐኹንየ ብምባል ተላብያትኒ። ኣብቶም ድሓረ ዝወለድኩዎም ሻምን ኣርሴማን ዝተባህሉ ደቀይ ደማ ልክዕ ከም ኣደ ኮይና ኣልያትኒ። ክሳብዛ ሰዓትዚኣ ከኣ ብፍቕሪ ንነበር ኣለና” ትበል። ዮዲት ጓላ ኣብ መበል 23 ዙርያ ሃገራዊ ኣገልግሎት ተዓሊማ ግብኣ ከምዝፈጸመት ደማ ትገልጽ።

ብ1962 ኣብ ቪላጅ ተወሊዳ ዝዓበየት ኣለም ንብረእድርያስ ትርፈ። ኣብ 1970ታት ቦቲ ሽዑ ዝፍጸም ዝነበረ ግፍዒታት መግዛእቲ ሃገራዊ ስምዒት ሓዲሩዋ፡ ደቂ ቤት መኻእ፡ ቢላጀን ዓዲ-ሶግዶን ምስ ዝርከበኣን ሓፋሽ ውድባት ኣብ ወሃዮ ተጠርኒፋ ክትቃልስ ወሲና። ህድኣት ዝተባህለት ዓባይ ሓብታ (ስወኣቲ) ኣብ መወዳእታ 1976 ናብ ህዝባዊ ግንባር ምስተሰለፈት ከኣ፡ ኣሰራ ስዒባ ኣብ መፋርቕ 1978 ንሜዳ ተሰለፋ። ሓንቲ ካብተን ካምቦድያ ብዝተበል ቅጽል ስም ኣብ ብሊቓት ዝተዓለማ 1,800 ደቀንስትዮ እያ። ኣብ ዝተፈላለየ ዓውደ ውግኣት ብዘጋጠማ ማህረምቲ ርእሰን ካልእ ኣካላትን ኣብ ውሽጢ 5 ወይ 6 ኣዋርሕ ሓደ ግዜ ስለዘውድቓ፡ ተኣላዪት ማሕበር ስንኩላን ኩናት ተጋደላቲ ኤርትራያ። ኣለም፡ መስዋእቲ ናይ ቃልሲ ብጻያን ኣፍቃሪኣን ልዕሊ ርብዒ ዘመን ኣሕሊፉ እኳ እንተሎ፡ ዝነገተ እለት እናሓደረ ከም ወርቂ ዝኹላዕ ዘይሃስስ ዝኸራየ።

ባህልን ስነ-ጥበብ

ሃብታም ባህሊ ዝያዳ ከተሀብትሞ ዝቐለለ 'ዩ

መርሃዊ ታደሰ

አብታ ተወሊዳ ዝዓበየትላ ሓሊብ መንተል (ዘባ ዓንሰባ) ኣብ ግዜ ህጻንነታ ደረፍቲ ትርኢ ስለዝነበረትያ ደምጻዊት ናይ ምዃን ባህሊ ኣሕዲራ። እታ ሽዑ “ገንዳ ጊብ” ብዝተባላ ስም እትልለ ዝነበረት ጉጅለ ባህሊ ሓሊብ መንተል መሰረት ጥበባ ምዃን ትዛረብ። ሎሚ እንሆ ሕልማ ክውን ኮይኑስ ደምጻዊት፡ ገጣሚት፡ ዘያሚትን ተዋሳኢትን ክትከውን በቐዓ። ስነ-ጥበብ ተልእኾ ሕብረተሰባን ሃገሩን ብተወፋይነት እትፈጽሙሉ ረዚን ዕዮ ምዃኑያ ትገልጽ። ብተፈጥሮኣ ሕውሰትን ምቕልልትን ተዋዛይትን ብምዃን ምስ ብዙሕ ሰብ ጽቡቕ ምሕዝነት ኣለዋ። ዓምዲ ባህልን ስነ-ጥበብን ናይ ሎሚ ጋሻኣ ስነ-ጥበበኛ ሳራ ተኸለሰንበትያ። ሰናይ ንባብ!

♦ **ብዝተፈለለዩ ቋንቋታት ከትደርፊ ንክምዓኪ ኢና፡ ቀንዲ ቋንቋኪ እንታይዮ!**

ዘዕበየኒ ቋንቋ፡ ብሌን እዩ። ትግረን ትግርኛን እውን ስለዝፈልጥ ብኹሉ፡፡ ዝፈልጦ ቋንቋታት ክደርፍ ደስ ይብላኒ። ብዘይካዚ ብቋንቋ ፈረንሳይ ደራፊ ኣለኹ። ኣብ ሃገራዊ በዓል ፈረንሳይ፡ ኣብ ካዛ ደል ኣታልዮን ምስ ሳትረብ ባንድ ብምዃን እዩ ደራፊ። ነቲ ቋንቋ ኣይፈልጦን እዩ። ዝተዋህበኒ ደርፊ ሽምዲደ እዩ ኣብ መድረኽ ቀሪብ።

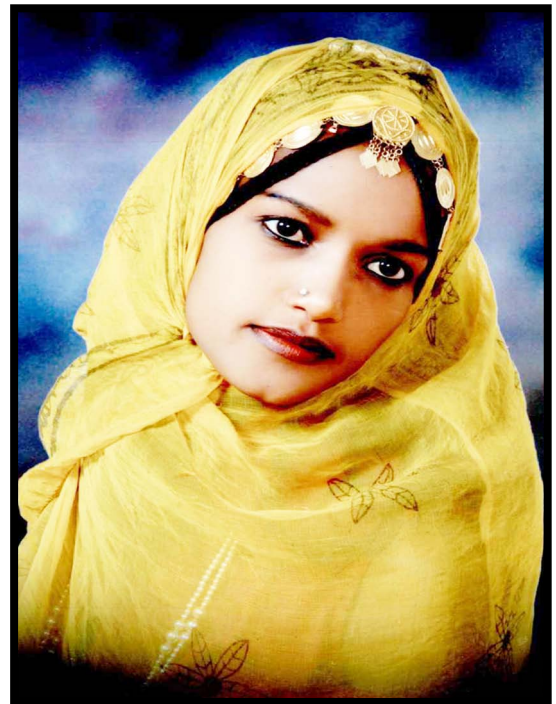
♦ **ብፈረንሳይ ምስ ደረፍኪ ካብ ተግዘብቲ ዝረኽብኩዎ ግብረ መጻህፍቲ ከመይ ነይሩ?**

ኣዝዩ ጽቡቕ። ብፍሉይ ዝዘከር ድማ፡ ናይ ቋንቋ ፈረንሳይ መምህር ኣፍወርቂ ተማሃራቱ መሲሎ ሙሉ ሓቕ፡፡ ስዓሙኒ። ‘ተማሃራተይ ዲኺ ነይርኪ’ ኢሉ ሓቲቱ። ‘ኣይኮንኩን፡ ብሕጂ ግና ክመሃር እደሊ’ዮ ኢሉ መለሰሉ። ንሱ ኸኣ ‘ዋላ ኣብ ዝኸከ መጻሕ ክምህረኪ’ዮ ክብል ኣተባቢዑ። ንኣይ ስለ ዘይጠዓመኒ ምበር ንሱስ ድልውዮ ነይሩ። ብሕጂ ግን እንተ-ጥዒሙኒ ክመሃር ደስ እብላኒ።

♦ **ከንዲዩ ዝኸውን ደርፍታት ኣፍሪኪ ኣለኹ?**

ምስቶም ኣብ ሃገራዊ በዓላትና ዝደረፍኩዎም ልዕሊ ኣርበዓ በጺሖም ኣለው።

♦ **ዝ ካብቶም ኣብ ሃገራዊ በዓላት ዘፍረኹዎም ደርፍታት ከትጠቐሳይ?**

ባሪ፡ ሰበትን፡ ለኖሮም ምን ደንደን ሓዩ፡ ዋኒ፡ ሚኸር ዶማ ዎ ባጽዕ፡ ታሪኽ እኸር ገመና፡ ድሮራይ፡ ድወልቲኳ፡ ሳድኹንኪ፡ መርወድ፡ እንከልሰንታ ወጂቢ፡ ሳወር ፍረድ፡... ወዘተ. ብዙሓት እዮም።

♦ **ካብ ኤርትራ ወጻኢ ኣብ ካልኣት ሃገራት ተንቅሳኺኪ ደራፍኪ ትፈልጢዶ?**

እወ። ኣብ 2012 ኣብ ብዙሕ ከባቢታት ሱዳን ምስ ካልኣት ብጽተይ ደምጻውያን ዑደት ኣካይደ ነይረ። ኣብ 2014 እውን ብምኽንያት መዓልቲ ናጽነት ኣብ ዝተዓለወ መደብ ንምስታፍ እስራኤል ከይደ ነይረ። ኣብ ፊስቲቫል ኤርትራውያን ተቐማጦ ስዑዲ ዓረብ ድማ ክልተ ግዜ ተሳቲፈ። ናብ ቀጠር እውን ብተመሳሳሊ ኣብ ሃገራዊ ፊስቲቫልን በዓል ናጽነትን ክልተ ግዜ በጺሖ ነይረ።

♦ **ብቐዓትኪ ኣብ መድረኽ ከመይ ትግምግምዮ?**

እዛ ሕቶዚኣ ተግዘብቲ እንተ-ዝሕተትዋ ደስ ምበላኒ። ንሳቶም እዮም ብዝያዳ ክመዝኑኒ ዝኸእሉ። ብወገነይ ግን፡ ኣብ መድረኽ ልዑል ናጽነት እናተሰመዓኒዮ ዝደርፍ።

♦ **ንኣህሊ ብሌን ብትኽከል ፈቲሽዮዶ ትብሊ?**

ኣብ ውሽጢ፡፡ ባህሊዮ ተኸብኩሳ ዓብየ። ባህሊ፡ ባሕሪ ስለ

ዝቸነ ግን ጀሚርዮምበር ብዕምቆት ፈቲሽዮ ክብል ኣይደፍርን።

♦ ካብቲ ህዝቢ ፈሊጥዎ ዘሎ ሞያኺ ወጻኢ ትነጥፍሉ ካልእ ሞያታት ኣሎዎ?

ዲዛይን ናይ ክዳን ጀሚረ ኣለኹ። ኣይሰራሕኩሉንምበር ሞዴሊስት ኮይነ ከድምቡ ከምዝኸእል'ውን እፈልጥዮ። (ስሓቕ)

♦ ከም ስነ-ጥበብኛ፡ ኣብ ካልኣት መንእሰያት ደቀንስትዮ ብፍላይ ከኣ ኣብ ብሄረ ብሌን ጽልዎ ኣሕዲረ'ዮ ኣልኪ ትኣምኒዎ?

ብርግጽ። ብፍላይ ኣብ ደቀንስትዮ ኣተኩረ ከዛረብ። ኣብ ወጻኢ ሃገራት ክሳብ ክሊፒ ምስራሕ ዝበጽሓ ኣለዎ። ኣብ ውሽጢ ሃገር ውን ኣብ ሽንግርዎን ካልእን ዝሳተፉ ደቀንስትዮ ብዓይንኹም ትርእይዎን ኣለኹም። ኣብ ርእሲ'ቲ ናተን ተውህቦን ተበግሶን ናተይ ጽልዎ እውን ተራ ክህልዎ ይኸእልዮ።

♦ ኣብ ፊልምታት እውን ትነጥፈ ኢኺ፡ ዝተዋሳእከለን ናይ መድረኽ ድራማታትን ፊልምታትን ክትጠቕሙልኛ?

ኣብ ናይ መድረኽ ድራማ ብቋንቋ ትግረ፡ ወለት ሰበክ ኣልጌናይ፡ ኣርደት ለቡ እክል እይሓግል ኣብ ዘርእስተንን ካልኣትን ተሳቲፊ ኣለኹ። ኣብ ፊልም ትግርኛ ድማ ኣብ ድንግል-ልቢ ዘርእስታ ፍቕር ፊልምን፡ 'ሚሐ' ዘርእስታ ድራማ ኣብ እትርከብን ካልኣት ናይ መድረኽ ድራማታትን ተዋሲኦ ኣለኹ።

♦ ሕልምኺ እንታይዮ?

ስነ-ጥበብ ውቅያኖስዮ። ገና ዓቢይ ስራሕ ይጽበየኒሎ። ስለዚ ነዚ ሓዘዮ ዘለኹ ሞያ ኣብቲ ዝለዓለ ጥርዙ ከብጽሐ መደብ ኣለኒ። ብተወሳኺ ነቶም ኣብ ዓውዲ ስነ-ጥበብ ካባይ ሓገዝ ዝደልዩ ጀመርቲ ስነ-ጥበብኛታት ዓቕመይ ዘፍቅዶ ምትሕግጋዝ ክገብረሎም ድልውቲዮ።

♦ ኣብ መወዳእታ ትብልዮ እንተሎ?

ስነ-ጥበብ ናይ ሓባር ጽባቕዮ። ዝያዳ ኹሉ ንጽባቕ ትገልጽ ከኣ ጓለንስተይቲያ። ስለዚ ጓለንስተይቲ ጽባቕኣ ብዝለዓለ ደረጃ ከተንጸባርቕ ናይ መላእ ሕብረተሰብ ድፍኢትን ሞራልን ምትብባዕን የድልዮ። ስለዚ ንደቀንስትዮና ምሕያል ኣደይ ኢድካ ክንብል ይግባእ።

ክቡራትን ክቡራንን፡ ካብ ናትና ሕቶታት ወጻኢ ኣንቡብቲ መጽሔት ኣግኢዞ ንስነ-ጥበብኛ ሳራተኸለሰንበት ክንሓታ ዘቕረብሉና ሕቶታት እውን ኣለው። ሕቶታቶም ይስዕቡ።

♦ ከመይ ዓይነት ወዲ ክትምርግዎ ትደልዩ?

(ደራሲን ዳይሬክተርን ወጊሑ ፍሱካጽዮን)

ዝምርግዎ ወዲ ከምዚ ዝኣመሰለዮ ኢለ ክምልስ ኣብ ባህልና ከቢድዮ። ካብ ኣልዓልካዮ ግና፡ ልዕሊ ኩሉ ሃብቲ ናይ ኣእምሮ ዘለዎን ንህይወት ምሳይ ሓቢሩ ዝገጥማን ወዲ እብህግ። (ስሓቕ)

♦ ስነ-ጥበባዊ ፍርያትኪ ኣብ ዩ-ትዩብ የለን፡ እቲ ምኽንያት እንታይዮ?

(ኣርታዲን ተርጓምን ዳኒኤል ሃብተማርያም)

እዘን ምስ ዩ-ትዩብ ተኣሳሲረን ዝሰርሓ ዘለዎ ቻነላት ሃገርና ዝበዘሐ ሽነኻተን ንስነ-ጥበብኛታት ዘተባብዕ ኮይኑ ስለዘይተሰመዓኒ እዮ።

♦ ኣብ መድረኽ እናደረፍኪ ዚጋጠመኺ ፍልይ ዝበሉ ፍጻሜታት ኣለዉዎ?

(ስነ-ጥበብኛ ፍርቱና ክፍላይ)

ሓደ ኣዋን ኣብ ካርቱም እናደረፍኩ እንከለኹ ተዓዘብቲ ናብ ስተጅ ተጻቓቒጦም ከድይቡ ክብሉ ጀክ መሊቐ ደርፊ ዘቋረጽኩሉ እዋን እዝከር።

♦ ባህሊ ብሌን ኣዘዮ ሃብታም እዩ። ከም ስነ-ጥበብኛ ባህላዊ መግቆል ዓቂብኪ ንባህሊ ብሌን ዘመናውነት ክተላብስዮ ትሓሰቢዎ?

(ዶ/ር ኣቤል ዳኒኤል)

ንሃብታም ባህሊ ዝያዳ ከተህብትሞ እቲ ዝቐለለዮ። ኣብ ምቕያሩ ዘሎ ጉዕዞ ግና ባዳሂዮ። ብዓቕመይ መግቆሉ ዓቂብ ናብ ዘመናውነት ከሲጋግሮ ድሮ ፈሊመዮ ዘለኹን ዝቐጽሎን ስራሕ እዩ። ነዚ ኹኣ ዝያዳ ኹሉ መስዋእቲ ከፈለሉዮ።

♦ ዓለም ስነ-ጥበብ ከትሓድግዮ ሓሲብኪ ትፈልጢዎ?

(ደራሲን ዳይሬክተርን ወጊሑ ፍሱካጽዮን)

ጥበብ ረቂቕዮ። ብመጠን ርቀቱ ድማ መጉዳእቱ ረቂቕ ስለዝኾነ ፈታኒዮ። ንፊተነ ግን ከም ምቁር ቃንዝ ወሲድካ ዋጋ እናኸፈልካ፡ እናስተማቕርካ ምቕጻልዮ እምበር ከሓድነ ዝተደናደንኩሉ እዋን ደኣ ብልክዕ ነይሩ።

ንጥረት 'የ' ንመቅርብይ

ብርሃና ንብረትንግላኤ

አደይ ናብ ኮሙኒኒስት ሰዲድ፡ ሞግደል ጠቂቅ ሰዓት ተግዝብኩ። ገና ሰዓት 2:00 ቅብ እዩ ነይሩ። እፋ፣ አይወግድኝ ደዩ? ሓተትኩዎ ንፍሳይ። እዛ ለይቲ ቀልጢፋ እንተወግድኩት እኳ አይጸላልን ይኸውን? ከሉዶ ይጽልምተካዩ? እውይ አንታ አምላኪይ! በጃኝ እባ አንታይዮ ዝኸውን ዘለኹ? መልሲ ብዘይህበሉም ሕሳብ ባሕሪ ኣጨነቅኩ። ኣብ ለሙሲ በጺሕ ምስ አምላኽ ዘለኒ ቅርርብ ከዓመቐተ መገኘት። በቃ ነታ ለይቲ ምውጋኹ፡ ርክብይ ተፈንቐላ ከትከይድ ደለዩት። አዲነታይ ሰም እንተብልከውን ኣብቲ ድቃኽ ከለኡኒ ዘሎ ጸልማት መዓመቐ ውሽጢይ ይቐቐሩ። ቋሕ እንተብልከውን ደማ ናይ ባህይ ጸልማት ይቐበሉን። መለሰ ስኢኡ። ካብኡ ናብኡ ግን ናይ ባህይ ጸልማት መሪጸ ኣብቲ ዓይንኻ ዘንቀረብ ዘይትርጎሙ ጸልማት ወራሕራሕ እናበልኩ ብሓሳብ ኣብ ሰልጣኒ እተንገዙሉ ሰይታት ጠሓልኩ።

ወግኣይ ምስ ሓንቲ ዘይፈለግኩዎ ፍጥረትዮ። ሱባ ከይብላ ከድህሰሳ ኣይከሓልኩን። ካብዘንዘፍርሐ መፍፍሶቲ ከይብላ ዘረባኣ ሓልዮት ዝገብላለሉን ናብ ረብሓይ ዝዘዘውን ኮይኑኒ። ንሳ ከም እትብሎ ኣብ ውሽጢይ እትነበር ኣሃዶ። ውሽጣይትዶ ንዘላ ንወላል ከጥዕመኛ? ውሽጣይት ብስርሓይን ኣካይዳይን ሕሳብቲ ኣይኮነትን። ብሱብ ዘይርእዮ ኣጽዋር ስለእትዋጋኡ ብቐሊሉ ረዳኢ ኣይረኽብኩን። ባዕላ ተወድቐኒ፡ ተመሊሳ ኮኣ ሓመደይ ትግግራለይ። ሕጂ ግን ገገፈላዊዮ፡ ከተጸልሊኒ ዝተግጥቀትያ እትመስል። ድሮ ጀማሪዎ ሕምም፡ ኣብ ርክብይ ተሽከርከር ኣላ።

“ኮሙኒስት ውሽጣይት ንዚ ጨፈታት ብርሃንን ወኽዕዕ ቀትርንክ ትደፍርዮ ዲኺ? ማለት እንተወጡ ካብ ኣኣምሪይ ትርጉብ እምበር ትኾን?” ምስኣይ ምስትምሳሌ ሓተትኩዎ።

“እኺ ኣብ ዘለኹኦ ከህሉ ይግደድ እዩ” በላትኒ ግድር ኣላ።

“መገደባከብድኺ ረገጸኪ ከምቀደምኪ ስቐ ዘይትብሉ? ምንታይ ከምዚ ትገብሪ? ስለምንታይ ከምዚ ዘይትገብሪ እናበልኪ ኣብ ኣኣምሪይ ማሕለፍታት ኣይተቐምጥላይ ግደፍኒ፤ ግደፍኒ ኣብ ሂወታይ ከም ደሲታይ ርኣቐላይ!” ነዳረ ተዛረብኩዎ።

ውሽጣይት ኣንቁዳ እንድያ፡ አዲነታ ገልሓተሓጥ እናበለት “ኮሙኒስት ኣብ መስተያየት ተገደኪ ብምውግልኪ ኣብ ጸባቕ ሂወትኪ እንታይ ለውጢ ገርኪ?” ሕሳብ ረኽብ ኣላይ ሓተትኩኒ።

“ጥብብ ኣመሻሽጣይ፡ ኣኮዳድናይ፡ ኣቀባብኣ ከገገረይ ኣብ ጸባቕይ ኣፍ ኣውጺኦም ከዛረቡኺ ስለ ዝኸለኡ፡ ጸባቕ ናይ ምስትምቐር ሓይሊ ጥራይ ኣምራብሊ” በልኩዎ። ካብዚ ምሉእ ለይቲ ከትሓተኒ ዝሓደረት ሕሳባት ብርክስ ተኣምንኻት ዝመለስኩዎ ሕሳብ ሓንቲ እዚኣ እያ። ውሽጣይት ሂሂሂሂ እናበለት ስሓቐት።

“ናብ ጸባቕ መልከዕኪ እንታይ ወሲኽኪ ኣይበልኩኽን ብዘዕባ ጸባቕ ሂወትኪ እየዝተኮረኸኸ” በላትኒ።

“ኣሃዶ ከይሓልፈላይ እንታይ ዓይነት ሕሳብ ትሓተኒ ኣለኺ? ወረ እንታይ

ከትብሊ ኢኺ ደለኺ? እዚ ዝተጥቀመ መመላኸቲ ኣየጸብቐኹንዮ ኣልኪ ትሓሰቢ ከይትህልዩ?”

ውሽጣይት ኣትብላ ጠመተትኒ፡ “ብጸባቕኪ ትጠራጠሪ ዲኺ? ጸብቐቲ ኢኺ ባዕላይ ከምስከረልኪ” ደማ በላትኒ።

“እሞን ጸባቕይ መመላኸቲ እንተወሰኸኩሉ ዘይድርጊዮ ዝኸፍኖ?”

“ኣየ እኺ ብመመላኸቲ ቀጸሊታት ቆርበትኪ ከም ዕፋፊት ተመን እንተርገፍኪ ሞተብርኪዮ እምበር መዓስ ተስብኡዮ ኣለኺ?”

“ውሽጣይት ከይጨነቐክኒ እንታይ ከትብሊ ደለኺ ብግልጹ ንርኒ?”

“ደጋዊ ጸባቕኪ እንተኸፍኣ እንተጸበቐ ተሓታቲት ኣይኮንኻን። ምክንያቱ ንደጋዊ ጸባቕኺ ዝጸልው ብዘሓትባኦ ባሕታታት ኣለው። እኺ ነቲ ዘለኪ ጸባቕ ምዕቃብ እዩ ዘድልዩኪ፡ ውሽጣይት ጸባቕኪ ግን ሃጻኢቱ ባዕልኺ ስለ ዝኸንኪ ከትሓተትሉ ግድንዮ፡ ኣነ ኸኣ ብዘዕባ እዚ ጸባቕኪ ይገዛዝብኪ ዘለኹ።”

“እዛ ሕሳብኺ መፋኸስኪዮ?”

“ኣኣምሪኺ ሓሳባት ናይ ምምርማርን ምስልሳልን ልምምድ ስለ ዘይብሉዮ ዋላ ቐሊል ሕሳብ ዝኸበደኪ።

“ብሊ ስምዒ ብዘዕባ ድኽምን ብለጽን ጉድንታት ኣተሓሳስባኽን ባህርያትኪን ትመሪመሪዶ? ትሓስቡሉዶ?”

“ኣርኪብኪ ኸኣ እኺ ንዚታት ዝኸውን ግዜ የበላይ?”

“ሓቂ ተዛራብኪ ካልኣይተይ፡ ናብቲ-ናብቲ፡ ምስቲ-ምስቲ፡ ዝተረፈ ግዜ ደማ ኣብ መወዳወሪታት ንእትርጎሙን ቁጽጽ ምምሳል ህርድግ ከትብሊ ብዘይ ዝኸነቐ ምክንያት ግዜኺ ይዝገብኽን፡ ምስ ኣፍሰኺ እትመደዮሉ ግዜ የበልኽን፡ ብዘይ ዕረፍቲ ሃሸኸኸኽ ከትብሊ ትወፊሊ እንታይ እሞ ኣፍሪኺ? እንግሊዘውያን ከምስሉ “GOOD FOR NOTHING” ይብሉ” በላትኒ ውሽጣይት።

“እንታይ ከፍሪ ነይሩኒ?” ዝኸሰርከዎ ከፊልጥ ሓተትኩዎ።

“ዋላ ሓንቲ ዕላማ ስለ ዘይበልኪ ተፍርይዮ ንር የበልኽን። ሓይ ኣትላት መወዳኢታ ሕንጻጽ እንተዘይብሉ ምንጭትርን ምንጭትርን እኺ ውን ከምኡ ዕላማ ዘይብሉ ኢኺ ትጻዕዚ ዘለኺ”

“ግን እኺ ካልኣይተይ ኣብ ውሽጢይ ትንብሪ እንተኾንኪ ምንታይ ኣቐዳምኪ ዘይትረድእኒ?” ብምሪም ሓተትኩዎ።

“ኣይተገኽን ንዓይ ዝኸውን ግዜ ግን ኣይነበረክን፡ ጸምዋ ኣይትፈትውን ኢኺ፡ ምሉእ ግዜኺ ካልኣትዮም ዝቐጸርኩም፡ ኣነ ኸኣ ብሓተት ከትብልላይ ከጸበ ግዜ ወሲድ” መለሰትላይ።

“ውሽጣይት ግደፍኒ ባይነት ይሰምንኒ ኣላ” በልኩዎ ነዳረ።

“ኣብ ምሉእነትኪ ስክፍታ የበላይን፡ ኣተሓሳስባኺ ጥራይ መሻርክትኪ ግበርዮ”

“ርክብይ ይሕመኒ ኣሎ ከዕርፍዶ ውሽጣይት?” ኣመሳሚሳ ካብቲ ዝርርብ ከሃድም ፈተንኩ።

“ተረዳኦህ ኣለኹ፡ ቀም ኣብሊ” ምስ በላትኒ ኣዲነታይ ክድን ኣበልከውን፡ ለካ ብሽፊይ ወጊሑዮ፡ ደቂሱ ዝተደረ ኣማገዮ ተለፎን ደቂሱ ኣበራቢሩኒ፡ “እዛ ተላንጋታ ተተዘገበለይ ዝተደረት ውሽጣዊትሲ ብዘላካ ኣማን ናቕረይ እንታይ ርእይቶ ይህልዎ ይኸውን? ትፈልጦዶ ትኸውን?” ሕጥታት መጸኒ፡

በዚ መጽት ከይበልከዎ ውሽጣዊት ተመሊሳ “እማን! ጸበቕ ገረረ ይፈልጦዮ፡ ስታኺ ልሓዱ ኣዕጽምትኺ ክቐርጥም ጀማሩ ዘለኹኻ” በላት፡

“ከምኡ እባኣይትበሊ ዮናቅር እኳየ” ተመሳኸነኹ፡

“ብርግጽ ዓጸፊታ ናቅርኺ ግን መርዚ እናቐመሽኺ ትኑበሪ ኣለኺ”

“ክቐበሎዶ ሕጂ?” ትሕት ኣለ ናቓድ ሓተትኩ፡

“እተን ኣብ ኣዕጽምትኺ ዘለዎ ኣንጎሶ እንተ ዘድልዮኹዶ?” ኣፈራርሓትኒ፡

“እፋ! ርሓቐላይ” ጨደርኩ፡ ተለፎን ደቂላ ወድአት፡ ኣብ ዓራተይ እናተጋለጥኹ ግን ደገሙ ደወለ፡ ኣልዓለዮ፡

“ኣለው ኣማካይ ከመይ ሓዲርካ?”

“ንምንታይ ዘይተቐበልከኒ ምስ ገሊኡም ስለ ዝተደርከዱኺ?”

“ኣማካይ ኣይትጋገ”

“ጸበቕኺ እኳየ ዝፈልጠኪ ንመን ክትጣልዕሉ?”

“ልባይ ኣይትሰበር ከምዚ ትገልጸኒ ዘለኹ እንተኾይኑ ኣይትፈልጠንኒ ኢኹ”

“ከምዚ ጥራይ ሕጂ 5000 ዩድልዩኒ ኣሎ ካብ ገሊ ዳምዳም በሊ”

“ካባይ ዳምዳም ክበል እቲ 10,000 ካብ ስራሕ ዘልዓልኩም ከማን ዘይመለስኩም?”

“እህህ... 10000 ከምዝተባከኒዱኺ ከተዘከርከርኒ ደሊኺ? ብዘላካ ዝተላፈ ኣይትጸባጽብኒ ናይ ሕጂ ጥራይ ግበሪ”

“እንታይ ኢኹ ዘይሓሰበኩም ትዛረብ፡ ስለዘይበለይ እምባር፡ እኹካ ተጠቐምኻሉ ማለት እኳ ኣየተጠቐመሉ፡ ድሓን ንመሓዘተይ ክድዋውልኹ እንተረኽበኩ ክድወልልኹ”

“ብቃ ጽብቕታይ ከምኡዮ ዝበሃል ቻው-ቻው” ቴለፎን ተዓጽወት፡

“እውይ! እንታይ መርገምዮ ነይሩኒ ብሰንኪ ገንዘብ ምስ ከላን መሓዘተይ ተረሓከቐ፡ ሕጂኹ ካባይ ከምጽኣሉ እዩ ደልዩ፡ ኣኖ! ክሕቐዶ? ኣነስ ገጽ ሓዲ ገጽ ሓዲ ኣብ ዘይርእየሉ፡ ደምጺ ሓዲ ኣብ ዘይሰምጽሉዶ ክሰወር? ኣነኳ ከይምትኩ ከዕርፍ ኣይክእልን እዮ” እናበልኩ፡ ውሽጣዊት እንድኻ “ጣዕጣዕ” ዝበል ደምጺ ጣቕሲት ኣስመዐት፡

“ጸበቕ ሓሳብ ኣብዚ እስምማዕዎ” ደማ በላት፡

“ኣንቲ እንታይ ኢኺ ትብሊ?” ሓተትኩዋ ተገሪመ፡

ውሽጣዊት “ድምጽታት ምጽኣኦኪ ፈትሞ፡ ጽምዋ ዝበሃኺ ትመሳሊ?” በላት፡

“ምንቐቐይኹ?” ብኔድሪ እዩ ሓተተዮ፡

“እስካ ካብ ልብኺ ኣይኮነን፡ ካልእ ኣማራጺታት ክህበኪ እዮ” ኣተሃዳድአትኒ፡

“ስላም ዝረኽቡሉ ኣማራጺ እንተረኺቡኩለይ ጸበቕ” ብሓሕስ መለስኩ፡

“እዞም ከሉም ጎዳኦም ትብልዮም ዘለኺ ሰባት ባዕልኺ ኣብ ውሽጢኺ ዘይግብኦም ቦታ ስለ ዝተዘከሉኹም እምባር፡ እኹኻም ኣብ ውሽጥኺ ክኣትው ሓይሊ ዮበለምን፡ እኺኺ ካብ ውሽጥኺ ወጺኢኺ ንጎታቶም ኣብ ውሽጥኺ ኣኣትኺ፡ እቲ እኺኺ ክትህልወዮ ዝግባእ ቦታ ካልኣት ተቐምጧጦም፡ ከም ወጽኢቲ ደማ ናብ ደስ ዝበለም ይጠዋዊኺ ኣለዉ፡ ኣነን እኺኺን ደማ ተረሓከቐኝ ንክበር ኣለኝ” በላት ውሽጣዊት፡

“ውሽጣዊት ካብ ርእሳይ እባ ውረዳ፡ ወገይ ኩኒ፡ ከሉ እናፈለጥኪ መሊስኪ ተባዮጭወኒ፡ ሕጂ ኣማኸርኒ እንታይ እንተጠርኩ ይሓይሽ?” ገጽ ውሽጣዊት እናረአኹም ተኸፍተ፡ ካብ ገጽ ዘጸባርቐ ባና ናብ ኣዲነታይ ተሰፋ ዘርአ፡

“ከምዚ በሊ ኣወንታዊ ኣተሓሳስባ፡ ናቕሪ ስድራ-ቤት፡ ርእሱ ተኣማንነት ኣማዕበሊ፡ ናብ ራእይኪ ዝወሰድ ገጽ ሓሳማ ሓንጸጸ፡ ልዕሊ ኹሉ ደማ ቀዳመይቲ መሓዘኺ ክኣኸኺ (ውሽጣዊት) ትኹን፡ ኣብ ኣትቐርብዮም ሰባት ደማ መራሲት ኩኒ፡ ካብዞም ናጽኦቶም ሽይጦም ብናጽኦት ካልኣት ዝጸወቱ ሰባት ተጠንቀቐ፡ ኣብ ኣፍቃሪኺ ዘለኪ ኣረኣኦዶ ኣመዓራርዩ፡ ሓቐኛ ኣፍቃሪ ኣብ ትሕት ጽንኩር ግዜ ወን እመን እዩ፡ ዝተረፈ ብሓደ ኣለኝ” በላት፡

ውሽጣዊት ንኹዝ ስለዝደፈትኒ ዝሓል መዝቃ ወላዕ ሰማዕኩ፡ ድሕሪ ዘምስ ውሽጣዊት ዝጠርኩም ዝርርብ ወዕውዕ ስምዒት ኣብ ውሽጣዊ ተዘርአ፡ ከም ሓንቲ ገጽታይ ስልማት ዝተሓጸኹ ናህህ በሊ፡ ናብ ሰባት ክቐርብ ካብ ውሽጣዊ ርሓቐ ይሓቐ ምጽገራይ ዘከረ ነሃኹ፡ ካምጥኦ ለይቲ ከማርራ ዝተደርኩ ሰላት ወን መረቐኹም፡ ይግብኣዮ ብርኽቲ መጻልቲ እንድያ ምስ ክኣይ ዝተዓረቐኩላ፡ ኣሳይ ክጥዕም ምስ ክኣከ ክትዕረቕ፡ እዛ ሞጭል ተለፎን ከኣ ትውጭጭ ኣለ ኣማገዮ፡

“ኣለው ኣማካይ”

“ፍትውተይ ስለጠኪ ክኸውን ተሰፋ ይገባር”

“ኣማካይ ኣይሰለጠንን”

“ኣይሰለጠንን ካብ ትብሊ ክህበካ ኣይደለኹን ዘይትብሊ?”

“ኣማካይ ዘይከውን ኣይትዛረብ፡ ገጽታይ ቁጽርም ካብ ገሊ ክንደሊ”

“ተረዳኦህ ኣሎ፡ ኣነ እኳ ጨርቕኺ ከይትድርብዩ ወይውን ከይትሕቐኺ ኣለ እምባር ንዳይ ንዳይ ዝበላኒ መሊኤን እየን”

“ኣብኡ ዲና ተባጺሕክ ኣማን?”

“ሽቕ በሊ ስመይ እውን ከይትጸውዒ”

“እህ! ብኣይ ኣይትሰከፍ ኣነውን ናይ በይነይ ዝኸውንዮ ዘድልዩኒ፡ ነቲ ንዊሕ ግዜ ምሳኻ ዘሰለዩኒ ድኹም ኣተሓሳስባ ስለዝተሕቐኹም ግን፡ ኣብ ሓመድ ደብ ከይትተርፍ፡ እምባር ናይ ምንቐቐኝ ምጽኣልን መደብ ዮበለይን፡ መሊስ እኳ ደኣ ክዓጠን ከተሓልዕን እየ፡” ሞገደል ኣብ እዝኩ ዓጽኹም፡

ሞቐኝሽሽ

“ኣልኮላዊ መስተ ስብሒ ከም ዘሕቐቐ ሰማዕኪዶ?”

“ስብሒ ጥራይ ዘይኮነ! መንበሪ ገ፡ መኪና፡ ወርቂ፡ ገንዘብ፡ ሂወት ስብወን የትቐቐዩ፡”

ጥዘይቱ

ግጥሚያ

ለ

ቅ

ነ

ታ

-

ለ

ቱ

ጥዕና ስኢና ምስኪነይቲ ሂማን?

ብሱሩ ማሲና ኮይና ጥራይ ሕማም

ክትሕከም አለዋ አብ ውሽጢ ድዩ ግዳም

ንበል ኢደ-ኢድካ ንመድሃኒት ዳምዳም

እዚ እናተባህለ ጠበሽ አደይ ለቱ

“ሐካይም ሎም ዘመን እንታይ’ዮም ዝፈልጡ?

አምላኽ’ውን ‘ተኾነ እምነት’ዮ ዝፈቱ

ገንዘብኩም ነብሰኹም አይጥፋእ ንኸንቱ”

ዝብል ርእይቶአን ሻቡ ምስ መጠዋ

በሃም መሪቐውን ድሓንባይ እተዋ

ፈውሰይ ፈውሲ ዓሻ ንእለቱ ዘሕውያ

ዶቶሮ ለቱ ሂበን መምርሒ ለበዋ

ጥቓእ እንከሎ ምዕቡል ሕክምና

ተር ዘብል መራፍእ ሽሮፖ ከኒና

ፈቐዶ ማይጸሎት ቤተሰብ አድኪማ

ሐሻእ ‘ታ ሂማን መሊሳ ማህሚና

“ፈላጥ’ዮ ኢሎም ሃለቃ ተኻሊ

ክንደይ ሰብ ዘሕወዩ ፈዋሲ ደብታሪ

አምላኽ’ዮ ዘርእዮ ኤክስረይ ብዕሊ”

ተባሂሉ ጉያ ክሳዕዛ ትማሊ

እዚ ኹሉ ድኻም እዚ ኹሉ ዘበዘበ

ጸበል ቆጽሎ መጽሊ ዓቕኑ ዘይፍለጥ

ትነሳዕ፡ ትቀበል፡ ፈርሲ ትተሓጸብ

ክታብ’ዶ ማይድጋም ባሻ’ዶ አደ-ሰብ

ፈውሰይ ፈውሲ ዓሻ ሓቂ ናይ ዓያሹ

ስኣን ሕክምና ሂወታ ሓሊፉ

ተሕዝንያ ሂማን ዋይ ዋይ ንምሸቱ

አጥፊሖ ብላሽ ሊቅነተ-ለቱ፡፡

ተመስገን ትኩእ

ሰን ልቦና

እቲ ሕቡእ ሓይሊ ደቀንስትዮ

ተስፋ-አለም የማነ

ሕቡእ (ወሽጣዊ) ሓይሊ ወዲሱብ፡ ልዕሊ'ቲ ዝጭብጥ ግዳማዊ ማተርያላዊ ሓይሊ ምዃኑ ዝገግግሩ ኣይከብኑን፡፡ እዚ ሓይሊ'ዚ፡ ልዕሊ'ቲ ኣብ ቀላጽ ምን ኣጽዋርን ዘሎ ሓይሊ'ዩ ይበሃል፡፡ ሕብረት ሶቪት ምስ ናይ ኣመሪካ ዝዳረግ ኣጽዋርን ብዝሒ ሰራዊትን ይደፍብ፡፡ ሓይሊ ሓሳባት ነይሩዎ ክንበል ግን ኣይንክእልን፡፡ ምክንያቱ፡ ህዝባ ናብራ ምዕራባውያን ከስተማቕር ሃረር ይብል ስለዝነበረ፡ ወሽጣዊ ዕግበት ኣይነበሮን፡፡ ሓይሊ ሃገር ብመሰረቱ ሓይሊ ህዝቢ ብምዃኑ ከኣ፡ ሕብረት ሶቪት ሓይል ነይራ ክንበል ኣይንክእልን፡፡

ብኣንጻሩ ህንዳዊ ተቃላሳይ ማህተማ ጋንዲ፡ ብዘይ ዝኸነዘ ኣጽዋር'ዩ ንመዝገብ እንግሊዝ መኪቲዎ፡፡ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ሎንዶን ሕጊ ኣጽኒዑ፡፡ ብድሕራኡ ናብ ደቡብ ኣፍሪቃ ብምኸድ ምስ ነብሱ ክላዘብ ዓመታት ኣሕለፉ፡፡ 'ሓቂ እትብል መሳርያ ጥራይ ብምሓዝ ምስ ዓብይቲ ጀነራላት፡ ኣምበሳደራት፡ ነስታት፡ ወዘተ. ተራኺቡ፡፡

ቦታ ዝሓዘ መሳርያ ድማ ጫማውን ከይወደየ ተዓዊቱ፡፡ ዘይዓጠቕ ወተሃደራቱ፡ ዘይተማህሩ ኣዘዘቲ ሰራዊቱ፡ ብጥምታን ድኽነትን ዝማሰነ ህዝቡ፡ ነቶም ኩሉ ዘማልኡ ዝሕቲ ሰዒሮምዎ፡፡ እቲ ምስጢር 'ሕቡእ ሓይሊ' እዩ፡፡ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ኣንጻር መዝገብ ኢትዮጵያን ደገፍቶምን ናይ ቀረባ ህያው ኣብነት እዩ፡፡

"እዚ ጳጳስ ክንደይ ክፍለ-ሰራዊት ኣለዎ?" ኢሉ ሓደ እዋን ለኒን፡፡ ንሓይሊ 'እምነት' ከስዕሮ ስለ ዘይከኣለ እዩ ከምኡ ኢሉ ይበሃል፡፡

ኩሉ ሰብ ሕቡእ ሓይሊ ኣለዎ፡፡ መብዛሕትኡ እዋን ዝገዝኡ ከኣ ሕቡእ ሓይሊ እዩ፡፡ 'ንኡብነት'፡- 'ሕጊ' ሕቡእ ሓይሊ እዩ፡፡ ደቀንስትዮ፡ ልዕሊ ደቂታባዕትዮ ሕቡእ ሓይሊ ከምዘለወንዮ ብብዙሓት ከኣ ሊታት ዝገብረሉን፡ ተደጋጋሚ እዋን እንተ ርኢና፡ ንስላምታ ስርሓት ዘሰላስላን ዘፍሸላን ንሳተን እየን፡፡ ኩባ ደቂታባዕትዮ ንሓላዊ ባህርያዊ መስሕብ ስለዘለወን፡ ዝደለዩኦ ዕላማ ብቐለሉ ይወቕዓኡ፡፡ ኣብ ብዙሕ ፊልምታት ወይ ኣብ ናይ ታሪኽ መጽሓፍቲ እንተ ተመልኪትና - ተግበርቲ ዓቢ ምስጢራዊ ስራሕ ንሳተን የን፡፡

ኣንቲ ዓባይ ህንጻ ናይ ምዕናው ውጥን ተደልዩ ንበል፡፡ ተሓዚ መፍትሕ ወይ ሓላዊታ ህንጻ ወዲ-ተባዕታይ እንተኸብዩ፡ ጓለንስተይቲ ትላእኸሉ፡፡ ዝተፈላለዩ ጥበብ ተጠቒማ ተልእኾኣ ክትፍጽም ከኣ ኣይእማማን፡፡ ደቀንስትዮ ኣብ ዘረባ ተኣመንቲ ብምዃን፡ ደላየን ክገብራ ዝደዳ ዕድል ከምዘለወን እዩ ዝእመን፡፡ "ጓል መስሓቲት" ዝበሃል'ውን በዝን ወዲ ከምዘን ከይከነዘ ኣይተርፍን፡፡ ብኣንጻሩ፡ ናይታ ተደልዩ ዘለ ህንጻ ተሓዚት መፍትሕ ጓል ምስ እትኸውን፡ ወዲ-ተባዕታይ መጻኢ ብቐለሉ ከስሓታ ኣይከእልን እዩ፡፡ ከም ሲኦይኤ ናይ ኣመሪካን ሞሳድ ናይ እስራኤልን ዝኣመሰሉ ትካላት ስለዮ፡ ዝበዝሕ ምስጢራዊ ተልእኾታቶም ብመገዲ

ደቀንስትዮ ክፍጽመዎ ዝረኣዩሉ ምክንያት በዚ ከይከነዘ ኣይተርፍን፡፡

ጓልን ወደን ኣብ ጽርግያ ደው ኢሉም "ተማልኡና" እናበሉ ኣኣዳምም ናብ መኪና ዊጥ ምስ ዘብሉ፡ እታ ትመጽእ መኪና (ኣውቲስታኣ ጓል ትኹን ወዲ ብዘየድሰ) ዝበዝሕ ግዜ ነቲ ወዲ ኣጓንያ ነታ ጓል'ያ ትማልኡ፡፡ እዚ ኩባ ምንታይ'ዩ? ብዘይፍላጥ ኣብ ኣንገልና ዝሰረጸ ባህርያውን ባህላዊን ስምዒታት ኣሎ፡፡ ደቀንስትዮ ዝደዳ ደቂታባዕትዮ ኣቓልቦ ይስሕባ፡፡ ሓደ ካብቲ ኣቓልቦ ዝስሕብ ሓይሊን ብባህርይ ዝዓደለን ጽባቕ እዩ፡፡ ጽባቕ ሓይሊ ምዃኑ ድማ ኣየካትዕንዮ፡፡

መወዛወራዊ አብ ምግባር ዝያዳ ኣድማዕቲ ደቀንስትዮ እየን። ኣብ ኩሉ ቴሌቪዥናትን ፖስተራትን መጻልታዊ ንርእየን ኣሉና። ስለምንታይዮም ትካላት ምውዕዕዕ ንደቀንስትዮ ዝመርጹ? ትርኢት ደቀንስትዮ ንደቂተባዕትዮ ጥራይ ዘይኮነ እንተላይ ንደቀንስትዮ ስሓቢ ስለዝኸውንዩ - እቲ መልሲ። ከምኡ እንተ ዘይከውን፡ ኣብ ገበር 'ላክስ' ሳሙና ስእሊ ወዲተባዕታይ ምረኣና።

ጓለንስተይቲ ልዕሊ ወዲተባዕታይ ርህርህቲ እያ። እዚ ባህርይ ዝሃባ ብልጫ እያ። ደቂተባዕትዮ ሓይሊ ቅልጽም ክዕደሎም እንከሎ፡ ደቀንስትዮ ከኣ ርህራሄን ናይ ምእማን ሓይልን ተግዲላውን። ሓይሉ ሰብ ወዲቹ ብቓዝ እናተፋሕሰ ምስ ዘጋጥሞ፡ ወዲተባዕታይ ብዘይ ረዲኤት ሓሊፍዎ ክኸይድ ይኸእል። ጓለንስተይቲ ግን ክትሕግዝን ክትደናገጸለን ትርኢ። ርህራሄ ካልእ ሓይሊ እያ። ደቀንስትዮ ካብ ግጭት ብፍቕርን ምትሕቕቕፍ ዝያዳ ዓወት ከምዝርከብ እየን ዝኣምና። ስቀደም 'ዲፕሎማሲ' ዝብል ኣምር ከይማዕበለ ከሎ፡ ከምኡ ዓይነት ስራሕ ዝግማ ደቀንስትዮ እየን ነይረን። ብተፈጥርኣን ኣእመንትን ብቕረባ ክረዳድኣ ዝኸእላን ብምዃን፡ ስምምዓት የካይዳን ውዑላት ይፍርማን ነበራ።

ኣብ እዋን መከራን ኩናትን፡ ዝያዳ ተሃሳይቲ ደቀንስትዮ እየን። ብሕልፊ ኣደታት ህይወተንን ህይወት ደቀንን ንምድሓን ኣብ ከቢድ መዋጥርየን ዝኣትዎ። በዚ ምክንያት ደቀንስትዮ ኩናትን ካልእ ጸገማትን ክርእያ ኣይደልዩን እየን። ኣብ ዝለዓለ ጽፍሒ ሓላፍነት ዝርከቡ ደቂተባዕትዮ ብምዃናም፡ ዝበዝሕ እዋን ኩናት ብኣኣቶም እዩ ዝለዓልን ዝምራሕን። መራሕቲ ኩናት ደቀንስትዮ እንተ ዝኸበራኸ እንታይ ለውጢ ኮን ምመጻ? ተመራመርቲ ስነ-ልቦና ከም ዝብልዎ፡ ደቀንስትዮ ብተፈጥርኣን ንኩናትን ባእስን ብገላት ኣይከውንን። ብለውሃትን ምትሕልላይን ዝተመልኣ ብምዃን፡ ሕማቕ ክርእያ ኣይመርጽን። ደም ንምፍሳስ ቅሩባት ኣይከውንን። ስለዚ፡ “መራሕቲ ደቀንስትዮ እንተዝኸበራ፡ ኩናት ኣይምሃለወን ወይውን ዓለም ምሃድኣት።” ዝብል መረዳኢታ ኣለዎም።

ሓንቲ ጓለንስተይቲ መልክዕኛ ምስ እትኸውን ብዙሕ ብልጫ

ከምዝህባ ዘካትዕ ኣይኮነን። ጉዳያት ቀልጢፉ ይሰልጣ። ስራሕ ኣማራ ክትኣቱ ትኸእል። ሓዝ ምስ እትደሊ'ውን ቀልጢፉ ትረከብ። ግን እዚ እውን ምስ ሽግሩ እያ። መብዛሕትኦም ዘስርሑዎን ዝተሓባበሩዎን ደቂተባዕትዮ ብኸልእ ይደልዩዎ። ድሌቶም እንተዘይ ኣማለኣ ድማ ይገፍዕዎን ይሰጉዋን። ትምህርቲ ኣቋራኝ ኣብ ኣብያተ-መስተን ብልዕን ከም ኣሳሳዩት ከይና ትሰርሕ ዝነበረት ሓንቲ ምጭውቲ ጳል ዝውተይ፡ ቅድሚ ገለ ኣዋርሕ ኣብ መገዲ ረኺበ “ስራሕ ከመይ ኣሎ?” ምስ በልኩዎ ዘውጋትኒ ነዚ ሓቂዚ ዘረጋገጽ እዩ ነይሩ። ምስ ደቂተባዕትዮ ብጸታ ሓንጺጾቶ ዝነበረት ናይ ነዊሕ መድብ በዚ ምክንያት ከም ዝገደፈቶውን ወብኸትላይ። እቲ ዘይርድኣኒ ዝነበረ ቀቀልጢፍካ ስራሕ ምቕያራ ድማ ኣብ ሽዕሉ በጺሒ ክሰወጠኒ ጀመሩ።

“ናትኪ ሕመቕዮ ሓፍተይ።” በልኩዎ ካብ ትጽቢታ ወጸኡ።

“ኣነ ደኣ እንታይ ዘይገበርኩ?” ገጸ ጸዊጋ ሓተተትኒ።

“ዋእ! ንሰኪስ ከምቲ ብመልክዕኺ ዝደልዩኺ ዘለወ፡ ብኣተሓሳስባ ከተእምጽም ዘይትፍትኒ? ኸተረድእዮምን ነቲ ጌጋ ርድኢቶም ክትቅደርን ዓቕሚ እኳ ኣለኪ። ኣእማኒት እንዲኺ... ስለምንታይ ዘይተእምጽም? ኣተሓሳስባኺ ብሰል ምዃኑ እንተ ኣሚናም ብድሕራኡ ክደፍረኪ ዝኸእል ወዲ የለን። ብዘይ መሳርያ ብኣተሓሳስባ ጥራይ ክትልውጥዮም ትኸእሊ ኢኺ። ጓለንስተይቲ መልክዕ ጥራይ ዘይኮነ ብዙሕ ካልእ ብልጫታት እዩ ዘለዎ። ኩሉ ኣብ ኢድኪዩ ዘሎ - ይከኣለኪዩ።” በልኩዎ። እንተሰ ኣሚና ኮይና ወይ ባህ ዘይበላ ስቕ በለት።

ትምህርቲ፡ ንሰኪፍ ኣተሓሳስባናን ግንይ መረዳኢታናን ክልውጥ ዝኸእል እንኮ መሳርሒ እያ። ስለዝኸኸነ፡ ዝተማህረት ጓለንስተይቲ ብዘይጠቕም ነገራት ተጠቢራ ኣብ መጻወድያ ኣወዳት ክትኣቱ ምርኣይ ልሙድ ኣይከውንን። ብኣንጻሩ፡ ጉድላት ትምህርቲን ኣፍልጦን ዘምጽኦ ጸገማት ብዙሕ እዩ። ስለዚ ደቀንስትዮ እቲ ዘለወን ብዙሕ ባህርያዊ ብልጫታት ትምህርቲ ክውሰኽ እንከሎ፡ ኣብ ኩሉ መዳይ ዕውታትን ኣድማዕትን ክኾና ስለዝኸእለን፡ ሕብረተሰብ ኣድማዕቲ ክሕይል ንደቀንስትዮ ምምሃር ልዑል ኣተኩሮ ክህቦ ዝግባእ እዩ።

ንሰኪ ዘይትኸእልዮ ነገር የለን

ተሰፊት ጉብረሚካኤል

ትርጉም ምግባር ድሌታትካ ንምርካብ ኣብ እትገብሮ ጉዕዞዩ መቐረታ ዝንጽር። ብዙሕ ውረድ ደይብ ሰጊርኪ፡ ማእለያ ዘይብሎም ማሕላኻታት ህይወት ፈንጢሰኪ ኣብቲ እትደልዮ ጥርዚ ካብ ምብጻሕ ዝዓቢ ነገር እሞ እንታይ ክህሉ ኣሉ? ህይወት ብቕንዳ ቃልሲ እንደኣላ! ኣብ ህይወት እቲ ዝኸፍኣ ውድቀት ዝበሃል ብግዝያውያን መሰናኸላት ተሰናቢድካ ናብ ዕላማኻ እትገብሮ ምቁራጽ ጉዕዞ እዩ።

ኣብዛ ምድሪ ዘይከኣል ነገር የለን። ክብደት ናይ ነገራት ብዘየገድስ ኣብ ዝደለኹዮ ዓይነት ዓውደ-ሞያ ተዋፊርኪ ተኣምራታዊ ውጽኢት ክትረኽቢ ኪገዞ ንውልቅኺ ንመላእ ሕብረተሰብኪ ዝጠቕም ዓባይቲ ነገራት ክተበርክቲ ዝእግመኪ ኣይኮነን። ከምቲ “ነቲ ኣእምሮና ዝሓሰበ ኢና እንመስል” ዝብል ኣበሃህላ ዘሎ፡ ኩሉ ኣብ ህይወትና ዝኸሰት ነገራት፡ ዓወት ይኹን ውድቀት ውጽኢት እቲ ኣእምሮና ዝሓሰበ እዩ። ንኸትወድቂ እንተሓሰብኪ ኣብ ዘበገስኩዮ ዕላማ ህይወት ውድቀት ኪጋጥመኪ ዘገርም ኣይኮነን። ክትሰርሒ ስለዝተበገስኪ ጥራይ ወይ ገለ ነገር ክተበርክቲ ስለዝሓሰብኪ ጥራይ

ብዙሃ ዝኾነ ተባብሮን እወታዊ ኣመላኻኽታ ኣብ ገዛእ ርእሰኹን ከትገናኝዮ እትክእሊ ተኣምራታዊ ዓወታት ከህሉ ዝሕሰብ ኣይኮነን።

ዓወት መንቀሊኡ እወታውነት እዩ። ኣወንታዊ ኣተሓሳስባ እንተዘይብልኪ ብልክዕ ኣብቲ ኣበረሰክዮ ዘለኹ ናይ ህይወት ዕላማኹ ናይ ምዕዋት ተክእሎኹ ዝማህመሃዮ። ብኣንጻሩ ብምልኣት ልብኹ ናይ ምዕዋት ውዕወዕ መንፈስ ዓጢቐኹ። ሓያል ናይ ስራሕ ዲሲፕሊንን ልዑል ርእሰ-ተኣማኝነትን ወረኺሊ እትገባዝዮ ጎደና ህይወት ግዜ ይንጥሕ ይሕጸር ብዘዮገድስ ዓወት ከግዝመኪ ዘለዎ ተክእሎ ዝለዓለዮ።

ኣእምሮኹ “ኣይክእሎንዮ፤ ኣብ ከምዚ ዓይነት ሞያ ክዕወት ኣይክእልን እዩ፤ እዚ ሞያዚ ናይ ደቂ-ተባዕትዮ እዩ፤ ደቀንስትዮ በጺሖንኡን ፈቲነንኡን ዘይፈልግ ክእለት ንምንታይ ኣነ ከወድቐ ወይ ክኸሰር ኣለደኣትዎ?” ዝብል ኣተሓሳስባ ከትቐልብዮ እንተጀመርኪ ውሽጥና ዘዝበልናዮ ደጊሙ ግብረ-መልሲ ስለዝህበና ዓወታት ክሕረመና ግድን ይኸውን። ሓደራ ከምዚ ዓይነት ኣተሓሳስባ ካብ ውሻጠ ኣእምሮኹ ጓሕጉሕኪ ኣውጽእዮ። ቅድሜኹ ዝኣተውኡ ወይ ዝፈተንኡ ደቀንስትዮ እንተዘየለዎ፡ ንሸኪ ጀምርዮ፡ ብርግጽ ከኣ ግብረኪ እንተሓዘክዮ ክትዕወትሉ ኢኹ። ብዙይ ቃል-ዓለም ንሸኪ ዘይትክእልዮ ክእለታት ኣብዛ ዓለም የለን። ምክንያቱ ኣብዛ ምዕብልቲ ዓለም ብጉልበት ዝዕዮ ዕዮ እናሰሓወ ኩሉ ዓይነት ዕዮታት ኣብ ርእሲ ተመስራሖ ጸሓይ ዓለም ዝርእየሉን ኣብ ሕብረተሰባት ደማእዚ ዘይበሃልለውጢ ዝፈጥረሉ እዋን ኢና በጺሖና ዘለና። ስለዚ ንሸኪውን እኮ ልዕሊ ማንም ሱብ ደረት ኣልቦ ዓቕሚ እዩ ዘለኪ። ጥራይ ዓቕምታት ውሻጠኹ በርቢርኪ ተበገሲምበር ተቐዲሑ ዘይጽንቀቐ ዓቕሚ እዩ ዘለኪ።

ብሓፈሻ ንውሓትን ሕጻረትን ግዜ ብዘዮገድስ ኣብ ዘበግስክዮ ዕላማ ህይወት ዓወት ተገናኢኩ ክትወጺ ዝግባዕኪ ነገር የለን። ብዙይካ እቲ ኣይክእሎንዮ ዝብል ግናይ ኣተሓሳስባ። ንሸኪ ካብ ተጸባይነት ወጽእኪ ብቐጠባዊ መዳይ ነበሽኺ ክትክእሊ፡ ኣብ ዝበለጸ ደረጃ መነባብር ክትነበሪ፡ ኣእምሮኹ ብፍልጠት ኣሰብሒኪ ዝተፈላለዩ ክእለታት ክትውንኒ፡ ብዝፈጠርክዮ ናይ ዕላማኹ ተደራራቢ ዓወታት ዝናን ህቡብነትን ክትገናኝ፡ ወዘተ ትክእሊ ኢኹ። ንሸኪ ኣብዛ ዓለም ምፍጣርኪ ንስለ ምፍጣር ጥራይ ኣይኮነን። ካብ ስድራቤትክን በዓል ቤትክን ጥራይ ክትጽበዩ ኣይኮንክን ተፈጠርኪ። ንሸኪ ኣብ ዘቤታዊ ዕዮታት ጥራይ ተሓጺርኪ ህይወትኪ ክትመርሒ ኣይኮንክን ተፈጠርኪ። እወ ንሸኪ ኣብዛ ዓለም ብዕላማ ኢኹ ተፈጠርኪ። ስለዚ ዕላማ ምፍጣርኪ ኣግሂድኪ ኣብዛ ዓለም ተዘገሪ ነገር ኣበርኪትኪ ሕለፊ። እዚ ግን ብሰናይ ድሉትን ባህግን ጥራይ ዝገሃድ ዘይኮነ፡ ኣብቲ መሪጽክዮ ዘለኹ ዓውደ-ሞያ ዕመቓ ዝበለ ፍልጠትን ጥበብን ክህልወክን ብመጽናዕቲ ከተሰንይዮን ምስ እትክእሊዮ። እዚ ደማ እቲ ዝቐለለ ንሸኪ ክትገብርዮ እትክእሊዮ።

መሃንድስ ኮይንኪ ዓበይትን ተበሃግትን ህንጻታትን ካልእ ትሕተ-ቅርጻዊ ዕዮታትን ክትቐይሲ ትክእሊ ኢኹ። ኣብ ዓውደ-ሕክምና እንተተዋፈርኪውን ኪጽዕመርፍእ ምውጋእን መድሃኒታት ምእዛዝን ተመራማርኪ ክሳብ ሕጂ ኣፋውስ ክርከበሎም ዘይተክእለ ቀተልቲ ሕማማት ክትገትኢ ዝእግመኪ ነገር የለን። ኣብ ስነ-ፍልጣታዊ ምርምራት እንተኣተኹውን ንዓለምና ኣብ ምልዋጥ ዓቢ ድርኺት ዘለዎም ርኽበታትን ምህዞታትን ከተበርክቲ እንታይ ዘጸግም ኣለኪ? ኣብ ምሕደራ ዋረን እንተገኽኹውን እንተኾነ ጉዳኹ ምስ ጥበብ ምሕደራኽን ልዑል ናይ ስራሕ ሽውሃትክን ተዋሃሂዶም መክሰባት ጓቲዮም ከም ዘምጽኡልኪ ኣይትጠራጠሪ። ኣብ ስነ-ጥበባዊ መዳይውን እንተኾነ ልቢ ዘረስርስ መዚቃዊ ህርመታትን ዜማታትን ክትደርሲ፡ ሕልና ዝቐስቅሱ፡ ዘነቓቓሉ፡ ዝገንሑ፡ ዘተባብዑ ግጥምታት ክትፈጥሪ፡ ልቢ ዘንጠልጥሉ ሓያላትን መሰጥትን ልብ-ወለዳዊ ድርሰታት ከተበርክቲ፡ ልዑል ፈጠራዊ ክእለትክን ብልሕኽን ዘንጸባርቐ ኣብ ዓለማዊ መድረኻት ከይተረፈ ዓወታት ክስሕቡልኪ ዝክእሉ ቅብኣታትን ቅርጻታትን ክተፍርዩ፡ ብሓፈሻ ኣብ ዝኣተኹዮ ሰርሓት ዝድህሰሱ፡ ዝጭበጡ፡ ዝስተማቐሩ ነገራት ክትፈጥርን ብዓወታትኪ ክትሰራሰርን ኣብ ሓይሊ ኣተሓሳስባኹዮ ዝምርኮስ።

ሓፍተይ ንሸኪ ዕድለኛ ኢኹ። ምክንያቱ ኣብነት ዝኾና፡ ዝምህሪ፡ ሰግኣትኪ ዝቐንጥግ ኮታ ዝይከኣል ዝመስል ዝነበረ ኩነታት ዝኸኣላን ዝኸውን ዘይመስል ዝነበረ ጉዕዞ ምምጻእ ናጽነት ብጽንዓተን ዘይሕለል ቃልሰንን ንባሕላዊ ማሕላኻታት ፈንጢሰን ክወን ዝነበራ ኣዴታትን ኣሓትን ኣለዋኹ። ናይ ዘመነ ገድሊ መንእሰያት ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ ዓውድታት ማለት ሕክምና፡ ሰንዓ፡ ኣብ ምሕደራን መሪሕነትን ብዝወገኡ ተሳቲፈን ወትሩ ንክትሰምዎ ዘወናውን ጀግንነት ደማ ፈጸመን። ንሸኪ ግዳ ኣብ ዘመነ ናጽነት ዝተፈጠርኪ፡ ምቕሌ ናይ ትምህርቲ ዕድላትን ናይ ስራሕ ሃዋህውን ተዋዲዳልኪ እናሃለወ ከመይ ዘይትዕወቲ?

ንሸኪ ጥራይ ብትብዓት ተበግሲ። እወ ፍልጠትክን ክእለታትክን ኣብ ምዕባይን ምጉልባትን ጥራይ ከይተሓለልኪ ለይቲ ምስ መዓልቲ ጉዮዩ። ኣብ ውሽጥኺ ልዕሊ'ቲ ንሸኪ ትግምትዮ ዓቕሚዮ ኣስኪኡ ዘለ። ዘበራብርን ዘንቀሳቐሶ ጥራይዮ ዝጸበ ዘለሞ ሃዩ ሎሚ ጸባሕ ከይበልኪ ሕጂ ኣብዛ ደቂቕ እዚኣ ተበግሲ። ልክዕዮ ሕጂውን እቲ ንደቀንስትዮ ዝጸቐጥ ጓናዩ ባህሊ ገና መሊኡ ኣይቀሃመን። ፈኽም ይብል ከምዘሎ ዘይከሓድ ሓቂዮ። ነዚ ግን በዓልኺ ሰዓርዮ። ኣብ ጉዕዞኺ ከሰናኸለኪ ከም ዝኸእል ከይዘንጋዕኪ ንባህላውን ማሕበራውን ማሕላኻታት ፈንጢሰኪ ኣብ ዝደሊኹዮ ዓውደ-ሞያ ተዋፈርኪ ተዓዊትኪ ክትወጺ ከም እትክእሊ ብግብሪ ኣመስክሪ። ሽዑ ዓወታትኪ ንምጽንባል ዘጣቕሶ ኣእዳው ክበርክታ ክትዕዘቢ ኢኹ። ዋላ እተን ካብ ጉዕዞኺ ንምስንኻል መዝሙር ተጽብኦ ዝዝምራ ዝነበራ ልሳናት፡ ዓወትኪ ኣብ ምጽንባል መዝሙር ኣድናቐት ከዝምራ ክጅምራ እዮን።

ምኽሪ አግእዙ

ሄለን ሙኽታ

ሰላም አዳለውቴ ምኽሪ አግእዙ። ናይ ኣእምሮ ዝሕታለ ዘለዎ ወዲ 7 ዓመት ወላድ ኣለኝ። ኣብ መጀመርታ ነቲ ጽገም ከቐበሎ ከቢዱ ነይሩ። ብፍላይ ሰድራቤት ሰብኣይ ዝዘርበዎ የሕርቕ ነይሩ። ናይ መን ጽገም እዩ ከፈለጠላይ እውን ዘይዝርከዎ ኣይከረን። ድካር ግን፡ እዚ ወላድዚ ህያብ ፈጣሪ እዩ ኣለ ተቐቢለዎ። ወላዳይ ከመሓየሽ ይኽእልዮ፡ ከመሃርውን ይኽእልዮ ዝብል ተስፋ ጌረ ይትምን ኣለኹ እም፡ ኣነ ከም ወላዲት ከገብሮ ዝኽእል እንታይ ትመኽሩኒ?

ኣድሓት

ዝኸበርኪ ኣድሓት፡ ቅድሚ ምኽሪ ምሕታትኪ ባዕልኪ ወሲድኩዎ ዘለኹ ውሳኔ ቅጥዕ ምዃኑ፡ ፍርቂ መገዲ ድማ ተጓዲዝኪ ከምዘለኹ ክሕብረኪ እፈቱ። ናይ ኣእምሮ ድስካለ ዘለዎ ቆልዓ ምውላድ ከምቲ ኣብ ሕብረተሰብ ዝጸንሐ ግጉይ ኣመለኻኽታ ምስ መርገም ወይ ዓሌት ዝተሓሳዝ የብሉን። ዋላኳ ንጹር ስነ ፍልጠታዊ መልሲ ኣይሃልዎ፡ ብርግጽ ግን መርገም ኣይኮነን። ናይ ጥዕና ተመራመርቲ ጠንቂ ክኸውን ይኽእል እዩ ዝብልዎ፡ ምስ ድቂ ምሓዝ፡ ምዕባለ ጥንሲን ካልእ ጥዕናዊ ኩነታት ኣደን ዕሽልን ኣተኣሳሲሮም ዝህብዎ ትንታኒታት ኣሎ። ገለ ካብኡ ምትካኽ ሽጋራ፡ መስተ፡ ዕጽፋርስ ወይ ካልእ ኣብ ሓዲጋ ዘእትዉ ምንቅስቃሳት ኣደ ክጥቀስ ይኽእል። ጠንቁ ንጹር ዘይኮነ ናይ ጂን (gen) ምዝንባላት እውን የጋጥም እዩ። እቲ ምኽንያት ምፍላጡ ኣጉዳሲ እኳ እንተኾነ፡ ዝያዳኡ ግን ከመይ ጌርኪ ሂወት ወላድኪ ተመሓይሺ እዩ ዘገድስ። እቲ ኣብ ገለ ክፋል ሕብረተሰብ ዘሎ ኣመለኻኽታ ግጉይን ዘይስነፍልጠታዊን ምዃኑ ተገዝብኪ ስለዘለኹ ነበረኹ ምብርታዕ ወይ ምሕያል ከድልየኪ እዩ። ንሸኪ እንተበርቲዕኪ ሰባት ኩሎም ሓደ ስለዘይኮኑ እቶም ንቐሓት

ክሕግዙኹ ክፍትኑ እዮም። ነቶም ካልኣት ቀስ ብቐስ ክርድኡልኪ ድማ ዓቕሊ ይሓተኪ።

ዝያዳ ኹሉ ሓሳብኪ ጥዕና ወላድኪ ኣብ ምክትታል ክቐንዕ ይግባእ። ባህርያት ወላድኪ ብደቂቕ ምጽናዕ ሓደ ካብኡ እዩ። መዓስ ይሓርቑ፡ እንታይ የሕርቑ፡ ከመይ ጌርኪ ተህድእዮ ክትፈልጢ ኣለኪ። ዝፈትዎ ነገራት፡ ብልዒ፡ መስተ፡ መዝቃ፡ ኣልባሳት።... ኮታስ ኩሉ ንትንኡ ምፍላጥ ኣብ ምእላዩን ጽገማት ክጓጉፍ እንከሎ ቀልጢፍካ ኣብ ምፍትሖን ብዙሕ ይሕግዝኪ እዩ። ብተወሳኺ ዝተፈላለዩ ጎዳኣቲ ነገራት ኣብ ከባቢኡ ከይህልው ምጥንቃቕ። ኣብ ከባቢኡ ኣብ ሓዲጋ ዘእቱ መሳርሒታት ከይህሉ፡ ወይውን ርክባቱ ምስ ሰባት (ኣዕናኽ መሓዙት) ናብ ዘድሊ ጽገማት ከየምርሕ ምዃንዎን የድልየኪ። ናይ ኣእምሮ ዝሕታለ ዘለዎም ቆልዑ፡ ከምቲ ንኹሎም ቆልዑ ዝግበረሎም ክንክን የድልየዎ ጥራይ ዘይኮነ፡ ዝያዳኡ ሓልዮትን ፍልጠትን ጥበብን ዝመልኦ ኣተኣላልዮን የድልየዎ እዩ። ኣእምሮኡም ዝሕተፈ ይምስል እምበር፡ ቋንቋኡምን ባህርያቶምን እንተተረዲእናዮ፡ ንሕና ዘይንግምዮ ብልሒ ዘለዎም ኮይናም እዮም ዝርከቡ። ስለዚ ወላድኪ እንታይ ዝምባለ ክህልዎ ከምዝኽእል ኣጽኒዕኪ ዝፈትዎም ሞያታት ከተምህርዮ ትኽእሊ ኢኹ። ንከምዚኣም ዝኣመሰሉ ቆልዑ ኣብ ምሕጋዝ ዝግደሳ ትካላት ስለዘለዎ ድማ፡ ሓገዝ ካብ ምሕታት ዓዲ ኣይትወግሊ። ምኽንያቱ ቆልዓ ምዕባይ፡ ብፍላይ ጽጉም ቆልዓ ናይ ወላዲ ሓላፍነት ጥራይ ዘይኮነ እንተላይ ናይ ሕብረተሰብ ሓላፍነት እውን እዩ።

ዝኸበርክን ኣባላት ሃሚዴን ኣሰናዳኢት መጽሔት ኣግእዙን ብመጀመርያ ኣብ ስራሕክን ኣሳልጦን ዓወትን እምዘልክን፡ ሽውዓተ ኣስቶት ኢና፡ ካብ ኣሰናን ኣዴናን ዝወርሰናዮ ዘይንቀሳቐስ ንብረት (ዝ) ከሰማምዓና ስለዘይከኣለ፡ እቲ ጉዳይ ኣብ ቤት ፍርዲ ቀሪቡ ብሓራጅ ክሸየጥ ተወሲኑ። ኣብቲ ዝካየድ ሓራጅ ከም ወራሲት መገን ቀዳምነት ተዋሂቡኒ ባላይ እቲ ንብረት ዝኢ ከትርፎ ናይ ሕጊ ደገፍ ኣለኒዮ? እቲ መሳርሕ ሓራጅ ብኸመይ ኣገገብ ከምዝካየድን ቅድሚቲ ዕለት ሓራጅ ብወገይ ከምልኦ ዝግብኣኒ ነገራትን ብዝምልከት ሓበሬታ ክትህቡኒ ብኣኽብርት እሓትት።

ወይዘሮ ሃና

ዝኸበርኪ ወይዘሮ ሃና፡ ናብ ዓምዲ ምኽሪ ኣግእዙ ዝሰደድኩዮ ደብዳቤ በጺሖና። ክሳብ ሕጂ፡ ኣብዚ ዓምዲዚ፡ ምስ ማሕበራዊ፡ ቁጠባዊ፡ ጥዕናዊን ካልእ ስነ ልቦናዊ ጉዳያትን ዝተኣሳሰር ሕቶታት ኢና ከነኣግድ ጸኒሕና። ብወገንና ሕጋዊ ጉዳያት ክንምልስ እውን ንኽእል እንተኾንና፡ ካብ ናትና ምኽሪ ዝያዳ ምስ ሱብ ሞያ፡

ጠበቃታትን አክበርቲ ሕጊን ከትማኸሪ ዝበለጸ እዩ። ምክንያቱ ብተኸታታሊ ኣብቲ መስርሕ ዝመጹ ጉዳያት ብዝምልከት ከማኸሩኺ ስለዝኸለሉ። ብተወሳኺ ከምዚ ንዓና ዝሓተትክና ናብ ቤት ፍርዲ እውን ወረቆት መመልከቲ (application) ከተእትዊ ትኸኢሊ ኢኹ። ካብቲ ዝህቡኺ መልሲ ተበጊስኪ ድማ ሕጋዊ ግብኣትክን መሰላትክን ከትፈልጢ ትኸኢሊ። ገጹር ኣድራሻኺ ወይ ቁጽሪ ተለፎንኪ ስም እትሰድልና እውን ኣብ ማሕበርና ናይ ሕጊ ኣማኸርቲ ስለዘለዎ ከነራኸበኪ ንኸኢል ኢና።

ብድቃስ ምስኣን ተሸጊረ። ከጅመረኒ ከሎ ኣይግደሰሉን ኔረ። ምስ ምንዋሕ ዓመታት ግን ኣመና ይሸገር ኣለኹ። ኣብ ሰርሐይን ጠባይን እውን ጸልዋ ዘኸደረ ከይኮ ይሰመዓኒ ኣሎ። ሓይሎ ንገሆ ከሰርሐም ወይ ከፍጽሞም ዝውጥን ጉዳያት ጸብቑ ኣይከዳላይን። ርእሳይ ብቐጻሊ ይሓምም፣ ሽውሃታይውን ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናተዓጸወ ዝኸይድ ዘሎ መሳሰሊ። ስለዚ እንታይ ተጠሊኩ ይሓይሽ?

ከም ዝበልከዮ እንተኾይኑ፡ ሕማም ስእነት-ድቃስ (Insomnia) ክህልወኪ ይኸኢል እዩ። ኣብ ሕብረረተሰብና ብዙሕ ስለዘይረኣ ወይ ኣቐልቦ ስለዘይገህቦ እምበር ዝተፈላለዩ ዓይነት ድቃስ ናይ ምስኣን ሕማማት እዮም ዘለዉ። ገላ ካብ ምልክታት ናይዞም ሕማማት፡ ኣብ ዓራት ምስደቦብና ን30-40 ደቃይቕ ድቃስ ምምጻእ ዝኣብዮና እንተኾይኑ፡ ኣብ ናይ ለይቲ ድቃስ ጸጸኒኣካ ምብርባር፣ እቲ ዝድለ ሰዓታት (ካብ 6-8 ሰዓታት) ደቂሰና ከነብቅዕ፡ ድሕሪ ምብርባር ዕረፍቲ ዘይሰምዓና ወይ ርእሰና ንሓምም እንተድኣ ኬንና ምጥቃስ ይከኣል። እዚ ክብሃል ከሎ ግን፡ ከምዚ ዓይነት ምልክታታት ምስ ሕማም ጥራይ ዝተኣሳሰረ ከምዘይኮነ ክፍላጥ ይግብኣ። ብዝተፈላለዩ ኣጋጣሚታት እውን ክኸሰቱ ዝኸኢሉ እዮም። ከምዚ ዓይነት ምልክታት ሳሕቲ ዘጋጥም እንተኾይኑ ጸገም ኣይኮነን። ከዩቋረጸ ንኣስታት 6 ወርሒን ልዕሊኡን ዝቐጽል እንተኾይኑ ሕማም ስእነት-ድቃስ ክበሃል ይኸኢል። ከምቲ ዝበልከዮ ከኣ ኣብ ጥዕናን ካልእ ንጥፈታትናን ጸልዋ ኣለዎ።

ግዚያዊ ድቃስ ምስኣን ምስ ዝተፈላለዩ ምክንያታትን ለውጢታትን ተኣሳሲርም ከጋጥሙ ይኸኢሉ እዮም። እዚ ዓይነት ጸገም ምስቲ ኣጋጢሙ ዝርከብ ጸቕጢ ወይ ለውጢ ንቅሩብ ቀጸሉ፡ እቲ ጠንቂ ምስ ተኣልዮ ዝገድፍ እዩ። ንንውሕ ዝበለ ግዜ ምስ ዝጸንሕ ግን ሃሲዮ ከሰዕብ ይኸኢል። ሕዳር ሕማም ናይ ምዃን ተኸኢሎ እውን ክህልዎ ይኸኢል። ናይ ድቃስ ሕማም ወይ ሕዳር ሕማም ተባሂሉ ከግለጽ ዝከኣል ድማ ግዜ ምስዝውሕን ኣብ መዓልታዊ ንጥፈታት ጸገማት ክፈጥር ምስዝጅምርን እዩ። ስለዚ ካብዚ ተበጊስኪ ኣብ ምንታይ ኩነታት ከምዘለኹ ከትግምግማ ትኸኢሉ።

እንታይ እንተገበርኪ ይሓይሽ ንክበል፡ መጀመርያ መገባእኡ

ወይ ጠንቁ ምፍላጥ እዩ። ብድሕሪዚ እቲ እቲ ጠንቂ ብቐሊሉ ክፍታሕ ዝኸኢል እንተኾይኑ ፍታሕ ምንዳይ እዩ። ምክንያቱ ዝብዝሐ ናይ ድቃስ ጸገማት ነቲ ዘጋጠመ ኩነት ዘይምቕባል ወይ ካብኡ ከትሃድም ምፍታን ዘሰዕበ እዩ። ነቲ ዘለኪ ናይ ድቃስ ጸገም መፍትሒ ክኸውን ኣልኪ ከም መስተ፡ ቡን፡ ሻሂን ካልእ ወልፊታትን፡ ፊልም ወይ TV ብብዝሒ ምርኣይ ዝኣመሰለ ተዘውትሪ እንተኾንኪ እዚ መፍትሒ ዘይኮነ ንናይ ድቃስ ጸገም ዘጋድድ ብምዃኑ ምግዳፉ ወይ ምንካዩ ከድልዩኪ እዩ። ኣደቓቕሳ፡ ዓይነት መደቀሰ፡ መተርኣስ፡ ናይ ለይቲ ክዳውንትን ካልእን እውን ተራ ክህልዎም ስለዝኸኢል ከተስተብህልሎም ጸብቑ እዩ። ጠንቂ ስእነት ድቃስ ዝኾኑ፡ ውሽጣዊ ሕማማት እውን ስለዘለው፡ ጠንቂ ክኸውን ዝኸኢል ሕማም ከይህልወኪ ኩነታት ጥዕናኺ ምምርማር ከድልዩኪ እዩ።

ካልኣት ጠቐምቲ ነገራት እውን ክንጠቅስ። ኣካላዊ ምንቅስቃስ፡ ስሩዕ ኣመጋግባ፡ ኣካላዊ ጽሬት፡ ስሩዕ ናይ ጥዕና ክንከን፡ ኣብ እዋን ሰዓታት ድቃስ ካብ መነቓቓሒ (caffeine) መስተታት ምቕጣብ፡ ካብ ወልፊ ነጻ ምዃን ዝኣመሰለ ነቲ ጸገም ኣብ ምፍጥስ ሓገዙቲ እዮም። ካብ ዓቕምኺ ንላዕሊ እንተኾይኑ ግን ናብ ሕክምና ኬድኪ ረዲኤት ክትረኽቢ ንምሕጸን። ምክንያቱ ቀልጢፉ ክፍወስ ዝግብኡ ሕማማት ምስ ምንዋሕ ግዜ ናብ ኣዝዩ ሓደገኛ ሕማማት ክቐየር ከምዝኸኢል ኣብ ግምቲ ምእታው ይደሊ።

ኩርናዕ ካርቱን

ደቀንስትዮ ዓለም

ማርጋሪት ሃሚልተን፡

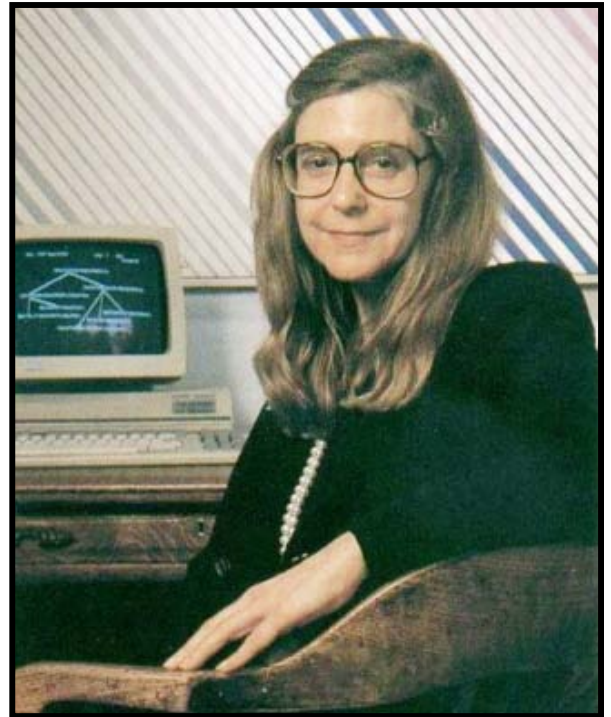
ተልእኾ መንኲርኮር 'ኦፖሎ' ዘወተት ሊቅ

ተስፋ-አለም የማኅ

አብ ታሪኽ ዳህሳስ ጠፈር፡ ዛሬት 12 ሰብ ጥራይዮም አብዛ ኣንቃዕሪርኻ እትርኣ ፕላኔት ወርሒ እግሮም ከንብሩ ክኣሎም ዘለዉ። እቲ ቅድሚኡ ኹሎም ዝረገጸ ግን ኣመሪካዊ ነይል ኣርምስትራንግ እዩ። ነዚ ጠፈርተኛ ምስ ካልኣዩ ሓዚ ብ20 ሓምለ 1969 ኣብታ ፕላኔት ዝዓለበት መንኲርኮር ጠፈር ከኣ፡ 'ኦፖሎ-11' እዩ።

ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካን ሕብረት ሶቪትን፡ ኣብቲ እዋን ንፕላኔት ወርሒ መን ቀዲሙ ዳህሳሳ ኣብ ህልኽ ዝመልኦ ውድድርኦን ተሸሚመን ነይረን። እዚ ከኣ፡ ናብታ ፕላኔት ክትበጽሕ ምኽኣል ከም ምልክት ኩሉ መዳያዊ ሓይልን ልዕልናን ይጥምታኡ ስለ ዝነበራዮ። ክልተኣን ሃገራት ዘካየዱኦ ፈተነታት ብተደጋጋሚ ክፈሽል ተራእዮ። ኣብ መወዳእታ ግን ኣመሪካ ነቲ ኣብ ከቢድ ጭንቀት ሸሚመዋ ዝነበረ ተደራራቢ ፍሽሊ ብመንኲርኮር 'ኦፖሎ-11' ደበሳዮ። ዓለም ከኣ፡ ነቲ ዳርጋ ምሉእ መዓልቲ ኣብ ባይታ ናይታ ፕላኔት ክሰራሰር ድሕሪ ምውዓል፡ ንመጽናዕቲ ዝኸውን 21.5 ኪሎሚራም ሓመድን ኣእማንን ተማሊኡ ዝተመልሰ ጠፈርተኛ ብኣንክር ተዓዚቡዮን ወዲሶዮን። እዚ ዓቢ ሕልሚዚ ግን ብዘይ ተራ ናይ ሓንቲ ሊቕ ጓለንስተይቲ ፊዲሙ ከገሃድ ኣምባይ ምኽኣሉን ነይሩ። ከምቲ ጸዓዱ ከምስሉ ከለዉ “ነፍሲ-ወከፍ ዕወት ሰብኣይ ብድሕሪኡ ሓያል ጓለንስተይቲ ኣላዮ” ዝብሉ፡ ኣርምስትራንግውን ተልእኾኡ ብዓወት ንኸፍጽም ብድሕሪ መጋረጃ ኮይና መሪሕ ተራ ዝተጻወተት ጓለንስተይቲ ነይራዮ። ንሳ ድማ ማርጋሪት ሃሚልተን እዩ።

ማርጋሪት ሃሚልተን፡ ብ17 ነሐሴ 1936 ኣብ ክፍለ-ሃገር ኢንዲያና፡ ኣመሪካ ተወሊዳ። ኣቦኣ ተፋላሳፋይን ገጣምን ብምንባሩ፡ ናይ ስነ-ፍልጠትን ስነ-ቁጽርን ዝንባለ ንኸሓድራ ኣኸኢሉዋዮ። ኣብ ዓውደ-ትምህርቲ ስነ-ቁጽሪ ጸቂጣ ድሕሪ ምጽናዕ ከኣ፡ ብ1956 ኣብ ኮላጅ ኤርልሃም ብቐዳማይ ዲግሪ ተመረቐት። ብድሕሪዚ ዋላኳ ናይ ማስተርስ ዲግሪ ትምህርታ ክትቅጽል መዲባ እንተነበረት፡ በዓል-ቤታ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ሃርቫርድ ሕገ የጽንዕ ብምንባሩ፡ “ቅድም ንሱ ክውድእ ኣለዎ” ኢላ መደባ ኣወንዘፈቶ። ብሕጽረት ፖዝብ ካብ ትምህርቱ ንኺይሰናኸል ኢላውን ስራሕ ምምህርና ጀመረት።

ብራንደይስ እንተቐጸለት ኢላ ናብ ከተማ ቦስተን ገባዘት። ቅድም በዓል-ቤታ ትምህርቱ ክውድእ ስለዝነበረ ግን፡ ሕጂውን ንዕኡ ንምሕጋዝ ክትብል ስራሕ ኣቐደመት። ብ1960 ኣብ ቤተ-ፈተነ ናይ ኢንስቲትዩት ቴክኖሎጂ ማሳቹሲትስ ብግዚያውነት ተቐጽረት። እቲ ስራሕ፡ ኩነታት ኣየር ኣብ ምትንባይ ዝሕግዝ ‘ሶፍትዌር’ ምምዕባል ነበረ። ድሕሪ ናይ ሓደ ዓመት ስራሕ፡ ማርጋሪት ኣብቲ ቤተ-ፈተነ ናይ ፊለማ ወተሃደራዊ ስርዓተ-መከላኸሊ ነፈርቲ ንኣመሪካ ከማዕብል ኣብ ዝተበገሰ ‘Semi-Automatic Ground Environment’ ዝተሰማየ ፕሮጀክት፡ ምስ ካልኣት ክኢላታት ከም ነዳፊት ሶፍትዌር ኮይና ክሳብ 1963 ክትጻዕ ባብ ተራሕወላ። ድሕሪ ብዙሕ ጻዕርን ድኻምን ከኣ፡ ንነፈርቲ ወግኦ ሕብረት ሶቪት (ብፍላይ ነተን ኑክሌላዊ ቦምብ ክሸከማ ዝኸኣላ ስትራተጂያውያን ነፈርቲ) ብርሑቕ ኣብ ምልላይ ዝሕግዝ ምስ ራዳር ተተሓሒዙ ዝሰርሕ ፍሉይ ሶፍትዌር ኣማዕበለት። በዚ ዝተመሰጠሉ ሊቃውንቲ ናይቲ ኢንስቲትዩት፡ ማርጋሪት ኣባል ናይቲ ንበረራዊ ተልእኾ መንኲርኮር 'ኦፖሎ-11' ዘገልግል ሶፍትዌር ንምምዕባል ዝሸባሸብ ዝነበረ ብኣስታት 400 ፍሉጣት መሃንድሳት ዝቐመ ጉጅላ ክትከውን ዕድመ ኣቐረቡላ።

ድሕሪ ግዜ፡ ማርጋሪት ናይ ስነ-ቁጽሪ ትምህርታ ኣብ ዩኒቨርሲቲ

ማርጋሪት ምስቲ ጉጅላ ኮይና ነቲ ስራሕ ድሕሪ ምጀማራ፡ ነዊሕ

ከይጻንሐት ዳይሬክተርን ተቆጻጸሪትን ናይቲ ፕሮጀክት ከትከውን ተመዘዘት። ኣብቲ እዋን፡ ብዛዕባ ምህንድስና ሶፍትዌር (software engineering) ይኹን ኮምፕዩተር ሳይንስ ዘስተምህራ ኣብያተ-ትምህርቲ ስለዘይነበሩ፡ ንዕላኡቲ ‘ሶፍትዌር’ ዝብል ቃል ወይ ኣምርውን ስለዘይነበረ፡ እቶም ብማርጋሪት ሃሚልተን ዝምርሑ ሊቃውንቲ ነቲ ዝተዋህበም ዕማም ካብ ውልቃዊ ተመኩርኦም ተበጊሶምዮም ክወጥሱ ዝጽዕሩ ነይርዎም። ሽዑ ማርጋሪት፡ ነቲ ምስ ብጻታ ኮይና ትደኽመሉ ዝነበረት ሶፍትዌር ናይ ምምዕባል ስራሕ፡ ‘ኮምፕዩተር ኢንጂነሪን’ ዝብል ስም ሃበቶ። ኩላቶም መሳርሕታን ሓላፍቲ ናይቲ ዩኒቨርሲቲን ግን ነዚ ምስ ስምዑ፡ “ናይ ብልባ ድያ?” እናበሉ ሰሓቆዋን ሓጨጨፍላን። “ነዚስ ኢንጂነሪን ከትብልዮ? ዓጉብ!” እናበሉ ከምጉትዎ ዝፈተኑውን ውሑዳት ኣይነበሩን። ምስ ግዜ ግን ስነ-መገብታ ስዒሩ - ምምዕባል ሶፍትዌር ኣዝዩ ዓሣቂኡን ኣገዳስን ስነ-ፍልጠታዊ ዓውዲ ምዃኑ እናተጋህደ መጸኢ።

ዕላማ ናይቲ ብጠላብ ትካል ምርምር ጠፈር ኣመሪካ (ናሳ) ዝምዕብል ዝነበረ ሶፍትዌር፡ በረራዊ ተልእኾታ መንኮርኮር ብርሑቕ ንምቁጽጻር ነይሩ። ከንዲ ዝኹነ ማርጋሪት፡ እታ መንኮርኮር ኣብ እዋን በረራ ጸገማት ምስ ዘጋገማ ካብ ቁጽጽር ወጻኢ ቅድሚ ምዃና ነቲ ጸገማት ብቐጽበት ዘለሊ፡ ስርዓተ-ኮምፕዩተር ናይታ መንኮርኮር ካብ ስራሕ ወጻኢ ኣብ ዝኹነሉ ከኣ ነቲ ዝዓቀበ ሓበሬታ ስርሲሩ ብምውጻእ ንዕሉ ኣንቢቡ ነቲ ቴክኒካዊ ጸገማት ዝፈትሖ ተወሳኺ ሶፍትዌር ኮዳሎ ሓሳብ ኣቐረበትን ኣብኡ ጸቂጣ ሰርሐትን።

ማርጋሪት ከም ሓላፊት (ማናጀር) ናይቲ ፕሮጀክት መጠን፡ እታ መንኮርኮር ተልእኾኡ ብዓወት ፈጻሚ ብዓወት ከም እትምለስ ኣብ ምግባራ ዝያዳ ሓላፍነት ስለ ዝተሰምዐ፡ ኣብ ትርፌ ግዜኣ (ለይቲ) ከይተረፈ ነታ ላውረን ዘጠመቐታ ህጻን ጓላ ሒዘ ኣብቲ ቤተ-ፈተን ምርምር ከተካይድ ትሓድር ነበረት። ላውረን፡ ተግባራት ኣደኣ ጸወታ ኮይኑ ስለዝሰምዓ ዝነበረ፡ ኣብ ጐድና ኮይና ንዝዝገበረቶ ከትደግም ህርድግ ትብል ነበረት።

ሓደ ምሽት ማርጋሪት ኣብቲ ቤተ-ፈተን ከም ኣመላ ደኒና ምርምር እናካየደት እንከላ፡ ላውረን ኣብቲ ኮምፕዩተራዊ መቐጻጸሪ ገለ ነገር ጠወቐትዎ። እቲ መቐጻጸሪ ብኡ ንብኡ ግብ ኢሉ ብምጥፋእ ስርሑ ኣቋረጸ። ቦቲ ኩነታት ዝሰንበደት ማርጋሪት፡ ጠንቁ ንምፍላጥ መርመራ ምስ ኣካየደት፡ እቲ መቐጻጸሪ ኣካል (command module) ኣብ በረራ እንከሎ ላውረን ብዘይፍላጥ ነቲ ናይ ቅድመ-በረራ ፕሮግራም ጠዊቓ ናብ ስራሕ ከም ዘእተውቶ ኣረጋገጸት። ሽዑ ኣብ ኣእምሮኣ ሓደ ሓሳብ ብልጭ በላ። ንሱ ድማ፡ ኣብ እዋን በረራ መንኮርኮር ‘ኦፖሎ-11’፡ እቲ ጠፈርተኛ ካብ ዘይምስትውዓል ከምዚ ዓይነት ጌጋ ምስ ዝፍጽም፡ ዕጫኡን ዕጫታ መንኮርኮርን ጥፍኣት ከም ዝኸውን ክበርሃላ ከኣለ። እቲ ምክንያት፡ እቲ ናይ ቅድመ-

በረራ ፕሮግራም ምስ ዝኸፈት፡ ከቢድ ጽዕነት ፈጠሩ ንኹሉቲ ናይ ጉዕዞ ጠፈር ኮምፕዩተራዊ ሓበሬታ ስለ ዝድምስሱዮ። በዚ ከኣ እታ መንኮርኮር ኩብ ቁጽጽር ወጻኢ ወይ ፋሉል ኮይና ከትሕምቡብ ትጅምር ማለትዮ።

ማርጋሪት፡ ኣብ እዋን በረራ ከምዚ ዓይነት ሓደጋ ንኸየጋጥም ዝከላኸል ተወሳኺ ሶፍትዌር ምምዕባል ኣድላዩ ምዃኑ ንሓላፍቲ ናሳ ርእይቶ ኣቐረበትሎም። ንሓቶም ግን፡ “ሶፍትዌራት ምብዛሕ ጸገማት ምርባሕ ማለትዮ።” ብምባል ንርእይቶኣ ተሓሰመዎ። ኣብ ክንዳኡ፡ “ኣብ እዋን በረራ ነዚ ናይ ቅድመ-በረራ ፕሮግራምዚ ኣይትኸፈቶ” ዝብል ናይ መጠንቀቕታ ሓበሬታ ነቲ ሶፍትዌር ለጠፍሉ።

ናሳ፡ ቀቅድሚ ‘ኦፖሎ-11’ ክልተ መንኮርኮራት ጠፈር ኣብ 1968ን 1969ን ናብ ከባቢ ፕላኔት ወርሒ ወንጨፋ ነይሩ። እታ ‘ኦፖሎ-8’ ዘጠመቓ ቀዳመይቲ ግን ኣብ በረራ እንከላ ጸገም ኣጋጢመዎ። ምስ ተወንጨፊት ኣብ 5ይ መዓልታ፡ እቲ ምስኣ ተሳፊሩ ዝነበረ ጠፈርተኛ ነቲ ናይ ቅድመ-በረራ ፕሮግራም ብጌጋ ጠዊቐ ናብ ስራሕ ኣእትዩዎ። ብኡ ንብኡ ድማ እቲ ናይ ሓበሬታ ስርዓተ-ኮምፕዩተር ካብ ስራሕ ወጻኢ ኮይኑ። ብድሕሪዚ ነታ መንኮርኮር ንምድሓን ማርጋሪትን ጉጅለኣን ብህጹጽ ተጸውዑ። ድሕሪ ናይ 8 ሰዓታት መጽናዕቲ ከኣ፡ እቲ ድሮ ብወልቃዊ ጸዕሪ ማርጋሪት ማዕቢሉ ዝነበረ ሶፍትዌር ነቲ ዝጠፍኣ ሓበሬታ ደልዩ ብምርካብ ጸገማ ከም ዝፈትሖ ገበሩ። እቲ ሶፍትዌር ኣብ በኹሪ ፈተነኡ ብግብኡ ክሰርሕ ብምክኣሉ፡ ብፍላይ ንማርጋሪት ልዑል ሓገስን ኩርዓትን ፈጠረላ። ብድሕሪዚ ናሳ ነቲ ኣቐዲሙ ዝተሓሰመ ምክርን መምሪሒታትን ማርጋሪት ብምልኣት ተቐበሎ።

ናሳ፡ ኢንስቲትዩት ቴክኖሎጂ ማሳቹስትሰን ማርጋሪት ሃሚልተንን፡ እታ ዝጸበዩዋ ዝነበሩ ዓባይ ዕለት - 20 ሓምሌ 1969 ሰዓታ ኣኼሉ ደብኽ በለት። ኣብታ ዕለት፡ መንኮርኮር ‘ኦፖሎ-11’ ንጠፈርተኛታት ነይል ኣርምስትሮንግን ቡዝ ኣልድሪንግን ኣሳፊራ ካብ መሬት ነቐላ ናብ ወርሒ ኣምርሐት። ግዳ ኣብ ጉዕዞኣ ሓይለ ጸገማት ኣጋጠማ። ኣብ ባይታ ናይ ወርሒ ከትዓልብ ሓደጎ ደቓይቓ ምስ ተረፋ ድማ፡ ተልእኾኣ ክብርዕን ምዃኑ ዘመልከት ሓይለ ናይ ኮምፕዩተር መጠንቀቕታ (ኣላርም) ከተስምዕ ጀመረት።

እቲ ጸገም ግን ናይ ሶፍትዌር ዘይኮነስ፡ ብግጉይ ኣገባብ ተገጣጢሙ ዝነበረ - ናብ ራዲዮ ናይታ መንኮርኮር ጸዓት ዝልእኽ መሳርሒዮ ነይሩ። መሃንድሳት ናሳ፡ ተልእኾታ መንኮርኮር ከይፈሸል ኣብ ከቢድ መዋጥር ተሸመሙ። የግዳስ ሽዑውን እቲ ብማርጋሪትን ብጻታን ዝተማህዘ ሶፍትዌር ደኣ ኣድሓና። እቲ ብሓደ ግዜ ዝተፈለለ ዕማማት ከም ዝዓምም ኮይኑ ዝተዳለወ ሶፍትዌር፡ ብመገዲቲ ምስታ መንኮርኮር ዝተገጥመ ካልእ ሶፍትዌራት ኣበሉ ነቲ ጸገም ኣለልዩ ባዕሉ ስጉምቲ ብምውሳድ ክፈትሖ ከኣለ። ብድሕሪዚ እታ ካብ ቁጽጽር ወጻኢ ከትከወን ተቓሪባ ዝነበረት

መንከርከር ብሰላም አብ ወርሒ ዓለበት። መሃንድሳት ናሳ ነዚ ምስ ተዓዘቡ፡ ብወሳኒ አበርክቶ ናይቲ አሽሓት ሕንጻጽት (ኩዳት) ዝሓዘ ሶፍትዌርን መሃዝቱን ምሒር ተመሰጡን ተደሰቱን። አብ መወዳእታ ከአ ናሳ፡ ነቲ ሶፍትዌር እንተላይ አብ ፕሮጀክት 'ስካይላብ' (ናይ ፈለማ መደበር ጠፈር አመሪካ) ክጥቀሙ ወሰነ።

ማርጋሪት፡ አብቲ ሞያ ምህንድስና ብደቂ-ተባዕትዮ ፕራይ ተባሒትሉ ዝነበረ እዋን፡ ክኢላ ምህንድስና ሶፍትዌር ምዃና አመስኪራ ፕራይ ዘይከውነሰ፡ ሕ.መ.አመሪካ ነታ ቀንዲ መተሃላልኽታ ዝነበረት ሕብረት ሶፊት ቀዲማ አብ ወርሒ ክትረግጽ ውን አኽኢላታ እያ። አብ መፋርቕ 1970ታት፡ ማርጋሪት ንኢንስቲትዩት ቴክኖሎጂ ማሳቹስትስ ገዲፋ አብ ሓዲ ብሕታዊ ትካል ክትግዱ ጀመረት። አብ 1976 ድማ ምስ ካልኣት መሃንድሳት ተሻራኻ 'Higher Order Software' ዝተሰምየ አብ ምምዕባል ጌታታት ዝከላኸል ሶፍትዌር ዝኸጥፍ ኩባንያ አቋመት። ክሳብ 1984 ከአ ከም ማናጀር ኮይና መርሓቶ። አብ 1986 ግን፡ ማርጋሪት ነዚ ኩባንያዚ ጠንጢና 'ሃሚልተን ቴክኖሎጂስ' ዘጠመቐቶ ካልእ ተመሳሳሊ ሶፍትዌር አብ ምምዕባል ዝኸጥፍ ናይ ባዕላ ኩባንያ መስረተት።

ማርጋሪት፡ አብ ምምዕባል ሶፍትዌር ኣፖሎ ብዝነበረቶ ፍሉይ አበርክቶ ካብ ዝተፈላለዩ ወገናት ብዙሕ ሽልማት ውሒዙላዮ። ገለ ካብኡ፡ አብ 2003 ካብ ናሳ ወርቂ መዳልያን ብዙሕ ገንዘባዊ ሽልማትን ተበርኪቱላ። እቲ ገንዘባዊ ሽልማት፡ ናሳ አብ ታሪኹ ንወልቀ-ሰባት ካብ ዝሃበም ሽልማት እቲ ዝበዝሐዮ ነይሩ። አብ 2016 እውን 'መዳልያ ናጽነት' ዝበሃል ዝኸበረ ሽልማት አመሪካ ካብ ኢድ ፕረዚደንት-ነበር ባራክ ኣባማ ተቐቢላ።

ማርጋሪት ሃሚልተን፡ እቲ አብ ፈለማ 30ታት ዕድሙ እንከላ ዘበዝሰቶ ዓውዲ 'ምህንድስና ሶፍትዌር'፡ ሎሚ ብደረጃ ዓለም ናብ ኣስታት ሓዲ ትራልዮን ዶላር ዝገማገም ርእሰማል ዘለዎ ደርማስ ኢንዱስትሪ ኮይኑ ደርኩብ። እዛ ብዓልቲ ፍሉይ ዝና ጓለንስተይቲ፡ አብዚ እዋንዚ ጓል 82 ዓመት እኖ-ሓጎ ከዓይና እኳ እንተላ፡ ነቲ አብ ማሳቹስትስ ዝተደከጎ ደርማስ ትካላ ንምምዕባል ሓኽትኮት ካብ ምባል ገና ኣየዕረፈትን።

እታ ፖሊስ እዋን “ረስኒ ካኪ”

ተመስገን ትኩእ

ካብ 1914 - 1918 ዝተኸየደ ቀዳማይ ኩናት ዓለም፡ ነቲ ቅድሚኡ ንደቂ ተባዕትዮ ፕራይ ተሓዚኡ ዝጸንሐ ሞያታት ስራሕ ክቋደሳኡ ባብ ብምኽፋት ብብዙሕ መዳያት ንህይወት ደቀንስትዮ ብሓፈሻ፡ ንህይወት ወይዘሮ ኤዲዝ ስሚዝ ድማ ብፍላይ ዝቐየረዮ ነይሩ። እታ አብ ታሪኽ

ፖሊስ ንፈለማ እዋን ማዕረ ደቂ-ተባዕትዮ ኣባላት፡ ክሳብ ብገበን ንዝጥርጠር ሰብ ናይ ምቕያድ ዕማም ዝኸይድ ጸጥታ ናይ ምኽባር ምሉእ ስልጣን ተዋሂቡዋ ብወግዲ ዝተኸትበት ቀዳመይቲ ጓለንስተይቲ እምበኣር ወይዘሮ ስሚዝ ነይራ። እዚ ዝኾነሉ ድማ አብ ምጥሕሳስ ቀውዲ 1915 አብ ሊንኮልንሻየር ዝተባህለ ቦታ ዓዲ እንግሊዝ ነበረ፡

አብ'ቲ ግዜ'ቲ ብዘይካ'ዛ እንዛረበላ ዘለና ምድብቲ ኣባል ፖሊስ ኮይና ዝተቐጽረት ወይዘሮ ስሚዝ፡ አብ መላእ ዓዲ እንግሊዝ እቲ ናይ ኩናት ሃዋህው ብዝፈጠሮ ኩነታት ተደራኽን አብ ከም መናፈሲታት፡ መደበራት ባቡራት ምድሪን ካልኣት ህዝባውያን ቦታታትን እናተንቀሳቐሳ ስነ-ምግባር ከይጥሓስን ዘይእሩም ተግባራት ከይፍጸምን ንምርግጋጽ ብወለንታኣን አብ ፓትሮላዊ ስራሕ ዝተዋፈራ ኣስታት 4,000 ደቀንስትዮ ነበራ። አብ ርእሲ እዚ 'ኣተን' አብ ፋብሪካታትን መኽዘናትን ኣጽዋር ንዝሰርሓ ደቀንስትዮ ክቆጸጹ ቦቲ መንግስቲ ዝተቐጽራ ሓያሎ ካልኣትውን ነበራ።

ተራን ስምን ስሚዝ ግዳ ዝያዳ ኹላተን ዕዙዝዮ ነይሩ፡ እዚ ዝኾነሉ ምኽንያት ድማ ልዒሉ ከም ዝተገልጸ እታ ሽው እዋን ብወግዲ ዝተኸትበት'ሞ ከም ዝኾነ ካልእ ኣባል

ሕግን ስርዓትን ናይ ምኽባር ስልጣን ዝተዋህባ እንኮ ጓለንስተይቲ ኣባል ፖሊስ ንሳ ጥራይ ኣብ ርእሲ ምንባራ ተሓታትነታውን ከም ብጾታ ብቐጥታ ንሓለቓቶም ፖሊስ ስለ ዝነበረዮ። እዛ ከም ፖሊስ ውፍይትን ቆራጽን፡ ከም ኣደ ኸኣ በቑባቑ ምንባራ ተገልጋሊ ህዝቢን መሳርሕታን ዝምስክሩላ ስሚዝ ሓያምን በዓልቲ ኒሕንያ ነይራ።

እንተኾነ ጉዳይ ክታበት ወይዘሮ ኤድዝ ስሚዝ ንምሽቱስ ኣካታዒ ኮይኑ ተረኽበ። እቲ ብ "ሆም ኦፊስ" ዝፍልጥ ሚኒስትሪ ውሽጣዊ ጉዳያት ናይታ ሃገር ብግህዶ፡ "ደቀንስትዮ ብዓይኒ ሕጊ ምሉኣት ሰባት ኣይቀጽራንዮን፡" ብምባል ደቀንስትዮ ፖሊስ ከይከተባዮ ዝምዕድ ነይሩ፡፡ ኣብ'ቲ ግዜ'ቲ ደቀንስትዮ በዚ ዝተጠቐሰ ምክንያት ኣብ ባይቶኣዊ ምርጫታት ድምጺ ክህባ ወይ ፈራዶ ክኾና ባይታ ኣይነበረን።

ስሚዝ ክስምዑ ዘዕዘምዝሙ እውን ነይሮም እዮም። ይኹንምበር ከተብታ - ኣዛዚ ፖሊስን ኮሚቴ ሓለዋን፡ ነታ ከተማ ሰሪ ኮነታት ኩናት ኣጋጢምዋ ንዝነበረ ጸገማት ኣብ ምእላይ ግደ ስሚዝ ልዑልን ኣገዳሲን ብምንባሩ ደገፎም ኣይነፈጉዋን። እዚ ንቤት ጽሕፈት ውሽጣዊ ምምሕዳር ደስ ዘየበለ ኮነታት ነቶም ንመሰላት ደቀንስትዮ ዝጸራሩ ወገናትውን ምሒር ኣበሳጭዮምዮ። ስሚዝ ግን ንኹሉ ከከም ኣመጸጽኣኡ በዲሃቶ።

ቀንዲ ስራሕ ወይዘሮ ስሚዝ ኣብ'ቲ እዋናዊ ኮነታት ዝጠልበ፡ ነተን ኣብ'ታ ከተማ ዓስኪሮም ብዝነበሩ ካኪ ዝኸዳኖም ኣሸሓት ወተሃደራት ልበን ተሰሊቡ ለይተ-ለይቲ ንጎደናታት ከተማ ግራንዛም ዘጥለቐልቐኦ ዝነበራ "ኣመንዝራታት"ን "ቀለልቲ ኣዋልድ"ን ስርዓት ኣብ ምትሓዝን ምቑጽጻርን ዘተኮረዮ ነይሩ። እዚ ብ"ረስኒ ካኪ" ክፍለጥ ዝጀመረ ተርእዮ ድማ ነበረ ንምቑጽር ደቀንስትዮ ፖሊስ ዝያዳ ድፍኢት ዝፈጠረ።

ስሚዝ፡ ከም ሱብ ለዋህ ትንበር እምበር ብስራሕ ጸወታ የለን በሃሊትያ ነይራ። ዝኾነ ምስ ባህሊ ናይቲ ከባቢ ዘይከይድ ወይ ንክብርታት ሕብረተሰብ ዝትንክፍ ጠባይ እተርኢ ጐርዞ ኣብኣ ኸላ ኣብ "ብላክ ሊስት"፡ ማለት ኣብ ጸሊም መዝገብ'ያ ተእትዋ ነይራ። እታ ሓንሳእ ኣብ ጸሊም መዝገብ ስሚዝ ዝኣተወት ከኣ ካብ ሻዓ ንድሓር ተንከስ ኢላ ናብ ኣብያተ ትያትርን ሲነማታትን ናይታ ከተማ ገጸ ክትቀርብ ኣይፍቀደላን ነበረ።

ወይዘሮ ስሚዝ ምጽእ ኢላ ኣይኮነትን ከምኡ ትገብር ነይራ። ብመጠንቀቕታ ዝሓለፈተን ሚእቲ ዝኾና "ደገ ደገ ዘብዝሓ" ኣዋልድን ሓምሳ "ኣመንዝራታት"ን ነይረን እየን፡፡ "ኣይፋልክንን" ኢላተን ስለ ዘይተኣደባ በዚ ዘይሓለፈለን

ካልኣት ኣርባዓ ኣንስቲ ግን ምስ ምንዘርና ብዝተኣሳሰር በደላት ተኸሲሰን ኣብ ቅድሚ ዳያኑ ብምቕራብ ግቡእ መቐጸዕተን ተቐቢለን። እዚ ኹሉ ድማ ፍረ-ጸዕሪ ስሚዝ'ዩ ነይሩ - ዓወታት ናይታ ተባዕን ናይ መጀመርታን ምድብቲ ኣባል ፖሊስ።

እዛ ቅድሚ ምክታባ ኣሕራሲት ዝነበረት ቀዳመይቲ ፖሊስ ናይ ዓለም ነቶም "ሓደራ" ኢሎምዋ ናብ ዕስክርና ዝኸዱን ካብ ኣባይቶም ርሒቆም ዝነበሩን ሰብኡት ኣንስቶም ብድሕሪኦም እንታይ ይገብራ ከም ዝነበራ ብምሕባርውን ዘይእመናት ኣንስቲ ሓዳር ጉደን ኣብ ኣእዛን ሱብ ኪዳነን ከይበጸሕ ብምስጋእ ስጋእ ክብላን ካብ ጌጋ ክድሕናን እጃማ ኣበርኪታያ። ብብዙሓትውን ተናኢዳትሉ። በንጻሩ እተን "ምስላይ ኣንስቲ ሰብኡት መሰል ምግሃስን ነውርንዩ" በሃልቲ ግን ኣንጻራ ደቢለን።

እቲ መንእሰያት ደቁ በቲ ሽዑ እዋን እኹል ወይ ብቐዕ መድሃኒት ዘይርከቦ ዝነበረ ግኑን ሕማም መውሰዕ ከይልከፋ ከብዱ ሓቕፋ ዝሓድር ዝነበረ'ሞ ብዕቱብ ስራሕ ስሚዝ ጸባ ዝሰተየ ህዝቢ ከተማ ግራንዛም፡ ነዛ ኣብነታዊትን ቀዳመይቲ ጓለንስተይትን ዝኾነት ኣባል ፖሊስ፡ "መዋእልን ጥዕናን ይሃብኪ!" ኢሉ ከምርቓ እንከሎ፡ እተን ብሰንኪ'ዛ "ርግምቲ" ፖሊስ ምስ "ሱብ ካኪ" ድሌተን ካብ ምፍጻም ብምዕጋተን ዝተቐየማ ድማ ነታ ከተማ ኩቦ ደርብየናላ እየን። ስሚዝ ግን ክሳዕ ለይቲ ሎሚ ብብዙሓት "ከምኣስ የብዝሓየን!" እናተባህለት ክትምረቕን ክትምጐስን ትነበር ኣላ።

ጥርጉጥ

“ . . . ክሳብ ዝበኪ 'የ ኹይን”

ፕሮፌሽናል ተቆዳዳሚት ሞሳና ደበሳይ

ኤርምያስ ገብረልዑል

ቀዳመይቲ ኤርትራዊት ፕሮፌሽናል ተቆዳዳሚት ብሽክለታ እያ። እዛ ምስ ሽርቼቶ ስትራቴጂ ኣለረ ዝተባህለት ክሉብ ብሽክለታ ባንዲራ ኤርትራ ብዘለዎ ማዕረግ ወዳደር ዘላ ተቆዳዳሚት፡ ካብታ ሰለሰተ ተቆዳደምቲ ብሽክለታ (ፍረቓልሲ፡ ክንድሽክን መኸሰብን) ንኤርትራ ዘበርከተት ስድራ ደባሳይ እያ ወጸላ - ሞሳና ደበሳይ! ዝቐልጠፈት ተቆዳዳሚት ኣፍሪቃ 2018 ብምዃን ወርቂ መዳልያ ዝወሰደት ኣብነታዊት ዜጋ እያ። ኣብ ኢጣልያ ንኣተካይዶም ዘላ ውድድራት ኣመልኪታ ምስ መጽሔት ኣግክዞ ብስካይፕ ቃለ መገትት ኣካይዳላ - ሰናይ ንብላ።

♦ ቀዳማይ ፕሮፌሽናል ውድድርኪ እንታይ ይመስል ነይሩ?

ፈለሚ ውድድረይ ክሮኖ ሜተር እዩ ነይሩ። 7 መስከረም 2018 ዝተኻየደን 2.2 ኪሎሜተር ዝሸፈነን ጸወታ እዩ። በዚ ጸወታዚ ምስ ኤውሮጳዊ ውድድራት፡ ንፕሮፌሽናል ጉዕዞይ ኣሃዱ ኣለጀሚረዮ። ድሕሪቡ ቀጸለ ኣብ ናይ ዙር ውድድራት ተሳቲፊ። ዘመዝገብኩዎ ውጽኢት ከም ጀማሪት መጠን ጽብቕ ነይሩ። ኣካይድቲ ክለባይ እውን ቦቲ ውጽኢት ዕጉባት እዮም።

♦ ኣብ ኤርትራ ምስ ዝሰርዑ ውድድራት ዘለዎ ፍልልይ እንታይ ይመልስ?

ኣዝዩ ፍልልይ ኣለዎ። ርሕቀት ናይቲ ውድድር፡ ቅዲ ኣጸዋውታ፡ ኣብ መንጎ ተቆዳደምቲ ዘሎ ህልኽ፡ ፕሮናፊ... ወዘተ. ከም ፍልልይ ክጥቀስ ይከኣል። ኣብ ሃገርና ንደቀኣብና ዝሰራዕ ውድድር ርሕቀቱ ሓጺር እዩ። ምስዚ ናይ ኢጣልያ ከወዳድሮ እንክለኽ “ቡዳሂ” ክብሎ ኣይክእልን። ብተወሳኺ ኣብ ሃገርና ጸዕቂ ውድድራት የለን - ብፍላይ ናይ ቦረኻ ጸወታታት ውሑድ እዩ። እዚ ልምዲ ዚእትቀንዲ ብድህ ኣብ ፕሮፌሽናል ውድድረይ እዩ ነይሩ። ኣብ ዓመት ክልተ ወይ እውን ሰለሰተ ናይ ቦረኻ ውድድራት እዩ ዝሰርዓልና። ልዕሊ ኹሉ ሜላ ኣጸዋውታ፡ ናይ ሰማይን ምድርን ፍልልይ ኣለዎ። ኣብ ዓድና፡ ናይ ምትሕልላው ጸወታ ኢና ነባይድ። ዋላኳ ኣሰልጠንቲ ክሉብ ዓራግ ናትና ጸወታ ክንክተል እንተሓተቱና፡ ንሕና ተቆዳደምቲ ግን ኣብ ጸወታ ክንትሓለላው ኢና ንመርጽ። እዚ ኣዝዩ ሃሳዩ እዩ። ናህሪ ጸወታና ባይታ ዝተበጥ ዘሎ በዚ ምክንያት ዚእዩ። ኣብ ፕሮፌሽናል ጉዕዞ፡ እቲ ምስጢር ሓደ እዩ። እናተበራረኻ ናህርኻ ምዃይ እዩ። እናተበራረኻ ምስ ዘይትንህር ንውሪ ከምዝፈጸምኻ እዩ ዝሕሰብ።

ኣብ ልምምድ ኮነ ጸወታ፡ ነዚ ሓሳብዚ ስለዘይለመድኩዎ፡ ቦቲ ዝፍጠር ዝከበረ ናህሪን ዝሕተቶ ናይ ምስሓብ ትእዛዝን ክሳብ ዝበሽኹሉ እዋናት ነይሩ። ምክንያቱ፡ ከም ናይ ሃገርና ውድድር ስለዘይኮነ፡ ኣብዚ ሕጂ እዋን ክሳብ 40 ኪሎሜተር ኣብ ሰዓት ዝጓዝ ውድድር ኣብ ምዃይ እርከብ። ብዘይካዚ፡ ኣብ ሃገርና ዋሕዲ ደቀኣብና ተቆዳደምቲ ኣሎ። ኣብ ኢጣልያ ግና ልዕሊ 150 ተቆዳደምቲ ዝሳተፍሉ ውድድር ምህላው ፍሉይ ይገብር።

♦ መሰረት ናይ ሓደ ቅዲ ኣጸዋውታ፡ ኣሰልጣኒ እዩ። ዓለምቲ ብሽክለታ ክለባት ደቀኣብና ኤርትራ እንታይ ለውጢ ክገብሩ ኣለዎም ትብሉ?

ዓለምቲ ብሽክለታ ሃገርና፡ ንዋሕዲ ውድድርን ካልእ ናይ መሳለጥያ ሕጽረታትን ብዲህም ዘካይድዎ ዘለው ጸዕሪ ከይኣድኩ ክሓልፍ ኣይደልን። ይኹንምበር፡ ምስ ዝተመደበልና ውድድር ኣሳገዮም እዮም ልምምድ ዝሰርዑልና። ስለዚ፡ ርሕቀት ውድድር እንተ ዝውሰኽን ጸዕቂ ጸወታታት እንተዝህሉን መሳጢ ጸወታ ምተርእየን ዕብየት ድማ ምተመዝገበን። ከምቲ ናይ ደቂተባዕትዮ ውድድራት ናይ ደቀኣብና እውን ብማዕርነት መሳጢ ኮይኑ ምቕረብ። ብፍሉይ ግን፡ ደቀኣብና ኣሰልጣኒ እንተዝፈርያ

ንውድድር ደቀንስትዮ ብሽክለታ ድርሲት ምፈጠረ። ምክንያቱ፡ ብፍላይ ተቆዳዳሚቲ ዝከበረት ምስ እትኸውን ንዘሉና ጸገማት ብቐረባ ከትርድኡ ምክላላት ዝብል ርእይቶ ኣለላ። ሓደ እዋን ከም ገዲም ተቆዳዳሚት ምብራቕ ዝኣመሰላ ናብ ዓውዲ ቅድድም ብሽክለታ ዝተመልሳሉ ኣጋጣሚ ነይሩ። ብወካይ፡ ዓቢ ድርሲት ፈጠራትልና ነይሩ እብል። ጸገማትና ብቐረባ ይርድኡን ፍታሕ ንምምጻእ ድማ ትጽዕርን ነይሩ።

♦ ደረጃ ቅድድም ብሽክለታ ደቀንስትዮ ከዓቢ እዋናዊ ፍታሕ እንታይ እዩ ትብሊ?

ኣዝዩ ኣገዳሲ ኣብ ዘይኮነ ውድድር፡ ከም መዳለዊ ንውድድር፡ ኣብ ጎድኒ ደቂቲባዕትዮ ተቆዳዳሚቲ ከምእንወዳደር እንተዝገበር፡ ዝካድ ናህሪ ምተመዝገበ። ብተወሳኺ፡ ከም ናይ ደቂቲባዕትዮ ኣብ ዞባውን ኣህጉራውን ውድድራት (ዙሪት) ባይታ እንተዝፍጠር ቅድድም ብሽክለታ ደቀንስትዮ ምብረኽ። ንኣብነት፡ ብዘይካ ኣብ ውድድር ሻምፒዮን ኣፍሪቃ ብሃገራዊት ፓንታ ኤርትራ ዝተመዝገበ እዋናዊ ጸወታታት ናይ 2018፡ ናይ ዙር ውድድር ምስ ፓንታይ ዘይምክያደይ ኣብ ተሞክሮይ ጽልዋ ከምዘለዎ ተሓቢረ እዩ። ስለዚ፡ ኣብ ናይ ዙር ውድድራት ምስታፍ ኣዝዩ ኣገዳሲ እዩ።

♦ ናብ ክላሳ ሽርቪቶ ስትራዲሊ ኣላረ ብኸመይ ተጽእኖ ኣለዩ እቲ መስርሕ ኣብ 2015 እዩ ጀመሩ። ኣብ ጀርመን ዝቐመጥ ኣኮይ

ተሰፋኣለም ሓፋሽ ብዛዕባይ ነታ ክላሳ ሓቢርዎ ነይሩ። ኣብቲ እዋን ናይ ደገ ተቆዳዳሚቲ ናይ ምፍራም መደብ ኣይነበረን። ኣብ ርዋንዳ ኣብ ዝተኣንገደ ውድድር ሻምፒዮን ኣፍሪቃ 2018 ኣብ ከርኖ ሜተር ምስ ተዓወትኩን ኣብ ናይ ጸርግያ ውድድር ከኣ ቀዳመይቲ ምስ ወጻእኩን ግና፡ እቲ ናይ ምስግጋር መስርሕ ጀመረዎ። ንኸልተ ዓመታት ድማ ኣፈሪቃ ምስ፡ ድሮ ኣብ መስርሕ ምስግጋር ፍርቂ ናይ ቀዳማይ ዓመት ውዕላይ ሓለፉ ኣለዎ።

♦ ኣትሞትኪ፡ ዝከበርም ሓገዝ...

ኣትሞተይ ካብ ነዊሕ ዓመታት ኣትሒዞም ዝመዓዱኒ እንተለዎ፡ ተሰፋ ዘይምቐራጽ እዩ። በዚ ድማ ኣብ ስድራና ተሰፋ ምቐራጽ ዝበሃል የለን። ብፍላይ ኣብዚ ሕጂ እዋን፡ ምስ ተሞክሮይ ብምጽጻር ውድድር ኣብ ዝበርትዓኒ ግዜ፡ መኽሰብ ሓወይ እንታይ ክገብር ከምዘለኒ ከምዕደኒን ሞራል ክህበኒን ጸኒሑን ኣለዎ።

♦ ባንዴራ ኤርትራ ዘለዎ ማልያ ወዲኺ ምውድዳርኪ ዝፍጠረልኪ ሞባላት?

ኣብ ኢጣልያ ሓያለ ተቆዳዳሚቲ ላቲን ኣመሪካ ኣለዎ። ከርእያኒ እንከለዎ፡ ካብኡ ዝመጸእኩ ዝመስለን ውሑዳት ኣይኮናን። ኣብ ማልያይ ዘሎ ባንዴራ ምስ ረኣየ፡ “ኤርትራ ኣባይ እያ ትርኩብ?” ዝብል ሕቶ የስዕባለይ። ስለዚ፡ ኣተኩሮ ገደረን ምሕታተን ዝፈጥረለይ ፍሉይ ስምዒት ኣለዎ።

ይብሉ ነበሩ!

“ምንባር ዝተመነዎ ቁማል፡ ኣብ ኢድ ቆናኒት ይስዕስዕ!”

አልጌና ወልደማርያም

ሓዲጋ ወዝቢዮ ክበሃል ሰሚዕና ንኸውን። ኣብ ገሊኡ ግና ወዝቢ ክትብሉ ኣይከኣልን። ተዓዳሚ ጋሻዮ። ባዕልና እንዕድሞ ሓደገኛ ጋሻ! ኩልና ከምእንፈልጦ ሓዲጋ ዝሰምዕ ልብን፡ ዝርዳእ ኣእምሮን የብሉን። ንሕና ኢና ክንርሕቀሉ ዝግባእ እምበር፡ ንሱ ክእለየልና ዘይሕሰብዮ። ናይ ኩሉ ሓዲጋታት እኳ እንተዘይኮነ ናይ ዝበዝሐ ባዕልኻ እትዕድሞ ሓዲጋታት መበገሲት ሓንቲ እያ። ከም ቃል “ሸለልትነት!” ትበሃል፤ ይብሉ ነበሩ!

ናይ መወዳእታ ዓለምዮ ከም እተባህለ፡ መኪንኡ ብፍጥነት ዝመርሕ ሰኽራም ኣውቲስታ፡ ምስ መኪና እንተ ዘይተጋጭዮ፡ ገረብ ወይ መንደቕዮ ዝጽበዮ። በዚ ዝመጽእ ሓዲጋስ ወዝቢዮ ይበሃል? ኣይፋሉን! ወልመጥመጥ ንሓዲጋባ። ብዘይ ናይ ውድድር ኩነት፡ ኣብ ማእከል ከተማ ወይ ኣብ ኣጻድፍ፡ ብመኪና ይኹን ብሞቶር ሳይክል ኣዝዮ ተኣፋፊ ናይ ቕድድም ውድድር ዝገብሩ መንእሰያት እውን ኣለዉና። እንታዮዚ? ድፍረት ዋላ ሂወት ዝኸፈሎ ውድድር? ‘ሰራም ጤል’ሲ ኣብ ዳስ ነብሪ ከይዳ ትዕጠቕ! እዩ ነገራቱ።

ኣብ ጸታዊ ስምዒት፡ ሴማፎር፡ ፌርማታን ትራፊክን ከምዘየለ እናፈለጠት፡ ንደቂ ተባዕትዮ ዝሰልብን ኣብ ዘይሓሰብዎ ዘውድቅን፡ ቕራጽ-መራጽ ተኸዲና፡ ብባህሊን ልምዲን ክሸፈን ዝግባእ ክፋል ኣካላታ ቀለዓ፡ ብጸላም እትዛወር ጓለንስተይቲ፡ እንታይ’ያ ክትብል እያ ትፍትን ዘላ? እዛ ጓል ናይ ዓመጽ ሓዲጋ እንተ ኣጋጢምዋ፡ መን ዘምጽእ ሓዲጋ ኢና ክንበል? ንበደል እቲ ዓማጺ ከምዘለዎ ወሲድናን ፎኢ ኢልናን፡ እታ ጓል ነቲ ሓዲጋ ከመጽእ ናይ ዝሓር ርእሳ ድፍኢት ፈጠራ’ያ። ‘ስጋ ሒዝካ ዝብኢ ምጽዋዕ’ እዩ ነገራቱ። ይብሉ ነበሩ!

ዕምቆቱ ኣብ ዘይትፈልጦ ቀላይ፡ ብዘይ ዘነይት ናይ ምሕንባስ ክእለት፡ ቀላይ ረኺቢ ኢልካ ብድፍረት ክዳንካ ኣውጺእካ ምንቋትከ ምስ ምንታይ ይቕጽር? ‘ምንባር ዝተመነዎ ቁማል’ሲ፡ ኣብ ኢድ ቆናኒት ከይዱ ይስዕስዕ! ድዩ ዝበሃል? ኣብ ከምዚ ህምት ህይወትካ እንተስኢንካ፡ እቲ ዜና እንታይ’ዩ ክኸውን? “ብሓዲጋ ምጥሓል ሞይቱ” ወይስ “ንሓዲጋ ምጥሓል ከይዱ ተላኺፍዎ?” ይብሉ ነበሩ!

ኤዱ መሓዛይ ንሸለልትነት ካልእ ስምያ ተውጸሉ። ብዘገርም

ግርምቢጥ እዩ። ‘ርግእ ምባል!’ እያ ትብሉ። ብሰሪ ሸለልትነታ ቲሺ ናይ ገዝኣም ኣቃጺላ፡ ኣብ ኣውቶቡስ 3 ሽሕ ናቕፋ ተሰሪቓ፡ ወርቂ ካቴና ናይ መሓዛኣ ኣጥፊኣ፡ ከተስታርር ፌር ረሲዓ ብምኻዳ ክሳብ 10 ካምቻታት ኣሕሪራን... (እቲ ዝርዝር መወዳእታ የብሉን) እዚ ገይራ ከተብቐዕ ግን፡ ክትጥንቀቕ ኣይትሓስብን። ምጥንቃቕ ነብስኻ ምርባሽ ኮይኑ ስለዝስምዓ፡ ንሸለልትነት (ብናታ መግለጺ ርግእ ምባል) ከም ኣማራጺ ትወስዶ። ክምዕዳ እንተፈቲነ፡ ‘ሰቕ እስከ በል ተረቢሾም (ተጠንቂቕም) 70 ዓመት ዝረገጹ የለዉን!’ ትብለኒ። ጥንቃቕ ምጭናቕ ስለዝኾነ፡ ኣመና ጥንቂቕ ዕድመኡ ሓጺር’ዩ ዝብል እምነት ኣለዋ። ሸለልትነት ብዘምጽእ ሓዲጋ ዕድመኻ ኣብ ዕስራታት ምሕጻር ከምዘሎ ኣየስተውዓለትን። ‘ሃላይ ሃመማስ ኣብ ውዑይ ጸባ ምሕንባስ የወናውኖ!’

ፋንታ መሲልዎ፡ ኣዲኡ ኣብ ንቡር ቦታኡ ከየቐመጡዮ ዝኸደት ኣቶቶ፡ ጠምጠም ኢሉ ዝሰተየ ሓደ ቆልዓ ይፈልጥዮ። ኣቶቶ ምስታይ እሞ ኸኣ ኣብ ቆልዓ ሳዕቤኑ ንኹላትና ንጹር’ዩ። እዚ ሓዲጋ ግን ሕጂውን ብሸለልትነት ዝመጽዮ። ብሕብሪ ፋንታን ኣቶቶን ተመሳሰልቲ ስለዝኾኑ፡ ኣቐዲምካ ጥንቓቕ ምግባር ናይ ለባማት’ዩ። ኣዲኡ ነቲ ቆልዓ ክትልብምን ክትሓሳብን ክትጥንቀቕን ከምዝነበራ ኩሉ ዝሰማምዓሉ እዩ። ከምኡ ዘይንግበር እንተኼንና ንዝደቀስ ሓዲጋ ካብ ድቃሱ ነቕኒቕካ ምብርባር’ዩ። ‘ልቢ ዝንእሳ ኣንጭዋስ፡ ብጭራ ድሙ ትጻወት!’ ድዮም ዝብሉ ዝነበሩ!

ማይ መሲልዎ ላምባ ከጭልጥ ዝኸእል ቆልዓ ከይርከብ ንደሊ እንተኼንና፡ ጥንቓቕን ርጡብነትን ክህልወና የግባእ-በእ’ዩ። ጋዝ ከየጥፈኡት ብምኻዳ ዝሓደሉት ዘቃጸለት ሰብ ይፈልጥዮ። በዚ ከምዚ ዓይነት ሸለልትነት ዝመልእ ሓዲጋ፡ ህይወት ሰባት ክጠፍእ ይኸእል’ዩ። እዚ ኹሉስ ኣብ ምንቲ ምንታይ? ሰኣን ንእሽቶ ጥንቓቕ ዓቢ ሓዲጋ ከመጽእ ዕድል ምሃብ፡ ሕማም እምበር ጥዕና ኣይመስለንን። ‘እንቋቑሖ ከይህብሲ ደርሆ ይእወድ!’ ይብል ነበረ ሓደ ለባም ከምዚ ከማኹም።

ኣብ መወዳእታ ሸለልትነት ሓዲጋ ዝጽውዕ ፊስካ ካብ ኮነ፡ ከነሳስዮ ርትዓዊ ኣይመስለንን። ብተግባራትካ ካብ ሓዲጋ ክትሃድምን ናብ ሓዲጋ ክትመጽእን ከምትኸእል እንተፈለጥካ፡ እንታይ ትመርጽ ንኣኻ ይምልከት። ‘እንህ ሰዋ እንህ ሓተላ፡ ዘድልየካ ጨልጥ!’ ይብሉ ነበሩ! እዚ ወድሓንኩም!

